

КАТАЛОГ ИЗДАЊА  
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ:

---

Анотације одабраних књига наставног особља 1971–2021.

КАТАЛОГ ИЗДАЊА  
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ:  
Анотације одабраних књига наставног особља 1971-2021.

Издавач  
Филозофски факултет у Нишу  
Ђирила и Методија 2

За издавача  
Наталија Јовановић, декан

Лектура  
Маја Стојковић

Дизајн каталога и прелом  
Милан Д. Ранђеловић

Формат  
22,7 x 24 cm

Штампа  
SCERO PRINT Niš

Тираж  
500 primeraka

ISBN 978-86-7379-569-0  
DOI: <https://doi.org/10.46630/iff.2021>



# КАТАЛОГ ИЗДАЊА ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ

Анотације одабраних књига наставног особља 1971-2021.

ПРИРЕДИО:  
ДУШАН СТАМЕНКОВИЋ



Ниш 2021





## Садржај

|   |     |
|---|-----|
| Увод .....                                      | 7   |
| ДЕПАРТМАН ЗА СОЦИОЛОГИЈУ .....                  | 9   |
| ДЕПАРТМАН ЗА АНГЛИСТИКУ .....                   | 31  |
| ДЕПАРТМАН ЗА ПСИХОЛОГИЈУ .....                  | 51  |
| ДЕПАРТМАН ЗА СРБИСТИКУ .....                    | 67  |
| ДЕПАРТМАН ЗА ИСТОРИЈУ .....                     | 77  |
| ДЕПАРТМАН ЗА ПЕДАГОГИЈУ .....                   | 87  |
| ДЕПАРТМАН ЗА РУСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ .....     | 95  |
| ДЕПАРТМАН ЗА ФИЛОЗОФИЈУ .....                   | 103 |
| ДЕПАРТМАН ЗА КОМУНИКОЛОГИЈУ И НОВИНАРСТВО ..... | 109 |
| ЦЕНТАР ЗА СТРАНЕ ЈЕЗИКЕ .....                   | 115 |
| ДЕПАРТМАН ЗА ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК .....              | 119 |



**АНОТИРАНИ КАТАЛОГ КЊИГА  
НАСТАВНОГ ОСОБЉА  
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ  
1971–2021.**

**Уводна реч**

Анотирани каталог књига наставног особља Филозофског факултета у Нишу, сачињен у години када Филозофски факултет прославља пола века постојања, приказује један одабрани део монографија, уџбеника, зборника и сличне књишке грађе коју су наставници и сарадници Филозофског факултета објавили у претходном периоду. Одабир и анотацију књига обавили су за послени на департамента Филозофског факултета у оквиру својих интерних пројеката у периоду од марта до маја 2021. године. Циљ каталога је да да оквирни преглед тема које су наставници и сарадници научно обрађивали, а не да представи све што је објављено у последњих педесетак година. Број библиотечких јединица сразмеран је годинама постојања сваког од департамента, а сигурно је да је ван овог каталога остало још сијасет ништа мање вредне литературе, како књига, тако и поглавља и научних чланака објављених у часописима и зборницима радова у земљи и иностранству. Још једна активност на интерним пројектима – писање прегледних чланака о раду на департамента у претходних пола века – требало би да пружи увид и у остале публикације и правце научног развоја кадра Филозофског факултета у Нишу.

Иако су у одабир ушле и књиге које су наставници и сарадници објављивали и код других издавача, каталог прати и развој издавачке делатности на Филозофском факултету, како до оснивања Издавачког центра Филозофског факултета 2011. године, тако и након тога. Међу анотираним књигама највише је издања управо Филозофског факултета у Нишу. Приметно је да се издавачка делатност интензивирала и пратила развој осталих сегмената рада Филозофског факултета. Структура каталога хронолошки прати оснивање департамента

Филозофског факултета – почиње књигама две најстарије јединице са континуираним трајањем – Департамента за социологију и Департамента за англистику, њих следи Депарتمان за психологију (основан такође на самом почетку као јединица за педагогију и психологију, али са десетогодишњим прекидом у раду), а затим се нижу: Депарتمان за србистику, Депарتمان за историју, Депарتمان за педагогију, Депарتمان за руски језик и књижевност, Депарتمان за филозофију, Депарتمان за комуникологију и новинарство, Центар за стране језике и Депарتمان за француски језик и књижевност. Једине две јединице које у каталогу нису заступљене јесу два најмлађа департамента: Депарتمان за социјалну политику и социјални рад и Депарتمان за немачки језик и књижевност, чије засебне публикације очекујемо у наредном периоду. У оквиру сваког сегмента дате су анотације које су обезбедили сами департамента, као и основни подаци о свакој анотираној књизи.

Један део публикација из овог каталога доступан је на порталу Издавачког центра (<https://izdanja.filfak.ni.ac.rs>) у електронској форми, а све књиге могу се наћи у Библиотеци Филозофског факултета (претрага фонда библиотеке доступна је преко сервиса COBISS). Најсрдачније захваљујем наставницима и сарадницима Филозофског факултета, запосленим у Издавачком центру и Библиотеци Филозофског факултета, као и свим осталим колегама и колегиницама са Факултета на преданом раду који је довео до објављивања овог каталога.

У Нишу, 1. јуна 2021. године

Приређивач,

Душан Стаменковић  
продекан за научноистраживачки рад  
Филозофског факултета Универзитета у Нишу





## ДЕПАРТМАН ЗА СОЦИОЛОГИЈУ

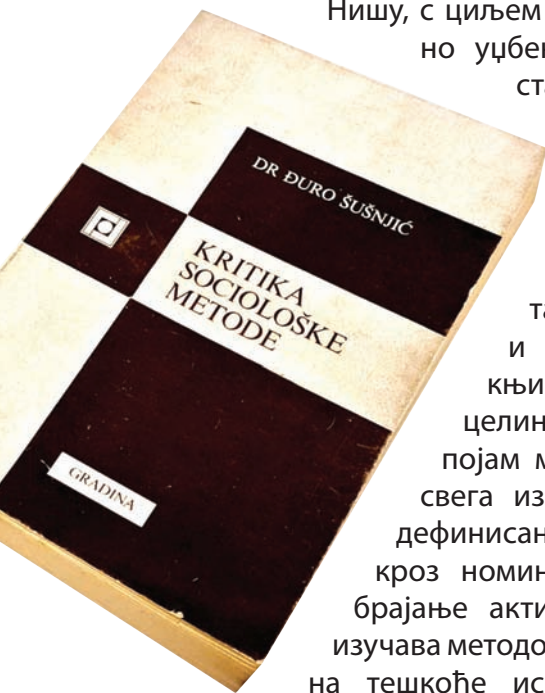
Шушњић, Ђуро (1973).

*Критика социолошке методе. Увод у методологију друштвених наука.*

Ниш: Градина, 319 стр.

Уочавајући невелик број извора за изучавање методолошких проблема на српском језику, аутор књиге је, како наводи у Предговору, систематизовао и уобличио своја предавања студентима Универзитета у Нишу, с циљем да послуже као основно уџбеничко штиво. Полазно становиште за писање овог уџбеника, аутор одређује као марксистичко-хуманистичко и критичко, а методологију схвата као критику науке и научног метода. Текст књиге је организован у пет целина. Након што је одређен појам методологије (и то пре свега из етимолошког угла) и дефинисан предмет методологије кроз номиналну дефиницију (обраћање активности научника које изучава методологија), аутор се осврће на тешкоће испитивања друштвених

појава. Указујући на сложеност и динамичност друштвених појава, њихову телеолошку природу и оптерећеност вредносним аспектом, аутор скреће пажњу на тешкоће регистравања, мерења и експериментисања у друштвеним наукама, покушавајући истовремено да истакне неке од основних логичко-епистемолошких одлика научног сазнања као и на разлике које у том смислу постоје у природним и друштвеним наукама. Треће поглавље тиче се разматрања неких од основних појмова неопходних за овладавање методологијом друштвених истраживања: социолошки детерминизам, научни закон, научна теорија и њене функције у истраживању, хипотеза и њене функције у истраживању, узрочност, корелације. У четвртом поглављу насловљеном *Различита схватања социолошког метода*, кратко су представљена тумачења метода у позитивистичкој, марксистичкој, функционалистичкој, структуралистичкој теорији и историзму, као и у Веберовој концепцији социологије. Књига завршава разматрањем истраживачких метода и техника: посматрање, интервју, анкета, анализа садржаја, експеримент, упоредни метод, социометрија, скалирање историографска метода и основне статистичке методе.



Анотирала: Јасмина Петровић

Тодоровић, Александар (1974).

*Социологија масовних комуникација:*

*предмет и однос према другим социолошким дисциплинама.*

Ниш: Градина, 271 стр.

Ову студију је, у оквиру едиције *Знање*, објавила (данас непостојећа) издавачка кућа „Градина“ из Ниша (након 2005. престала је њена издавачка делатност, а угашена је у стечајном поступку 16. маја 2012. године).



Књига је писана као уџбеник, а настала је на основу предавања која је професор Александар Тодоровић држао првим двама генерацијама студената на студијској групи за социологију Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Књига има седам поглавља: Конституисање социологије масовних комуникација, Предмет социологије масовних комуникација, Основне категорије социологије масовних комуникација, Социологија масов-

них комуникација и основне социолошке категорије, Социологија масовних комуникација и масовна култура, Социологија масовних комуникација и социологија сазнања и Социологија масовних комуникација и социологија уметности. Неке од тема којима се аутор бавио су: однос научног сазнања и друштвене праксе, генеза феномена и концепта масовних комуникација, предмет, основне категорије и методе социологије масовног комуницирања, однос социологије масовног комуницирања са другим социолошким (али и другим хуманистичким) дисциплинама, релевантне концепције теоретичара друштва значајних за социологију масовног комуницирања (Роберта Мертонa, Едгара Морена, Жоржа Фридмана, ...), појам „масовне културе“, однос „врхунске“ и „масовне уметности“ и формирање (уметничког) укуса, друштвени, научни и образовни значај средстава масовног комуницирања, могућност сазна(ва)ња кроз филм и телевизију, те проблем отуђења и декаденције у масовној култури. Александар Тодоровић је разматрао негативне аспекте „масовне културе“ (нпр. „лака и плитка забава“), али је

истицао и потенцијално позитивну улогу средстава масовног комуницирања у изградњи слободне и свестране личности, што је представљао својеврстан позив на даља истраживања ове димензије феномена масовних комуникација.

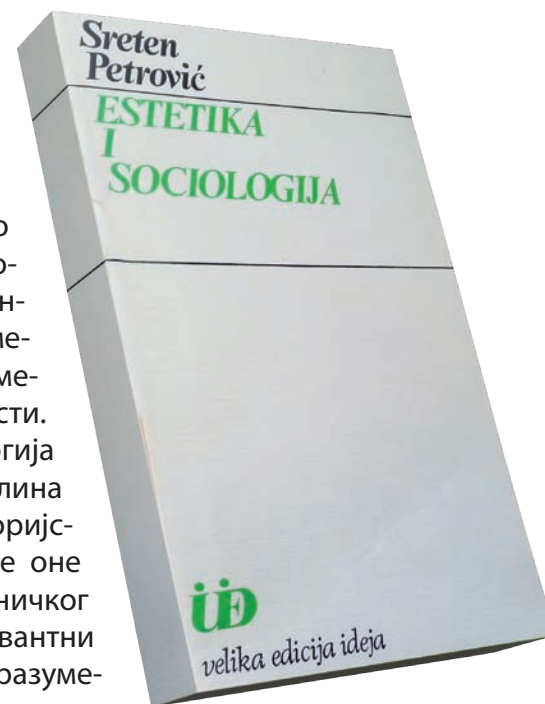
Анотирао: Милош Јовановић

**Петровић, Сретен (1975).**

***Естетика и социологија: увод у савремену социологију уметности.***

**Београд: Председништво Конференције Савеза социјалистичке омладине Југославије, 322 стр.**

Предмет ове студије јесте однос естетике и социологије, који се аналитички промишља из угла посебно-теоријске, социолошке рефлексије о уметности. Задржавајући полазне ставове опште филозофске теорије уметности, аутор не застаје код испитивања специфичности естетског већ расветљава простор око стваралаштва и онтологију стварања, чиме конституише теоријски и методолошки оквир савремене социологије уметности. Утемељује се социологија уметности као дисциплина која на критичко-историјским поставкама испитује оне посебне аспекте уметничког феномена који су релевантни за културно-историјско разуме-





вање уметности. Посматран у социолошкој перспективи, посебно у контексту критике Мајнхајмове концепције уметности, проблем „погледа на свет“, „идеологије“ приказује се и промишља као битна димензија уметничког дела, односно као предмет саме социологије уметности. Аутор разматра дијалектички однос уметности и друштва као успешан исход дуге контроверзе која се на методолошком и на ширем теоријском плану појављивала у форми двеју основних социолошких теорија, емпиријске (феноменалистичке и функционалистичке) и реалистичке (концептуалистичке и материјалистичке) оријентације. Искрпно представљајући учења неких од главних представника поменутих теорија, аутор се критички осврће на њихове вредности и слабости у настојању да превлада методолошки дуализам, посебно излажући Марксов и Енгелсов допринос дијалектичкој теорији уметности, као и продоре тада новијих марксистичких усмерења (Лукача, Фишера и Гародија) у развоју модерне дијалектичко-критичке социологије уметности. У предговору студије аутор наглашава да је дијалектичко мишљење, како га изворно откривамо код Маркса, једино у стању да критички превлада границе пуке рефлексивности која и данас још превиђа да су мисао о уметности и сама уметност два онтички самостална реалитета. Разматрањем теоријских проблема социологије уметности понуђен је значајан допринос критичкој анализи и разумевању социјалне онтологије уметности, социологије укуса, теорије уметничке комуникације и основних претпоставки социолошке критике уметности.

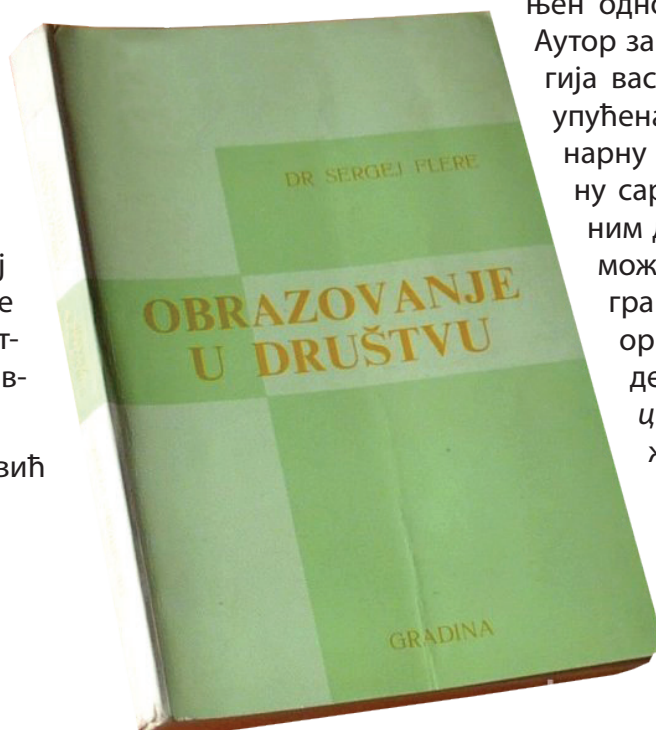
Анотирала: Јелена Петковић

**Флере, Сергеј (1976).**

***Образовање у друштву. Увод у социологију васпитања и образовања.***

**Ниш: Градина, 325 стр.**

Књига је настала у време када социологија васпитања и образовања још увек није била развијена и афирмисана научна дисциплина код нас и када је постојало свега неколико систематских радова из те области. Стога је задатак аутора био да уз одговарајућу интерпретацију прикаже неке резултате рада на овој проблематици достигнуте ван наше земље и обједини схватања и резултате до којих се дошло код нас у оквиру ове и других сродних дисциплина. У првом делу књиге, који носи наслов *Увод*, аутор дефинише основне појмове и разматра место васпитања и образовања код неких представника друштвене мисли, а затим елаборира теоријско-методолошке приступе у савременој социологији васпитања и образовања (функционалистички и марксистички), конституисање ове дисциплине и њен однос са другим наукама. Аутор закључује да је социологија васпитања и образовања упућена на интердисциплинарну и мултидисциплинарну сарадњу са другим научним дисциплинама, где она може бити носилац интеграције емпиријских и теоријских сазнања. Други део књиге, *О социјализацији и васпитању*, садржи одређење појмова и образложење етапа, елемената, средстава и ефеката социјализације. Аутор истиче да појединца



у односу на културу и друштво није могуће објаснити изоловано јер представљају нераскидиво јединство. У трећем делу, *Однос образовања и социјалне структуре*, аутор анализира социјални контекст развоја образовања и посебно образлаже друштвене неједнакости у образовању, а у IV делу, под насловом *Друштвени однос у васпитно-образовном процесу*, анализира друштвене односе у васпитно-образовном процесу и наглашава да се личност васпитава у читавом друштву и укупној култури а не само у школи. Након тога следи пети део, *Место образовања у схватањима социјалне структуре савременог друштва*, где аутор износи функционалистичко становиште, теорију конфликта, модернистичке теорије и нека марксистичка схватања. Књига представља значајан сазнајни допринос разумевању васпитне и образовне делатности на концептуалном и институционалном нивоу и незаобилазну научну грађу приликом разматрања проблема васпитања и образовања.

Анотирала: Лела Милошевић Радуловић

**Милан Дамњановић (1977).**

***Историја културе.***

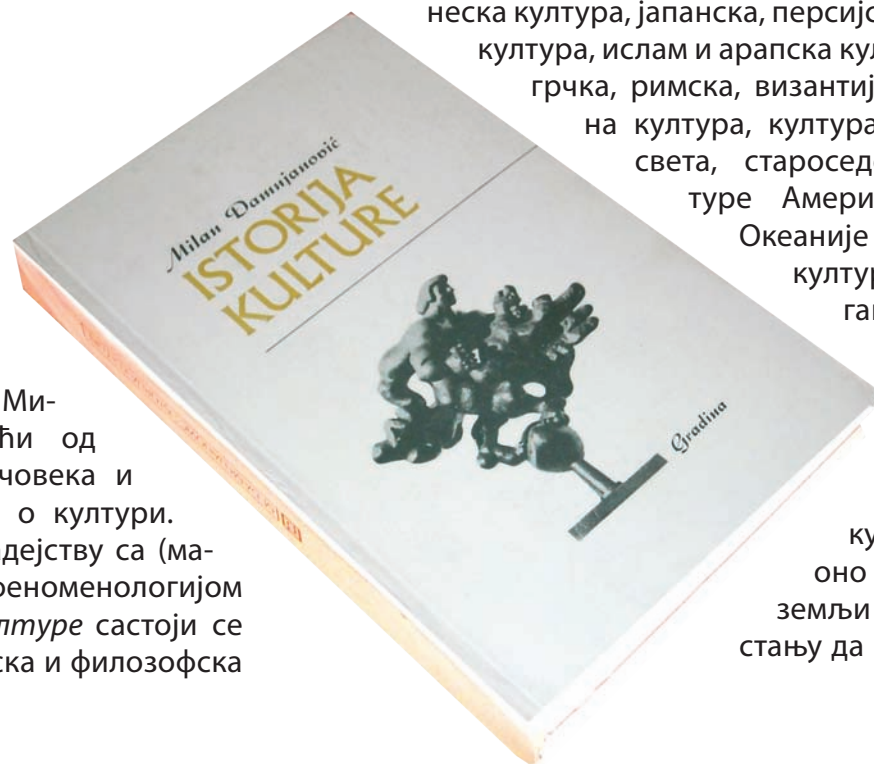
***Са принципима излагања и тумачења.***

**Ниш: Градина, 422 стр.**

Свој приступ историји културе Милан Дамњановић заснива полазећи од Марксовог филозофског схватања човека и „једне историјске науке“ као науке о култури. Примењује марксистички метод у садејству са (материјалистичком) херменеутиком и феноменологијом (класне свести). Књига *Историја културе* састоји се из два дела: први део садржи теоријска и филозофска

образложења принципа излагања и тумачења историје културе, а у другом делу је изложена „једна повест људске културе“ уз ауторову ограду да је то као научни циљ недостижно за појединца, али да је он то остварио као наставни циљ, за потребе наставе из предмета Историја културе и цивилизације. У првом делу аутор разматра порекло уметности као филозофски проблем, дијалектику људске повести, културно стваралаштво, могућности материјалистичке херменеутике, свакодневље у културно-историјској динамици, мит, културу господарења, однос источне и западне културе, однос уметности и истине, различита схватања филозофије историје, историчност вредности, однос према традицији и изградњу социјалистичке културе. Други део књиге почиње текстом у коме се анализирају термин и појам културе, приказује различита употреба овог појма, даје дефиниција културе и разматра разликовање културе и цивилизације. Након тога приказано је седамнаест култура: култура људске празаједнице,

староегипатска, вавилонска, индијска, стара кинеска култура, јапанска, персијска, јеврејска култура, ислам и арапска култура, старогрчка, римска, византијска, феудална култура, култура грађанског света, староседелачке културе Америке, култура Океаније и афричка култура. У излагању различитих култура полази се од обухватног појма културе („све оно што је на земљи човек био у стању да произведе“),





али је пажња усмерена на чињенице културног живота у ужем значењу речи култура („остваривање хуманих вредности само у духовном погледу“).

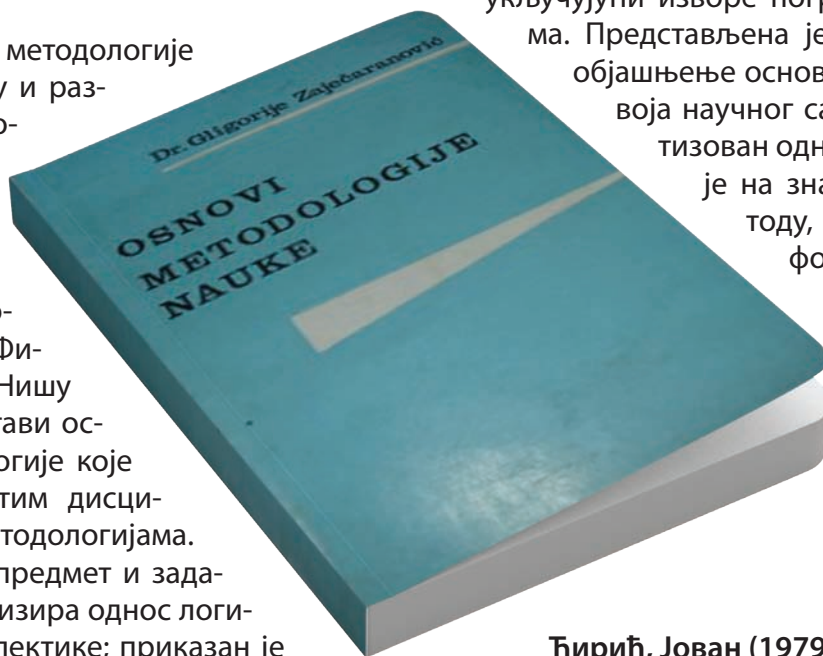
Анотирала: Гордана Стојић

**Зајечарановић, Глигорије (1974).**

***Основи методологије науке.***

**Београд: Институт за политичке студије  
Факултета политичких наука, 239 стр.**

У књизи „Основи методологије науке“ представљени су и размотрени основни проблеми опште методологије науке. Како аутор наводи у Предговору, књига је настала на основу вишегодишњих предавања на Филозофском факултету у Нишу и за циљ има да представи основне логике и методологије које су заједничке различитим дисциплинама и посебним методологијама. Аутор најпре одређује предмет и задатак методологије и анализира однос логике, методологије и дијалектике; приказан је развој логике и методологије уз указивање на кључне мислиоце, од Аристотела, Бекона, Декарта и Хегела до савремених аутора. Представљен је проблем метода са филозофског аспекта уз приказ гносеолошких праваца емпиризма, рационализма и ирационализма, а затим је посебна пажња посвећена основним општим методама мишљења: дијалектичком и метафизичком методу. Анализиране су основне карактеристи-



ке метода савремене науке, укључујући карактеристике експерименталне методе, аксиоматске, статистичке и методе моделовања; свака од наведених метода приказана је најпре у контексту историјског развоја, затим су објашњени фундаментални принципи и циљеви метода, уз указивање на могућности њихове примене и даљег развоја. Аутор се фокусира на посебне методе сазнавања, укључујући: анализу и синтезу, апстракцију и конкретизацију, генерализацију и специјализацију, индукцију и дедукцију, дефиницију и класификацију, доказивање и оповргавање, и на крају, логички и историјски метод. Приказане су кључне грешке у закључивању, укључујући изворе погрешки и теорије о погрешкама. Представљена је структура научног сазнања, објашњење основних елемената и процеса развоја научног сазнања. На крају је проблематизован однос вредности и науке, указано је на значај вредности у науци и методу, уз представљање потребе за формулисањем засебне логичке дисциплине о вредносним исказима.

Анотирала: Нина  
Павловић

**Ђирић, Јован (1979).**

***Основе социологије насеља и социологија села.***

**Ниш: Градина, 182 стр.**

У уџбенику су обрађени основни проблеми социологије насеља и социологије села кроз пет структуралних целина (поглавља). У првом поглављу приказане су основне социологије насеља, дефиниције, предмет, задаци, метод, као и процес конституисања социологије



насеља (социологије села и социологије града) у свету и у Југославији. У другом поглављу најпре је дато појмовно одређење насеља, а потом су представљени облици јављања насеља и проблеми одређења (дефинисања) насеља. Затим су приказани статистички критеријуми (број становника, простор, економска структура становништва и име) и критеријуми одређивања и разликовања насеља према друштвеним обележјима (физиономија, изглед насеља, функционалност, централитет итд.). У трећем поглављу дат је социолошко-историјски осврт на развој насеља, приказан је начин засељавања људи до неолита (палеолит, мезолит) и начин засељавања људи од неолита на овамо (појава и развој сталне људске насељености, појава првих сталних и стабилних насеља, појава села, градова и супротности село–град). У четвртном поглављу приказан је развој села, при чему је наглашено да је степен променљивости села, историјски, битно зависио од степена захваћености тржишном (робно-новчаном) привредом. На тој основи, разликују се три битна периода (етапе) у развоју села: село природног и патријархалног развоја (прединдустријско, традиционално село), село тржишног (робно-новчаног) развоја и социјалистичко село. Након објашњења разлика и специфичности у развоју природног села и његових варијетета, представљена су обележја природног села (начин производње, локација и просторна организација села, обележја друштвене структуре, претежна зависност и упућеност на услове и сугестије природне средине, одлике сеоске куће, патријархалност, социјална хомогеност, аутаркичност, традиционалност, култура

природног села, потчињеност и жилавост). Након тога, приказана су обележја села тржишног (робно-новчаног) развоја (однос према производњи, неки показатељи промена – на примеру света и Југославије, културне промене на селу, однос према локацији, односно просторној руралној организацији села, однос према кући). У петом поглављу приказане су карактеристике и примери социјалистичког преображаја села и модели социјалистичког развоја пољопривреде у неким земљама (Совјетском Савезу, Кини итд.).

Анотирала: Сузана Марковић Крстић

**Илић, Веселин (1984).**

*Рад као култура. Култура рада: збиља или утопија.*

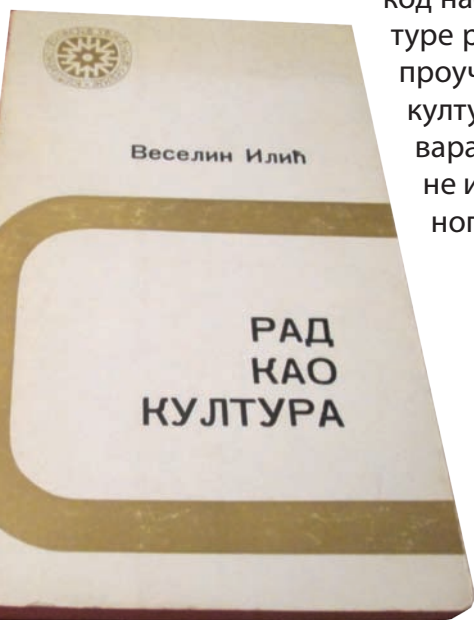
Београд: „Вук Караџић“, 318 стр.

У књизи *Рад као култура* изложени су теоријски и емпиријски резултати вишегодишњег рада Веселина Илића на истраживачким пројектима у Заводу за проучавање културног развоја. Аутор покушава да одговори на питања: на који начин је могуће укидање раздвајања културе и рада и разотуђење рада, као и у којој мери је то остварено у југословенском самоуправном друштву. Приступ у књизи заснива се на три нивоа анализовања: теоријско-хипотетичком, нормативно-институционалном и делатно-емпиријском. Књига се састоји из три дела: 1. Историјски и социокултурни корени културе рада, 2. Традиција, социјализам, култура и 3. Самоуправљање, рад и култура. Историјски развој друштва и подела рада на умни и физички доводе до раздвајања рада и културе, при чему се култура посматра као део слободног времена и активности елита. Полазећи од Марксове теорије о ослобођењу/разотуђењу рада, аутор заступа став да је разотуђени рад могућ тек са развојем културе рада, односно укидањем супротности

између културе и рада. Културу рада одређује као „отелотворење хуманистичких вредности у процесу рада и у животу радника (човека)“. Образлажући своју средишњу хипотезу, даје критичку анализу појмова и схватања различитих теоретичара који се односе на поделу рада, стваралаштво, културу и цивилизацију, традицију и напредак, потрошњу, потребе, револуцију, идеологију, самоуправљање и културу. Кад је реч о самоуправном социјалистичком друштву Југославије (и Србије), на нормативно-институционалном нивоу интеграција културе у сферу рада релативно је задовољавајуће остварена, али резултати истраживања (како самог аутора, тако и других истраживача) показују да се у погледу различитих аспеката културе у удруженом раду (иновације и примена науке у производњи, образовање радника, планирање, организовање и финансирање културе, учешће радника у културним активностима) испољавају друштвене неједнакости, недовољна информисаност и мало учешће радника.

Веселин Илић је један од социолога који је седамдесетих година прошлог века увео појам културе рада код нас, а његова истраживања културе рада и даље су подстицајна за проучавање проблема отуђења, културних потреба и културног стваралаштва радника, услова радне и животне средине и друштвеног положаја запослених.

Анотирала: Гордана Стојић

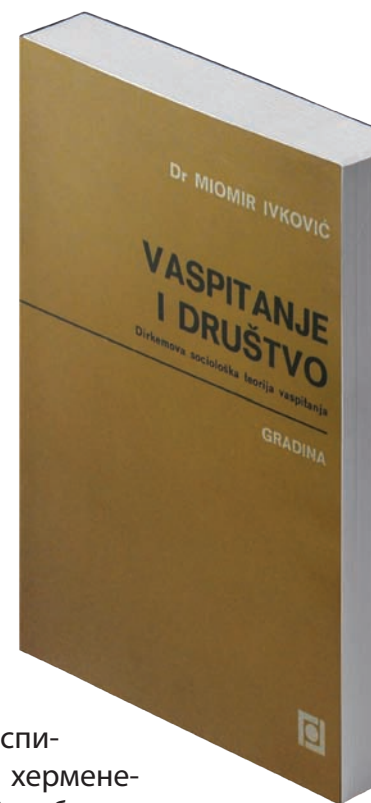


Ивковић, Миомир (1985).

*Васпитање и друштво: Диркемова социолошка теорија васпитања.*

Ниш: Градина, 221 стр.

Монографија се бави темом васпитања у Диркемовом широком научном опусу и наставној пракси. Аутор потребу за оваквом студијом у тренутку њеног писања види у чињеници да постоји мали број радова на српском језику који се бави Диркемовим учењем о васпитању, али и због повратка самог процеса васпитања као главног друштвеног механизма преношења културног и научног наслеђа човечанства. У циљу реконструкције главних димензија Диркемовог схватања васпитања коришћена је метода анализе садржаја Диркемових радова, као и радова других аутора који су се бавили овом тематиком, док су испитивању друштвене и историјске условљености његовог схватања васпитања служиле поставке марксизма и херменевтике. Тематска организација студије обухвата ситуирање теме васпитања у Диркемовом социолошком систему; затим излагање његових критичких анализа тада релевантних схватања васпитања, и образлагање елемената дефиниције васпитања коју формулише Диркем. Пратећи аргументацију сложене дефиниције васпитања, аутор излаже аргументе везане за улогу васпитања у изградњи друштвеног бића сваког појединца и одређивању друштвеног развоја, као и о донетима самог процеса васпитања. Посебна пажња у сагледавању друштвеног значаја и улоге васпитања дата је на





примеру морала уз аргумент аутора да управо морал представља жаришну тачку Диркемове социологије, а да је морално васпитање исто што и васпитање уопште. Поред ових тема, аутор се посебно бави и Диркемовим систематичним образложењем зашто васпитање може бити предмет научног истраживања, као и аргументима који научни приступ може бити применљив, јер долази до закључка да је конкретна наука најадекватнија за његово проучавање. Да би се употпунило Диркемово разумевање васпитања као предмета социолошке анализе, разматрају се његови ставови о месту и улози основних фактора васпитања, међу којима се издвајају породица, васпитач, школа и држава. У закључном делу књиге критички се сагледавају квалитети Диркемове теорије васпитања али и њени главни недостаци, кроз компарацију са идејама Карла Маркса.

Анотирао: Немања Крстић

**Бутиган, Вјекослав (1994).**  
**Увод у културу политике.**  
**Пирот: Графика Пирот. 167 стр.**

Суштински, књига је уџбеничког карактера а њен садржај се односи на све структурне елементе научне дисциплине *Социологије политике*, почев од првог дела који је посвећен њеним друштвено-историјским, епистемолошким, културним и методолошким основама (а које садрже разматрање настанка и развоја социологије политике, њеног предмета, њених задатака и метода, појма политике и односа социологије политике према другим научним дисциплинама које се баве политиком). У другом



делу (под називом Социополитичка феноменологија и морфологија) обрађени су феномени политичке власти (кроз одељке појам политичке власти, феноменологија власти, извори, ауторитет и суверенитет власти), политичког система, политичког интереса и политичких организација, а у трећем (под насловом Социополитичка динамика) појмови политичког процеса, политичке интеграције/дезинтеграције и политичке манипулације. У последњем четвртном делу, обрађени су феномени који су посебно блиски сфери (опште) културе, као што су политичка култура, политичка социјализација, политичка комуникација, а размотрени су и односи политике према моралу и политичкој јавности. *Summa summarum*, књига представља један од ретких систематских покушаја „културне концептуализације политике“, тј. објашњења и разумевања политике као једне врсте друштвене културе. Аутор покушава да ситуира политику у најшири социокултурни контекст и пропитује њен однос према осталим врстама културе, што му омогућава сагледавање путева култивације политике и њеног остварења као хумане еманципаторске друштвено-културне делатности. Истовремено, сама политика се третира као сложен облик културе (састављен од бројних поткултура), који се огледа у свим модалитетима културе од некултуре, полукултуре, псеудокултуре, противкултуре до аутентичне културе. Тако схваћена култура политике у себи садржи објективну „културу политике“, тј. политичку инфраструктуру (системски и институционално-нормативни део политичке стварности) и политичку културу (сазнајни, емоционални и вредносни однос политичких актера према политици). Повезаност и међусобни односи политичке инфраструктуре и политичке културе, по аутору, најбоље се огле-

да у политичким процесима, којима је такође додељен адекватан простор у студији.

Анотирао: Бранислав Стевановић

**Жунић, Драган (1994).**

***Свакидашњи укуси: критика моћи свиђања.***

**Ниш: Просвета, 104 стр., ISBN 86-7455-157-2.**

Књига је занимљива полемика са замишљеним читаоцима, у виду писама (тридесет писама), вођена просветитељском идејом и израженом хуманистичком оријентацијом. Један од циљева је стога разоткривање латентних значења уобичајених фраза које су само језичке артикулације друштвених односа: 1) *Оукусима не треба расправљати* јесте израз потпуне отуђености и равнодушности људи према другима и заједништву; 2) *Народ слуша оно што воли* одраз је лицемерног манипулисања са демократским призвуком јер је научно сазнање да не слуша народ оно што воли, *већ народ слуша оно што му се „пушта“, што му се одашиље, емитује, нуди, намеће...* (стр. 14). Делови књиге су посвећени пажљивом разјашњавању термина и прецизирању њихове употребе у контексту суђења укусом (писма 1. *Шта је то укус*; 6. *Аутентично*), док други делови указују на ограничености појмовног одређивања

разлике у доживљајима поборника уметности и потрошача кича (7. писмо – *Осећања*). Нису изостављена ни вишеслојна значења нових феномена у уметности, као што су колекционари (11. писмо), који се пажљиво анализирају као кварители укуса вође-

ни логиком економског поља, или потенцијално добротворитељи (18. писмо) када улажу новац у уметност, правећи збирке, галерије, концертне дворане или нове уметнике. Нијансирање укуса скоројевића је још један такав пример (12. писмо) јер се он скицира кроз компарацију са сродним категоријама малограђана, кичлија и „санкилота“, као и друштвеном условљеношћу њиховог настанка и значења њиховог делања. Постојање подела није, међутим, у књизи представљено као непремостива различитост, нити је изостављена критичка перспектива према ригидним бинарним научним категоризацијама укуса, било да су као контекст узети градови, државе или културе. Парадокси феномена блиских уметности су такође промишљани, као на примеру моде (20. писмо) која се огледа у првобитном иновирању које процесом завођења и омасовљења завршава у конформирању. Са друге стране, тоталитарни режими су се супротстављали модном бунту униформисањем које је било својеврсна званична мода. Генерални став је да режими који се конституишу у економској или политичкој сфери у додиру са уметности или псеудоуметности продукују индустријализацију стваралаштва и технологију манипулације становништвом. Поред тога, поредак је у основи за аутора нарушавање слободе која је у нераскидивој вези са уметничким стваралаштвом и креативношћу. Обраћања у писмима садрже и саморефлексију аутора кроз покушај да не заузме позицију надмоћи према читаоцима указивањем на разлику између његовог научног стваралаштва и свакидашњег живота. Преко овог другог се управо и зближава са читаоцем, било као сличан или различит појединац, или пак припадник друштва (нпр. писмо *Срећна нова година!*). Узимајући у обзир популарност релативистичког дискурса постмодерног доба, књига у којој се са доста мере али отворено заступа свеопшти значај безинтересног суда укуса у свакодневном животу завређује пажњу знатичељних читалаца.

Анотирао: Немања Крстић



**Наумовић, Миомир С. (1996).**

***Насеља као огледало друштва. Куће за одмор и њихови власници као друштвени феномен.***  
Ниш: Градина, 304 стр., ISBN 86-7129-011-5.

Предмет ове монографије су насеља за одмор и власници кућа за одмор као друштвени феномен. Развој ових насеља указује на дубоку испреплетеност друштвених и градитељских кретања, као и на начин живота у епохама. Насеља за одмор верно осликавају односе у друштву, представљају „друштво у малом“ (огледало друштва). У монографији је приказан начин живота у насељима за одмор кроз историју: у старом Египту, старохеленској Грчкој, Персији, Римском Царству, у феудалним државама Европе, Јапану, Кини, Индији. Грађевине са оваквом наменом граде се и данас, како у развијеним индустријским, тако и у оним које су припадале тзв. „социјалистичким“ земљама. Иако је кућа за одмор у социјалистичкој Југославији, после 1945. године, било веома мало, у периоду 1960–1970. године њихов број се значајно повећао (42.997), а експлозивни раст забележен је 1981. године (216.204). У СР Југославији 1991. године било их је 175.541 (у Србији 145.551 и Црној Гори 29.990). У монографији су представљени и резултати емпиријског истраживања насеља за одмор на простору општине Ниш (1986–1989. године). Према проучавањима, куће за одмор грађене су најчешће у атарима села, а њихови власници припа-



дали су слојевима: политичким и привредним руководиоцима, службеницима, приватницима (малим привредницима) и радницима. Куће за одмор поседовали су, у већем броју, најимућнији и средње богати друштвени слојеви, а слој слабијег материјалног стања (радништво) у нешто мањем броју. Међу покретачким мотивима за грађење кућа за одмор најзначајнији су мотив за одмором и потреба за променом градске средине. Рад и хоби занимања су код власника кућа за одмор у огромној већини уткани у слободно време. Они прожимају суседске и породичне односе и доприносе бољем међусобном упознавању и повезивању људи. Једним делом живот у насељима за одмор омогућује надокнаду физичке и психичке снаге. То је начин живота којим се, поред осталог, надокнађују недостаци и понешто од пропуштеног и неповољног на радном месту, у стану и граду.

Анотирала: Сузана Марковић Крстић

**Кицошев, Саша и Голубовић, Петар (2004).**  
***Геодемографија.***

Ниш: Природно-математички факултет, 235 стр., ISBN 86-83481-17-4.

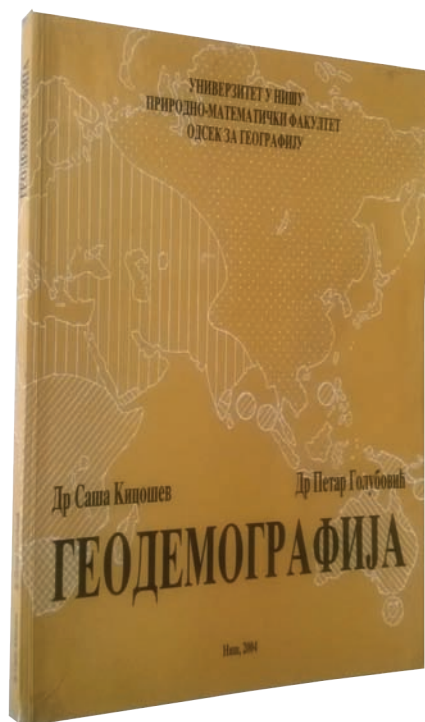
У уџбенику су обрађени основни проблеми геодемографије кроз десет структуралних целина (поглавља). У првом поглављу представљен је развој науке о становништву (предмет и задаци, методе истраживања, подела, везе са другим наукама, историјски развој). У другом поглављу пажња је усмерена на порекло човека и развој људског рода који су у уској вези са природним околностима, док се у трећем раз-



матра кретање светског становништва и становништва Србије. Проблем размештаја становништва који приказује степен концентрације и дисперзије становништва на одређеном простору, као и фактори који утичу на размештај становништва (географски, економски, биолошко-медицински, друштвено-историјски, демографски) представљени су у четвртом поглављу. Природно кретање становништва, његова позитивна (наталитет) и негативна компонента (морталитет) и њихова резултанта (природни прираштај) обрађени су у петом поглављу. Кретање броја склопљених и разведених бракова и показатељи нупцијалитета и диворцијалитета обрађени су у посебном поглављу. Након тога, у уџбенику је представљено механичко кретање становништва, типологија и показатељи миграција, као и преглед миграторних кретања у свету и у Србији. Структурама становништва припада значајно место у уџбенику, обрађене су биолошке структуре, полна и старосна (типови и показатељи старосне структуре), економске структуре (према активности, занимању), образовне структуре, расна, етничко-верска и језичка структура. Приликом представљања неког демографског процеса или структуре дат је паралелни приказ кретања и структура становништва света и Србије, што омогућава одређивање места Србије међу земљама различитог степена развијености. Посебно поглавље у уџбенику припало је домаћинству као најмањој социоекономској скупини људи у оквиру које становништво живи, привређује и репродукује се, прегледу промена просечног броја чланова домаћинства у свету и Србији током времена, као и променама које су се десиле у породичном саставу домаћинства (сродство чланова

домаћинства, тип породице – све је више тзв. нуклеарних породица). У последњем поглављу представљене су пројекције, перспективе и прогнозе становништва, захваљујући којима се могу добити одговори на питања о кретању броја становника у будућности, као и променама у структурама становништва.

Анотирала: Сузана Марковић Крстић



**Божиловић, Никола (2004).**

**Рок култура.**

**Ниш: Студентски културни центар Ниш, 278 стр., ISBN 86-7757-106-X.**

Предмет ове студије јесте рок као глобални, планетарни феномен, као однос и комуникација, као креативни израз, стил, отпор и начин живота, односно рок као култура. Доводећи га у однос са друштвом и доминантном културом, аутор наглашава присутност рока не само у музици, као основном репрезенту читаве рок културе, већ и у свим областима креативног изражавања и у свакодневном животу. Социолошким, културно-аналитичким и компаративно-естетичким приступом показује се да је, иако самосвојна и оригинална, рок култура ипак повезана са осталим културним облицима, различитим формама уметничког изражавања и комуникације који су се афирмисали у времену и друштвеном миљеу рок културе, а великим делом и захваљујући њој (поп-арт, плакат, рок постер, графит, ликовни и музички хепенинг, перформанс, филм). Дефинишу се суштинске одреднице човека рокера, одговарајући на питање каквом типу људи он припада и какав је његов однос према друштву и етаблираној култури.

Социолошком анализом рок културе аутор разматра њене економске, комерцијалне стране – рок као бизнис (114), затим идеолошки, политички ангажман рокера, као и однос рока и религије, при чему се отворено супротставља покушајима инструментализације рока у наметању антихришћанства. Заступа се и образлаже став да је рок феномен који у значајној мери доприноси сусретању, прожимању и сарадњи различитих култура у контексту процеса глобализације, превазилазећи тако националне, расне, верске и друге подељености. Аутор закључује да је рок био и остао социјално ангажована, нетипична и неконформистичка култура саздана на утопији (239), на својеврсној филозофији живота оптерећеној идеалистичким пројекцијама, сматрајући да је утопија (па и она рокерска) у основи трагања за бољим друштвом. Студија представља значајан допринос теоријском уопштавању и социоантрополошкој анализи настанка и развоја рок културе, нудећи занимљиве опсервације и обиље примера са светске и домаће рок сцене, потврђујући тако ауторово дугогодишње обитавање у року – истовремено као припадника и као непристрасног критичара ове културе.

Анотирала: Јелена Петковић



**Марковић, Данило Ж. (2005).**

**Социјална екологија.**

**Београд: Завод за уџбенике, 435 стр.,**

**ISBN 86-17-12774-0.**

Социјална екологија се, као научна и академска дисциплина, развија од седамдесетих година прошлог века. У том периоду се јавља свест да људи нису неограничени господари природе и да се без адекватне животне средине не може очувати ништа од живог света (па ни човек). Значајан допринос утемељењу и развоју ове дисциплине код нас дао је проф. Данило Ж. Марковић. Још 1986. године издао је уџбеник *Социјална екологија*, који је од тада доживео више издања (аутор је настојао да свако ново издање актуализује, осавремени и литературом обогати). Како сам аутор у Уводу указује, развој нововековних наука омогућио је снажан развој производних снага, повећао човекову моћ у односу на природу, чиме је омогућен друштвени и економски развој са многим цивилизацијским тековинама, али и проблемима. Због тога би друштвене науке, посебно социологија, требало да се баве не само друштвеним развојем, већ и новим цивилизацијским проблемима. Један од битних проблема јесу промене у природи које воде уништавању биолошких претпоставки живота човека и друштва, односно нарушавању еколошке равнотеже. Управо би социјална екологија требало да се бави неким од тих проблема. Она, као посебна социологија, за предмет свог проучавања има специфичне везе између човека и његове животне средине, истражујући утицај животне средине као укупности природних и друштвених чинилаца на човека, као и утицај човека на његову животну средину са становишта њеног очувања као оквира човековог живота, као природно-друштвеног бића. У десет поглавља аутор се, између осталог, бави одређењем предмета социјалне екологије и њеним односом према другим наукама, методом социјалне екологије, еколошком кризом и могућностима њеног решавања, заштити



Данило Ж. Марковић

## СОЦИЈАЛНА ЕКОЛОГИЈА

човекове животне средине, еколошким образовањем и еколошком политиком. Несумњиво је да је ово дело, као један од пионирских корака, допринело заснивању ове дисциплине код нас. Стога је јасно да је уџбеник *Социјална екологија* полазна основа за све оне који намеравају да се баве овом темом.

Анотирао: Ненад Станојевић

Прошић, Лука (2005).

*Ромски есеји.*

Ниш: Друштво Ром „Саит Балић“, 208 стр., ISBN 978-86-7746-060-8.

У есејистичкој форми, осцилирајући између приче и мишљења – боље речено, позивајући да се мишљење отвори за интуицију и разумевање, многилика схватања о животу, смрти и коначности аутор уоквирава појмом „ромски есеји“, а да се Роми такорећи и не спомињу у књизи. „Стил, људско у делу, је, истовремено, и оно по чему су ови есеји – ромски“, записао је у предговору Желимир Вукашиновић. Есеји се уобличавају, дакле, кратким формама мишљења које „највише одговарају Ромима који мисле ‘у ходу’“ (стр. 186). Филозофирање на ромски начин, могло би се рећи: брза, кратка, сублимна мисао обликована ромским искуством које не дозвољава комфор дугог и леног мишљења, то је та форма која

Луки Прошићу пружа, истовремено, најшири хоризонт. Брза мисао која прелеће простором, као одсечни, брзи резови, ритмички и меланхолично понављани у ромској музици, било где, било кад и на било ком месту на свету да је свирају.

Детаљ, фрагмент, филозофем и поетска реч овде су означитељи једне општости за којом аутор трага. Ромски есеји су филозофска партитура о питањима која поставља, заувек, сваки човек за живота. Тако би се и Прошићева књига могла тумачити као мали покретач расправе о ромској култури и начину мишљења, о народу чије је кућиште цео свет. Зато што су у својим бескрајним лутањима упознали свет, Роми тако бурно и страшно доживљавају живот. Коначно, ауторове филозофске рефлексије могле би се сагледавати и као позив за богаћење постојећег „ромског мозаика“ новим садржајима, чиме су комплементарне постојећим социолошким позивима за смањивање столетне друштвене удаљености од Рома, која одликује готово све европске народе, па и српски.

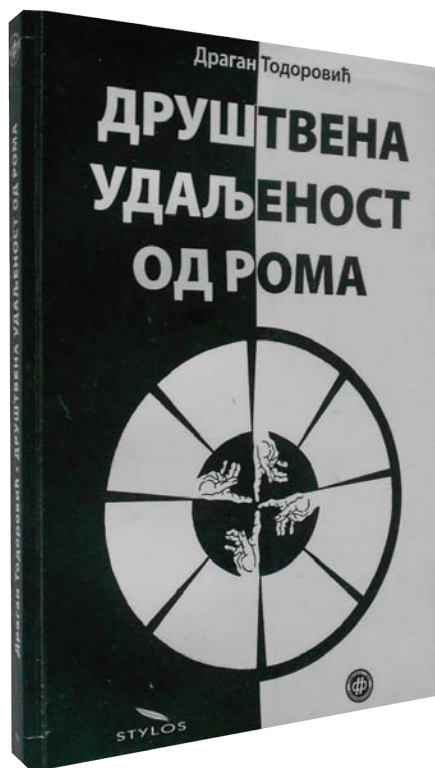
Анотирао: Драган Тодоровић



**Тодоровић, Драган (2007).**  
***Друштвена удаљеност од Рома***  
**(етничко-религијски оквир).**  
**Ниш и Нови Сад: Филозофски факултет у Нишу**  
**и Stylos, 243 стр.,**  
**ISBN 978-86-7379-123-4.**

Изградња нових етничких односа на Балкану није могућа без трезвог суочавања са постојећим проблемима, посебно у сфери регулисања међуетничких односа. Као национална мањина у Србији, Роми су у прошлости и данас бивали најчешћим објектом изражавања социјалне дистанце већинског становништва, али и осталих мањина. Истраживањем заступљености појединих фактора у интензитету друштвене удаљености добијају се релевантне информације које имају посебно значење у мултикултуралним друштвима, а говоре колико су његови чланови, као припадници појединих националних, религијских или културних група везани за своју групу, тј. толерантни једни према другима. У монографији је понуђена критичка социолошка анализа утицаја етничко-религијске групе чинилаца – националне, религијске и конфесионалне идентификације – на укупну меру социјалне дистанце према Ромима и појединачну социјалну дистанцу према Ромима у Србији, Бугарској и Македонији. Показало се да је социјална дистанца према Ромима у три посматране државе врло слична, чиме се упућује и на врло сличан положај ромског народа у трима балканским државама. Из групе посматраних чинилаца по свом интензитету издваја се национална идентификација; статистички значај-

ном показала се и конфесионална идентификација, а без значаја је религијска идентификација. У завршним разматрањима држави, друштвеним институцијама и верским заједницама понуђено је виђење конкретних мера чије би спровођење могло утицати на смањење друштвене удаљености спрам Рома.



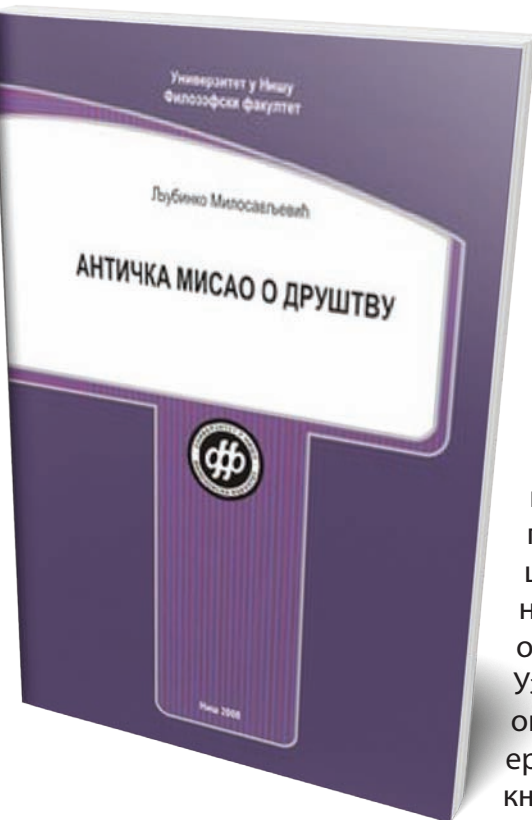
Аутор констатује да држави, друштвеним институцијама, носећим стубовима етноса и представницима црквено-религијског комплекса Србије, Бугарске и Македоније предстоји темељан рад на „креирању реалних политичких, социјално-економских и културних претпоставки за целовиту друштвену интеграцију Рома“ (стр. 167). Смањивање постојеће социјалне одбојности према њима и заживљавање интеркултуралистичких тенденција повезује се са стрпљивим истраживањем у упознавању већинског и осталог мањинског окружења са особеностима ромског етноса и континуираним акцијама на подизању нивоа образовања, услова становања, привредне моћи и јавне партиципације ромске популације.

Анотирао: Драган Тодоровић

**Милосављевић Љубинко (2008).**  
***Античка мисао о друштву.***  
**Ниш: Филозофски факултет, 277 стр.,**  
**ISBN 978-86-7379-162-3.**

Дело *Античка мисао о друштву* писано је као уџбеник за предмет Историја социјалних теорија и обухвата осам целина, у којима се аутор бави историјском генезом социјалних појмова и теорија о друштву од времена на-

станка првих цивилизација, све до почетка средњег века. Како први социјални појмови настају у Египту, Месопотамији и код старих Јевреја, тако се на самом почетку књиге даје опис политичке организације ових друштава и културног контекста који је изнедрио значајне социјалне појмове, попут правде, једнакости и уговора. Ипак, нарочит нагласак Милосављевић ставља на античку Грчку и ослобађање рационалне мисли из окриља митолошке свести. Важну улогу у том процесу имао је настанак полиса као нове територијално-политичке формације друштва, где се кроз аргументовану расправу и јавну дебату на агори изнедрио филозофски облик мишљења. Такав друштвени амбијент током наредних векова у низу ће изродити неке од највећих филозофа свих времена – Сократа, Платона и Аристотела, који ће промишљање друштва, државе, политике и морала поставити на сасвим нови ниво. У четвртом поглављу књиге аутор даје садржајан увид у њихова основна социјално-политичка и



етичка схватања кроз компарацију и уз критички осврт, указујући на теоријски и идеолошки допринос који су оставили у наслеђе. Следећи даље историјске токове, Милосављевић прати друштвене промене и теоријске доприносе који надлазе са јачањем римске државе, где се посебна пажња поклања значају римског права, да би се потом прешло на шире разматрање настанка хришћанства у оквирима Римског царства. Уз богат опис историјских околности на почетку нове ере, у седмом сегменту књиге кроз више тематских

потпоглавља објашњавају се изворни хришћански покрет и његове социјалне идеје, а затим и касније рађање хришћанске филозофије. Сама завршница књиге, у виду посебне целине, посвећена је анализи дисциплине Историја социјалних теорија.

Анотирала: Јелена Божиловић

**Митровић, Љубиша (2008).**

***Творци нових парадигми у социологији.***

**Београд: Институт за политичке студије, 121 стр., ISBN 978-86-7419-171-2.**

Сумирајући дугогодишња критичка проучавања различитих теоријских струјања у светској социологији, аутор у десет поглавља обрађује парадигматске социолошке теоријске правце настале на Западу и Истоку у другој половини двадесетог и у првим годинама двадесет и првог века. Представљени су протагонисти послератне динамичке социологије (Ален Турен), конфликтне теорије (Ралф Дарендорф, Луис Козер, Рендал Колинс), теорије комуникативног деловања (Јирген Хабермас), теорије светског система (Имануел Волерстин), критичке социологије неолибералне идеологије и стратегија друштвеног развоја (Пјер Бурдије), постмодерне социолошке теорије (Фредерик Џејмсон, Жан Бодријар), теорије информационог развоја и умреженог светског друштва (Мануел Кастелс), теорије о рефлексивној модернизацији и глобализованом ризичном друштву (Урлих Бек), интегрисане социологије (Жорж Рицер) и савремене руске социологије (Вјачеслав Кузњецов). Овом својом књигом професор Митровић придружује се досадашњим прегнућима проучавања социолошке теорије предузетим од стране Јоже Горичара, Михаила Поповића, Владимира Милановића, Михаила Пешића, Милана Трипковића и других поратних великана домаће социолошке мисли.





Критички се одређујући према стваралаштву и научном значају гуруа савремене социолошке мисли, проф. Митровић се не одриче хуманистичке позиције ангажованог интелектуалца надне-тог над структурним неједнакостима у окриљу неолибералне зависне модернизације и асиметричне глобализације, као и тезама о безалтернативности капиталистичког модела. Тако остаје веран два областима чијем је конституисању значајно допринео почетком деведесетих година истеклог века (социологија развоја) и двехиљадитих година (социологија друштвених промена) и унутар којих се непрестано залагао за обнову критичке и хуманистичке улоге савремене социологије и подстицање новог критичког реализма у социологији и стваралачког неспокојства у истраживању проблема савременог друштва.

Анотирао: Драган Тодоровић



Стевановић, Бранислав (2008).

*Политичка култура и културни идентитети у Србији и на Балкану.*

Ниш: Филозофски факултет, стр. 414.

ISBN 978-86-7379-148-7 COBISS.SR.-ID 147075340

Осим предговора, монографија садржи осам поглавља руковођених идејом да култура происходи из саме природе политике: од античких времена, оно „политичко“ је облик друштвено-културне праксе, тј. трагања за модалитетима, установама и обрасцима заједничког живота. У случају демократске политике ради се о *par excellence* културном чину, акту којим људи постављају себе за господаре сопствене судбине. У одељцима који следе, политика је сагледана као онај сектор друштвеног живота који открива хумани или нехумани карактер читавог колективитета, док се реална демократија доводи у везу са тзв. „прескриптивном демократијом“ која садржи параметре за процењивање конкретних политичких уређења. Ово виђење политике је комплементарно бројим приступима у савременој политичкој социологији по којима „све бар има потенцијалну политичку димензију“ јер се друштвена стварност пре свега тумачи као „поредак дискурса“ – што значи да се изграђује, оспорава и репродукује и кроз културу. У наставку књиге се ближе прецизирају односи између опште и политичке културе, одређује улога политичке културе у социјалној интеграцији, указује на порекло и савремена значења политичке културе и разматрају две њене главне компоненте – демократска социјализација и политичка традиција (спецификована

кроз проблематику политичког мита, ритуала и светковина). Своје место у књижи је нашла и проблематика националних политичких култура, укључујући и српску политичку културу, док је остатак монографије посвећен радовима насталим у оквиру одгова-

рајућих пројеката, а тичу се културе као основе етничких идентитета Балкана, радничких синдиката у Србији, односа културне политике и политичке културе, као и балканским специфичностима у евроинтеграцијским процесима. Генерално, текстови сабрани у монографији представљају пропитивање теоријских поставки о „културној димензији политике“ у односу на конкретне проблеме балканских постсоцијалистичких друштава. Такође, у свим радовима истиче се као доминантан један узрочни фактор – култура, и наглашава оправдана потреба за формирањем новог (грађанског) идентитета житеља Балкана под утицајем ширих културних и политичких трендова у Европи.

Анотирао: Бранислав  
Стевановић

**Данијела Гавриловић (2013).**  
***Доба употребе: религија и морал***  
***у савременој Србији***

**Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу,**  
**134 стр., ISBN 978-86-7379-287-3.**

Ова студија представља покушај да се религиозност и моралност у савременој Србији анализирају кроз начин на који ове појаве људи користе у свом животу. Мултико-респондентна анализа података показује да су површна традиционална и еклектичка религиозност доминантни присутни типови религиозности у Србији. Када се говори о функцијама религије закључује се да се религија у Србији употребљава кроз традиционал-

не форме и да не постоји њена употреба као основе социјалног капитала грађанског друштва. На нивоу идентификације религија игра симболичку, а не животну улогу. Религијски идентитет није онај којим се у животу активно манипулише и који се бира као прва идентификациона одредница и део реалне животне стратегије у већини случајева. У јавној сфери религији се не приписује одлучујућа улога, на основу података може се рећи да постоји свест о потреби секуларног заснивања државе и јавног друштвеног простора, упркос присутној свести о значају СПЦ и високог поверења у ову институцију.

Када се посматрају моралне вредности и њихов помак од колективизма ка индивидуализму, увиђа се да се вредносна транзиција одвија у свим областима. Породица као врховна вредност, затим рад и пријатељи на лествици најважнијих, не одвајају вредносни систем становника Србије од оних који живе у земљама Западне Европе (Будон, 2005). Анализа вредновања појединих феномена показује да има помака у индивидуацији (мушко-женски односи, на пример), али и да поједини односи (као што је однос према родитељима и деци), представљају својеврсне бастионе традиционализма у вредновању породице. Вредности преживљавања доминирају у области рада, самоекспресија није изграђени вредносни модел. У области политичких вредности, присутно је одсуство жеље за активношћу, партиципацијом и „продубљивањем демократије“. Толеранција на различитости постоји и расте, етничке и верске разлике барем на нивоу ставова нису основ дистанце, сексуалне мањине су најистакнутија група према којој дистанца постоји.

Анотирала:  
Данијела  
Гавриловић



Захаријевски, Драгана, Ђорић, Горана, Стојић, Гордана (прир.) (2014).

*Културне оријентације студената и култура мира на Балкану,*

Ниш: Филозофски факултет, 260 стр., ISBN 978-86-7379-359-7.

Зборник представља скуп текстова различитих аутора насталих на основу резултата истоименог истраживања, изведеног у оквиру научног пројекта “Традиција, модернизација и национални идентитети у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција”. Истраживане су вредносне оријентације студентске популације у Србији (Ниш), Бугарској (Велико Трново) и Македонији (Битољ). Вредносне оријентације су испитиване на основу ставова о

евроинтеграцијским процесима, одрживом развоју, националним разноликостима и национализму, демократији,

алтернативним начинима управљања државом, регионализму, једнакости и слободи, религији, партнерству и родитељству, родним идентитетима, методици наставе и циљевима васпитања деце, информационим технологијама, а мерено је и задовољство животом у испитиваној популацији. Текстови од којих се Зборник састоји представљају анализе ставова у појединим испитиваним областима. Ставови су анализирани дуж основне димензије која на својим екстремима има традиционалну и модерну вредносну оријентацију. Притом су уочаване разлике између студената из три национална подузорка, али и у односу на низ социодемографских обележја. Студентска популација је испити-

вана као део популације који ће у догледној будућности бити у позицији да креира нове друштвене токове. Вредносне оријентације студената (као најобразованијег дела младих) индикативне су за потенцијал за конфликт, односно сарадњу међу народима на простору Западног Балкана. Један од кључних налаза студије је вредносна инконзистенција у студентској популацији. Модернистички ставови су најзаступљенији у односу на родне односе. У односу на најдиректније капацитете за конфликт и сарадњу студенти су јасно подељени на оне за које је нација значајан оквир идентитета и на оне који основу идентитета налазе изван националног контекста. Забрињава што значајан део студената изражава неверицу према демократији, уз истовремене тенденције ка ауторитаризму.

Анотирала:  
Горана Ђорић



Јовановић, Милош (2016).

*Идентитет, религиозност, сексуалност : проблем идентитета религиозних ЛГБТ особа у Србији.*

Нови Сад: Mediterran publishing; Ниш: Машински факултет, 250 стр., ISBN 978-86-6391-044-7.

Ова књига је настала на основу докторске тезе одбрањене октобра 2015. године на Филозофском факултету у Нишу. Књига је подељена у три целине. Први део се бави питањем идентитета као концепта и његовим социолошким разматрањима, други део се бави историјом хомосексуалности као друштвеног феномена у Србији обухвативши период од средњег века до почетка XXI столећа, док се трећи део бави религиозним ЛГБТ особама као двоструко жигосаним – како од стране религијских институција и конзервативних верника, тако и од саме нехетеросексуалне популације која са стрепњом гледа на религију као извор потенцијалне претње. Ау-





скривености у сенци закулисја, из простора стида и тишине назад на светлост друштвене позорнице, ка позицији задобијеног достојанства и слободе изражавања“, стоји у закључку књиге. Личне, отворене и често врло емотивне исповести религиозних ЛГБТ особа осликавају проблеме са којима се суочава ова друштвена група смештена на „ничиијој земљи“ између „прве“ и „друге“ Србије. Аутор открива неке од начина како се припадници једне од „трећих“ Србија сналазе са својим сукобљеним духовним и сексуалним идентитетима као и са положајем у, иначе и даље дубоко подељеном, друштву савремене Србије.

Анотирао: Милош Јовановић

тор је желео да истражи начин конструкције идентитета верујућих лезбејки, гејева, бисексуалаца и трансродних особа. Са тим циљем он је у периоду од 2005. до 2014. године спровео истраживање кроз серију дубинских интервјуа са седамнаест ЛГБТ особа из Београда, Ниша, Новог Сада и Новог Пазара, као и са још четворо испитаника из Босне и Херцеговине. „Свесно је учињен напор да се обезбеди простор у коме би могли да се ‘чују гласови’ двоструко скрајнутих, а у циљу њиховог повратка из, каткад самонаметнутог, изгнанства, односно

**Марковић Крстић, Сузана, Милошевић Радуловић, Лела (2016).**  
*Хуманистичка димензија образовања младих у контексту савремених друштвених промена.*  
Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу, 327 стр., ISBN 978-86-7379-400-6.

Монографија представља допринос расветљавању неких кључних питања из области социологије образовања јер обухвата широку лепезу истраживачких проблема савременог образовања који су нераскидиво повезани са друштвеним околностима. У монографији се елаборира утицај друштвених промена на образовање, реформа и квалитет високог образовања (болоњски процес), морално васпитање младих људи, хуманистичка димензија образовања и култура мира у транзицијском друштвеном контексту Србије, Македоније и Бугарске. Монографија представља синтезу теоријских и емпиријских налаза, а заснива се на резултатима истраживања два научно-истраживачка пројекта који су реализовани у периоду од 2006. до 2015. на Филозофском факултету у Нишу. Истраживачки налази су разрађени у социолошком дискурсу и интерпретирани у складу са теоријским оријентацијама и резултатима претходних истраживања образовања младих у свету и код нас. У првом делу монографије указује се на теоријске и истраживачке домете у изучавању односа васпитања, образовања и друштва расправом о најважнијим социолошким теоријским приступима о друштвеној улози образовања и друштвеним неједнакостима у образовању. Потом следи критички осврт на претходна истраживања социјалне димензије образовања у Југославији, Србији и у свету, која откривају улогу образовања у обликовању социјалне структуре друштва. У овом делу монографије наглашен је и значај реформе образовања и афирмације хуманистичких вредности у раду са младим људима јер ауторке потенцирају афирмацију хуманистички оријентисаног васпитања и образовања. У другом делу монографије изложени су резултати истраживања два научно-истраживачка пројекта, који се односе на хуманистичку димензију образовања младих

и улогу образовања у неговању културе мира (усвајање моралних вредности, социјални односи у школи, проблем дисциплине, неговање толеранције и сарадње, проблеми насиља у школи, коришћење нових технологија, хуманистички аспекти васпитања, квалитет образовања, болошки процес). Синтезом теоријских сазнања и истраживачких налаза ауторке су пружиле плодносно основу за разумевање односа између друштва и образовања, за разумевање самог васпитно-образовног процеса у савременом друштву, као и за даља истраживања у овој области.

Анотирала: Лела Милошевић Радуловић

Петровић, Јасмина (2016).

*Животи у сенци: социолошка студија о особама са инвалидитетом у Србији.*

Ниш: Универзитет у Нишу, 295 стр., ISBN 978-86-7181-091-3

Предмет студије је друштвени положаја особа са инвалидитетом у Србији. Реч је о комплексној студији о феномену инвалидитета заснованој на социјалном моделу тумачења инвалидитета у којој се у дијахроној димензији испитују структурни чиниоци који одређују социјални положај

ових лица (међународни и национални правни оквири који регулишу статус ОСИ, институционални оквири и праксе подршке), културни чиниоци (језичке и културне праксе) као и индивидуална искуства инвалидитета у одређеном културном и друштвеном склопу. Упркос чињеници да постоји напредак у правном домену, децентрализацији и деинституционализацији у систему социјалне заштите и иницијативама за развој нових услуга и мера подршке у заједници, истраживањем су констатовани фактори који упорно одржавају неједнакости и социјалну опресију ове друштвене групе. Вишеструки извори искуствене евиденције и сажимање искустава казивача указују на понављање модела животне историје у којој је друштвени положај особе са инвалидитетом битно одређен факторима социјалног окружења (укључујући и латентне структуре микросоцијалног света), тренутком настанка инвалидитета и његовом тежином. На примеру проучаване друштвене групе то би значило да подршка/недостатак неформалне помоћи у примарним групама и институционалне подршке отежавају/олакшавају ношење са инвалидитетом и преузимање социјалних улога. Видљиве и невидљиве препреке у непосредном окружењу и неизграђеност структурних претпоставки које олакшавају успостављање везе са социјалним миљеом жаришна су места у наративима особа са инвалидитетом. Важан налаз јесте да на једнакост шанси, поред поменутих фактора, утичу и други потенцијални извори неједнакости, попут родне и класно-слојне припадности.

Анотирала: Јасмина Петровић







## ДЕПАРТМАН ЗА АНГЛИСТИКУ

**Михаиловић, Љиљана (1958).**  
***Граматика енглеског језика***  
**(морфологија и синтакса)**  
**(преко 20 издања). Београд: Народна књига, 275 стр.**

Тешко да има студента или наставника енглеског језика у последњих 60 година који није користио или макар чуо за чувену *Граматику енглеског језика* Љиљане Михаиловић. Књига се појавила давне 1958. године, у издању Коларчевог народног универзитета у Београду, да би је од 1962. године преузео издавач Народна књига из Београда и до 2012. доживела је укупно 20 издања, у великим тиражима. Књига је посебно намењена говорницима српско(хрватског) који уче енглески језик, јер је, за разлику од бројних енглеских граматика, илустрована и преводима бројних примера, што је допринело њеној практичној употреби, како у настави, тако и у контрастивним истраживањима, са посебним освртом на



оно што може да представља проблем говорницима српског. Следећи принципе тада доминантног, а још увек актуелног структуралистичког приступа лингвистици, ауторка је користила аутентичне примере из корпуса како књижевног, тако и жанровски разноврсног писаног и говорног савременог енглеског језика. Као искусни педагог, ауторка се у одабиру и презентацији граматичких јединица ослонила на студентима добро познату традиционалну граматичку терминологију и класификацију, трудећи се да објашњења буду исцрпна, али и једноставна. Књига садржи десет великих поглавља, са разрађеним потпоглављима и сегментима. Првих девет је посвећено морфолошким и морфосинтаксичким областима (именица, члан, придеви, заменице, глаголи, прилози, предлози, свезе), док се последње бави синтаксом просте, проширене и сложене реченице и синтаксичким специфичностима везаним за њих. При обради ових јединица, ауторка подједнаку пажњу посвећује и формалном аспекту (грађење конкретних облика и њихово место у језичком систему, граматичке категорије релевантне за конкретан тип граматичке јединице, посебно када се ради о глаголском систему), као и употреби тих јединица, како типичној тако и специфичној, укључујући понекад и семантичке аспекте. *Граматику* одликује савремени дескриптивни приступ, јер како ауторка истиче, „граматичка правила нису математичке формуле, ...[а] граматика та која описује и класификује оне језичке облике и обрте на које наилази у говору и делима образованих људи.”

Анотирала: Биљана Мишић Илић

**Михаиловић, Љиљана (1967).**  
***Употреба пасивних глаголских облика***  
***у савременом енглеском језику.***  
**Београд: Филолошки факултет, 187 стр.**

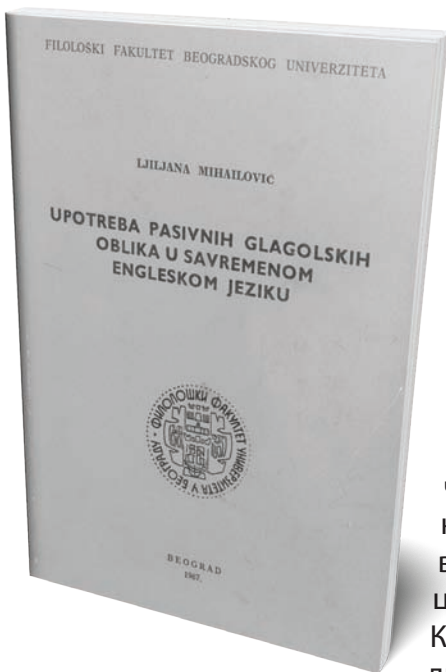
У датој монографији Љ. Михаиловић остварује неколико важних циљева. Прво, она прецизира које се конструкције могу сматрати пасивним и разграничава те конструкције од формално идентичних а синтаксички различитих конструкција, попут оних где је глагол *be* у вези са предикатски употребљеним придевом. Друго, детаљно категоризује пасивне конструкције, и то на тзв. пасив 1, пасив 2 и пасив стања. Треће, утврђује факторе који у ширем језичком контексту утичу на избор пасивне конструкције. И четврто, утврђује услове под којима логички субјекат мора бити обавезан елемент пасивне конструкције, када подлеже обавезном брисању, а када подлеже необавезном брисању, чиме није познато да се претходно бавио било који аутор. Све поменуто она чини комбиновањем одговарајућих структуралистичких и генеративистичких, мањим делом и традиционалних, увида, и то на корпусу од око 4.000 примера из 15 британских романа објављених у периоду између 1951. и 1960. године. Најзначајније аспекте своје анализе изнете у датој монографији она је потом за инострану публику сажето представила у раду *Passive and Pseudopassive Verbal Groups in English*, који је објавила исте године. О значају тог рада, и монографије на којој је изворно заснован, говори чињеница да је дати рад цитиран у познатој граматици Кверка и сарадника из 1985. године. То је учињено у оном делу

те граматике у коме се дати аутори баве градуелношћу у конструкцији типа *be + -en* у енглеском језику, у смислу разграничавања централног пасива од полупасивних и псеудопасивних облика, а у склопу шире дискусије појма градуелности и његове примене, коме се у датој граматици посвећује значајна пажња. Изворни увиди Љ. Михаиловић, као делом и на њима засновани увиди у датој граматици, потом су коришћени као део теоријског оквира за докторску дисертацију проф. др Владана Павловића под називом *Градијентност у синтаксичким конструкцијама у енглеском језику*, из које је произишао и курс сличног имена који се на МАС Англистике држи од 2015. године.

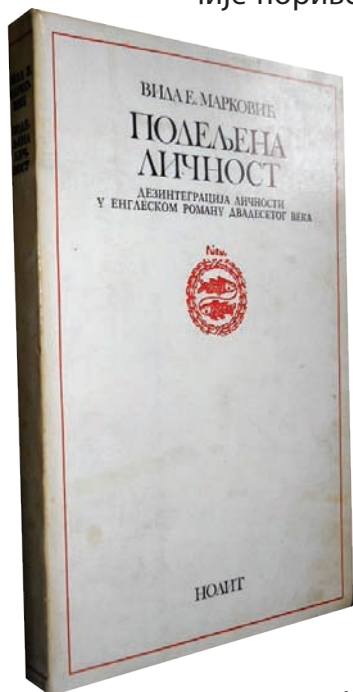
Анотирао: Владан Павловић

**Марковић, Вида Е. (1972).**  
***Подељена личност: дезинтеграција личности***  
***у енглеском роману двадесетог века.***  
**Београд: Нолит, 246 стр.**

Студија Виде Марковић написана је на енглеском језику, под насловом *The Changing Face: Disintegration of Personality in the Twentieth-Century British Novel, 1900–1950*, а на наш језик ју је превео Светозар Игњачевић. Предмет ове књиге јесте карактеризација књижевних ликова у романима написаним на енглеском језику током прве половине двадесетог века, при чему ауторка тежи да докаже да се у свим ликовима које анализира уочава мотив дезинтеграције човекове личности. Према мишљењу Виде Марковић, књижевност на почетку двадесетог века раскида са традиционалним виђењем људске јединке које је карактерисало књижевност викторијанског доба, а посебно са рационалистичким концептима, оптимизмом и вером у напредак појединца и друштва. Ауторка констатује духовну кризу модерне европске цивилизације, додатно продубље-



ну страхотама два светска рата, што све утиче да се у књижевним делима јави представа о дихотомији људске природе и препозна психодинамика несвесног, чије пориве појединац или не може свесно



да појми, или одбија да прихвати у чину самоспознаје. Ову тематику Вида Марковић проучава кроз ликове у следећим романима: *Лорд Џим Џозефа Конрада*, *Дуга Д. Х. Лоренса*, *Портрет уметника у младости* Џемса Џојса, *Шака праха* Ивлина Воа, *Суштина ствари* Грејема Грина, *Балада и извор* Розамунд Леман, *Жега* Елизабет Боуен и *Из прве руке* Џојса Керија. Важно је истаћи ауторкин закључак да у романима Џојса Керија долази до покушаја поновне интеграције јаства, што се највише уочава у лику уметника Галија Џимсона.

Међутим, Вида Марковић закључује да Џимсон као књижевни лик није уметнички довољно успешно обликован, нити довољно убедљив да би пренео поруку аутора о потреби за психичким зацељењем савременог човека. Уместо тога, он се на крају романа претвара у глас или „бујицу речи“, постајући гласноговорник Керијевих идеја које ипак не успевају да измене свеприсутну свест о фрагментацији људског субјекта.

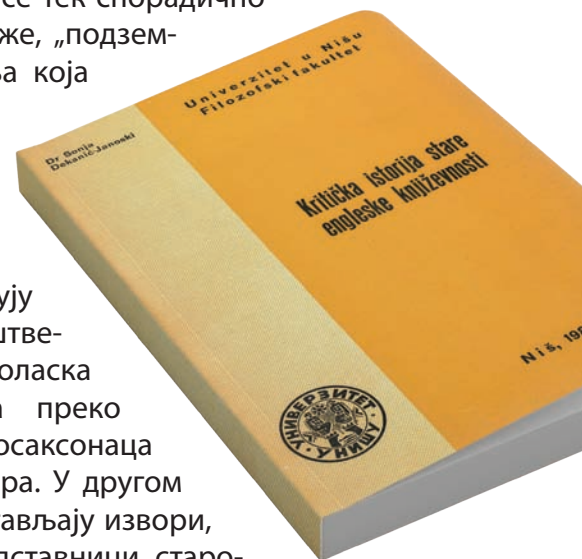
Анотирала: Наташа Тучев

**Деканић-Јаноски, Соња (1988).**

***Критичка историја старе енглеске књижевности.***

**Ниш: Филозофски факултет, 478 стр.**

*Критичка историја старе енглеске књижевности* је монографија др Соње Деканић-Јаноски о најранијој књижевности насталој на тлу Велике Британије на староенглеском и латинском језику. Историјски, она обухвата уметничка дела настала од око 670. године, када је стварао Кедмон, први англосаксонски песник о коме постоје историјски извори, до 1100. године, када је престала да се води „Англосаксонска хроника“. Приликом приказа и анализе дела из овог периода, ауторка посматра уметничко дело у историјском и друштвеном контексту. Ауторка идентификује три друштвена утицаја значајна за стварање староенглеске књижевности: а) стару германску баштину, б) 'херојски кодекс' и ц) ранохришћанску црквену доктрину. Међутим, утицаји погледа на свет аристократије и хришћанског свештенства далеко су већи од утицаја старе германске традиције. То се види како по систему вредности који се промовише у књижевним делима тако и по заступљеним књижевним врстама и родовима. Стара германска религија и митологија појављују се тек спорадично као, како ауторка каже, „подземне воде, она струјања која само ретко и случајно улазе у записану литературу“ (стр. 7). Монографија се састоји од три дела. У првом делу описују се историјске и друштвене околности од доласка германских племена преко покрштавања Англосаксонаца до отварања манастира. У другом делу најпре се представљају извори, опште одлике и представници старо-





енглеске поезије, а затим се анализирају најзначајнији аутори и дела: Кедмон, „Беовулф“, Киневулф. Трећи део осврће се на староенглеску прозу као најстарији облик староенглеске књижевности: изворе, родове и представнике од Алфреда преко прозе бенедиктинске ренесансе до првих витешких романа. Поред тога што даје свеобухватну и темељну анализу дела, значај ове монографије је и у томе што су цитати из оригинала дати у преводу на српски, одн. српскохрватски, језик. Обимна библиографија на крају монографије (стр. 424–478) обухвата: изворни материјал (у оригиналу и преводу на модерни енглески), каталоге рукописа и библиографије, палеографије, студије и критике уз напомене ауторке будућим истраживачима о њиховом садржају.

Анотирала: Љиљана Марковић

**Видановић, Ђорђе (1989).**

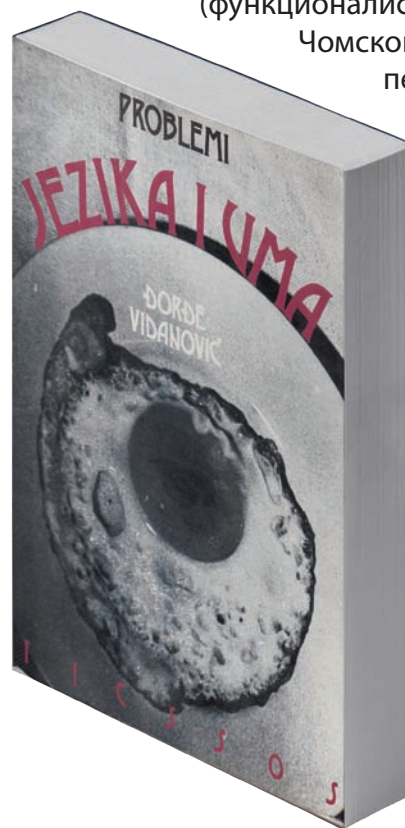
*Проблеми језика и ума.*

Нови Београд: Истраживачко-издавачки центар ССО Србије, 205 стр., ISBN 86-7017-022-1.

У књизи *Проблеми језика и ума*, Ђорђе Видановић испитао је процедуралне и методолошке пропусте чомскијанског приступа језику и људском уму, као и његове онтолошке неодређености, али са намером да пружи допринос философском утемељењу генеративне лингвистике као покрета који је променио поглед на развитак и функционисање наше језичке способности. Књига се састоји из два већа дела – (1) „Језички механизми и лингвистичка теорија“ и (2) „Од лингвистичке теорије ка човековом уму“. Први део књиге бави се испитивањем утемељења трансформационо-генеративне лингвистичке теорије у истраживањима неуролошких механизма који се сматрају језичком основом. У овом поступку, Видановић пореди ментализам и аксиоматизам и заступа становиште да језик као

биолошка категорија не може бити сврстан у феномене без временског и просторног утемељења, што је мисао која је заправо пратила и већину праваца који су у годинама након ове књиге испливали из оригиналног генеративизма. Видановић говори и о примарности одређених синтаксичких структура у односу на њих и доказе налази у изучавањима језичких оштећења, пре свега у постојању хијерархијски виших реченица перформативног типа. Ово поглавље садржи и сучељавање проширене стандардне теорије Ноама Чомског са генеративном семантиком, што је тема која је и данас предмет дискусија у научним круговима. У другом делу, окренутом махом философији језика, аутор се осврће на импликације лингвистичке методологије приказане у првом делу на сазнајне способности људи анализирајући ставове тројице аутора који су се залагали за слагање језика са неурофизиолошким корелатима и који су за централни предмет узели језичку способност, тј. компетенцију – Каца (аксиоматски компетенцизам), Фодора (функционалистички компетенцизам) и Чомског (материјалистички компетенцизам). Испитивање

можданих оштећења аутор види као могућност да се дође до моделских ограничења у стварању лингвистичких теорија. Овај део књиге садржи и помирљив поглед на разлике у становиштима Чомског и Попера у погледу усвајања језика. Однос ума и семантике представљен је, с друге стране, у сучељавању становишта Патнама и Фодора. Поред свега овога, књига пружа и



бројне друге критичке увиде у стање лингвистике у другој половини прошлог века и представља низ јасних путоказа за лакше кретање области која је у том периоду доживљавала историјску трансформацију.

Анотирао: Душан Стаменковић

**Машовић, Драгана Р. (1996).**

***Дивља харфа: огледи из ирске културе и књижевности.***

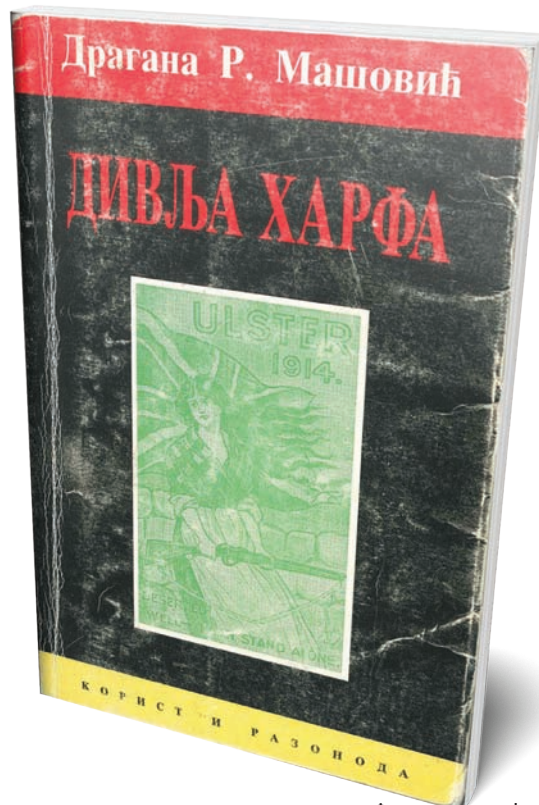
**Нови Сад: Матица српска, 332 стр., ISBN 86-363-0388-5.**

Књигу *Дивља харфа* написала је др Драгана Р. Машовић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Нишу а објавила Матица Српска из Новог Сада 1996. године. Поднаслов књиге, *Огледи из ирске културе и књижевности*, указује на намеру ауторке да српској читалачкој публици представи и приближи ову далеку и на овом поднебљу мало познату културу. Кроз читав рукопис провејавају основне теме, настале као плод вишегодишњег истраживања ауторке: како су се ирска и енглеска култура развијале једна поред друге, па чак и једна унутар друге, како су се укрштале, прожимале и стапале кроз вишевековне сукобе, борбе и крваве обрачуне, али и у ком смеру би се ирска култура развијала да није била под сталним енглеским утицајима или да се развијала у мирнијим околностима. Истраживање ирске културе заснива се на проучавању начина на који се та култура рефлектовала у делима ирских писаца. Самим тим намеће се и питање одређења ирске књижевности, односно чињеница да велики број критичара и историчара, будући да су највећа дела ирске књижевности

написана на енглеском језику, оспорава постојање ирске књижевности. Међутим, како се ова књижевност бави „ирском темом“ и како је „прожета Ирском као специфичним природним, друштвеним и интелектуалним окружењем“ (стр. 16), то ова књижевност јесте у својој бити ирска јер „језик не може бити једино мерило идентитета“ (стр. 16). Наведене теме представљене су на 332 стране књиге, која има пет поглавља, Предговор аутора на почетку и Индекс имена на крају. Прво поглавље, „Ирска тема“, истражује прошлост, традицију, симболе, архетипе и све судбинске силе које утичу на начин доживљавања колективног и индивидуалног идентитета као и на његово уобличавање. Друго поглавље, „Очеви“, анализира дела тројице великих ирских књижевника, В. Б. Јејтса, Џ. Џојса и Џ. Свифта, као писаца који својим ликовима, симболима и причама предњаче у изучавању „ирске теме“. Треће поглавље „Синови“ сагледава тему породичног огњишта кроз дела В. Тревора, Д. Меден, Б. Маклавертија и Шејмаса Хинија, док четврто поглавље, „Кћери“, анализира судбину женских ликова у делима

Џ. М. Синга, О’Кејсија и Е. О’Брајен, а пето, „И остали“, приступа „ирској теми“ са становишта дела О. Вајлда и Џ. Б. Шоа. Књига *Дивља харфа* ауторке проф. др. Драгане Р. Машовић представља јединствен приступ проучавању ирске културе кроз начин на који се она одражава у књижевним делима ирских писаца.

Анотирала: Љиљана  
Јанковић





Петровић, Лена (1997).

*У трагању за изгубљеним рајем: паганска традиција у делима Куџија, Томаса и Пекића.*  
Ниш: Тибет, 182 стр., ISBN 978-86-7100-006-2.

Предмет ове комплексне студије представљају романи *Dusklands (Земље сумрака)* и *Life and Times of Michael K (Живот и време Мајкла К)* јужноафричког писца Џ. М. Куџија, *The White Hotel (Бели Хотел)* енглеског аутора Д. М. Томаса и *Амландида* и 1999 Борислава Пекића. У Предговору студије ауторка истиче да поред тога што се поменути писци у својим романима на веома сложен и аналитички начин баве најакутнијим проблемима данашњице, као што су рат и насиље уопште, они такође илуструју онај правац у савременој књижевности у коме се, под утицајем психологије и антропологије и нових увида до којих су дошли структурализам и деконструкција, хришћанска разрада мита о изгубљеном рају подвргава радикалној критици и реинтерпретацији (2). Док је у јудејско-хришћанској традицији првобитни грех

био синоним за чин непослушности којим се човек супротставио ауторитету оличеном у библијском богу, Куџи, Томас и Пекић уочавају првобитни грех у успостављању трансценденталног ауторитета и моћи као водећих животних начела. Ауторка заступа став да наведени романописци у критици принципа моћи реактуализују архаичне митологије у којима је записана свеобухватнија формула љубави него што је то хришћанска духовна *caritas*, љубав која није почивала на митској дисоцијацији природног и људског порет-

ка, тј. земаљског и небеског раја (3–4). Теоријски оквир студије у великој мери се ослања на архетипско-структуралну критику Нортропа Фраја, а поред ових увида ауторка се ослања и на идеје познатих мислилаца, Ницеа, Фрома, Јунга, Кембела и других који у својим истраживањима описују шири митски контекст коме романи у овој књизи припадају.

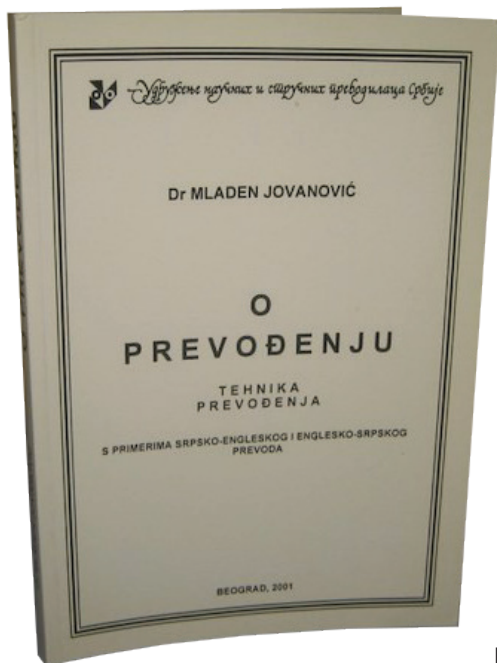
Анотирала: Милена Каличанин

Јовановић, Младен (2001).

*О превођењу: техника превођења: с примерима српско-енглеског и енглеско-српског превода.*  
Београд: Удружење научних и стручних преводилаца Србије, 168 стр.

Ова књига, написана као приручник за студенте и наставнике енглеског језика и оне који желе да се професионално баве писменим и усменим превођењем, састоји се од 38 лекција које кроз низове практичних задатака воде читаоца кроз теоријске и практичне теме везане за превођење. Наставницима ова књига пружа скуп јасно постављених циљева у свакој од лекција, материјал припремљен за вежбу и анализу као и покривеност важних тема које би требало да буду незаобилазан део било ког преводилачког курса или предмета. Студентима пружа доследност у свом приступу и организацији, више него довољно материјала за читање и вежбу, али и посебне погодности у виду ауторових личних савета проистеклих из богатог искуства у преводилачком послу. Аутор кроз овај приручник успева и да својим читаоцима понуди и широк спектар жанрова за анализу и превод: избор обухвата књижевну прозу и поезију, новинске и научне чланке, па и упутства за употребу и разне друге врсте текстова које преводиоца суочавају са различитим проблемима у превођењу, којима се аутор књиге на адекватан начин бави у свакој од одго-





варајућих лекција. Међутим, иако је већи део књиге посвећен проблемима који очекују преводаоца који пред собом има штампани или писани текст, специјална карактеристика ове књиге су и њених последњих 13 лекција, у којима се аутор бави консекутивним и симултаним усменим превођењем, чиме читаоцима пружа значајан увид у ову професију, а нарочито

студентима који су тек

на почетку свог академског и професионалног развоја. Тиме ова књига далеко превазилази било какав једносеместрални предметни приручник, и даје својим читаоцима вредан ресурс за усавршавање својих преводилачких вештина било у академском или каснијем професионалном окружењу.

Анотирао: Александар Пејчић

**Машовић, Драгана Р. (2002).**

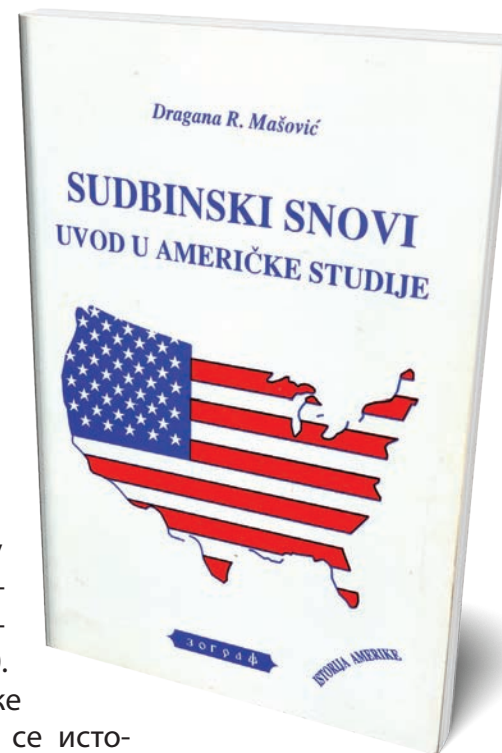
***Судбински снови: Увод у америчке студије.***

**Ниш: Зограф, 621 стр., ISBN 978-86-7578-020-6.**

Књига *Судбински снови* представља семинално дело из области Америчких студија у српској науци, један од првих уџбеника из ове области на терцијарном нивоу студија. Ова обимна студија истовремено је и увод у академску област студија америчке културе, и

преглед америчке историје од оснивања првих колонија до средине 20. века, и каталог најважнијих социолошких, политичких и књижевних тема из културне историје Америке. Кроз 13 поглавља, професорка Машовић, родоначелник Америчких и других студија културе на Департману за англистику Филозофског факултета у Нишу, упознаје и студенте Англистике, али и академску, стручну и ширу јавност са најважнијим достигнућима и доприносима америчке цивилизације и културе светској културној и историјској баштини. Структура сваког поглавља сачињена је тако да се најпре кроз општи увод читаоци упознају са важним америчким темама, затим следи преглед најважнијих историјских појмова, личности и догађаја из датог периода, а на крају сваког поглавља је есеј којим се одређена историјска епоха ставља у контекст америчке књижевне историје. На овај начин се, добро познатом методом Америчких студија, која је како наводи ауторка, плодотворна комбинација

социологије, историје и књижевности, даје свеобухватан увид у америчку културу и историју. Од уводног поглавља које разматра митску димензију сна о Америци као Обећаној земљи, преко поглавља која се баве Очевима оснивачима нације, Ратом за независност и Грађанским ратом, најважнијим идејама и основама америчког политичког система, односу САД према мањинском становништву и имигрантима до финалних поглавља која представљају значај Америке у 20. веку као светске економске и културне силе, читаоци се истовремено упознају и са историјским прегледом





и са прегледом најважнијих књижевних тема којима су се бавили амерички аутори. Овакав приступ омогућава језгровит приказ укрштања историјских и културно-књижевних тема у једном свеобухватном и вишеструко корисном уцбенику.

Анотирала: Ана Коцић Станковић

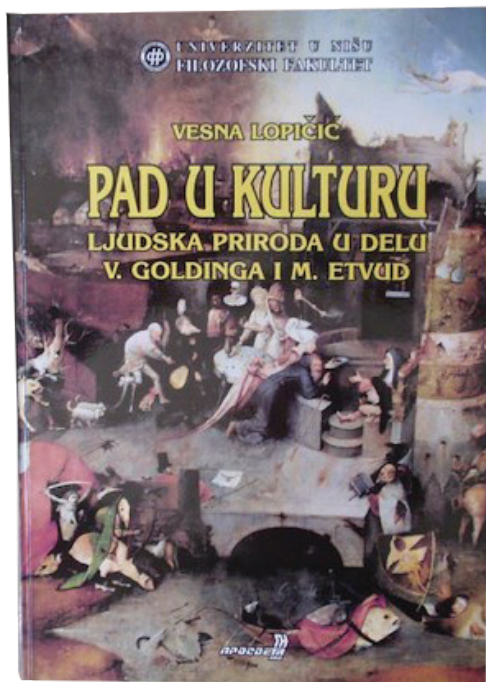
**Лопичић, Весна (2002).**

***Пад у културу: Људска природа у делу***

***В. Голдинга и М. Етвуд,***

**Ниш: Просвета, 223 стр., ISBN 978-86-7455-563-2.**

Ауторка настоји да повеже научне теорије о настанку човека са идејама које у својим романима износе Виљем Голдинг (*Наследници* 1955) и Маргарет Етвуд (*Израњање* 1972). Први део монографије под називом „Људска природа према теорији о неотенијском пореклу човека“ садржи четири поглавља у којима се приказује теорија о неотенијском пореклу човека, мутациона теорија еволуције, теорија о катаклизмичкој еволуцији и проблем људске природе се повезује са теоријом о неотенијском пореклу човека. Овим је припремљен терен за разматрање могућности опстајања човека онако како је приказана у делима Голдинга и Етвудове, што је циљ другог дела. У поглављу „Голдингова поетска визија настанка чо-



века“ обрађује се настанак кромањонаца од неандерталаца процесом неотеније, као и последице овог биолошког феномена: пад у самосвест и индивидуалност, одвајање од природе, расцеп између инстинктуалног и рационалног и у коначном религиозни поглед на свет. Друго поглавље „Судбина савременог човека у поетици Маргарет Етвуд“ наслања се на претходно и приказује пад човека у цивилизацијски дуализам и „атрофију срца“ као основни проблем људске врсте. Јунаци *Израњања* делују као наследници из Голдинговог романа, тако да се идејно ова два дела логично надовезују. У завршним разматрањима ауторка износи социјално-антрополошке претпоставке опстајања човека. Ова монографија је допринос књижевном когнитивизму код нас, још један одклон од дарвинизма, као и скретање пажње на стваралаштво Виљема Голдинга, касније британског нобеловца, и Маргарет Етвуд, тренутно најпознатије канадске књижевнице.

Анотирала: Весна Лопичић

**Богоева Седлар, Љиљана (2003).**

***О промени – културолошки есеји 1992–2002.***

**Ниш: Просвета, 385 стр., ISBN 978-86-7455-595-0.**

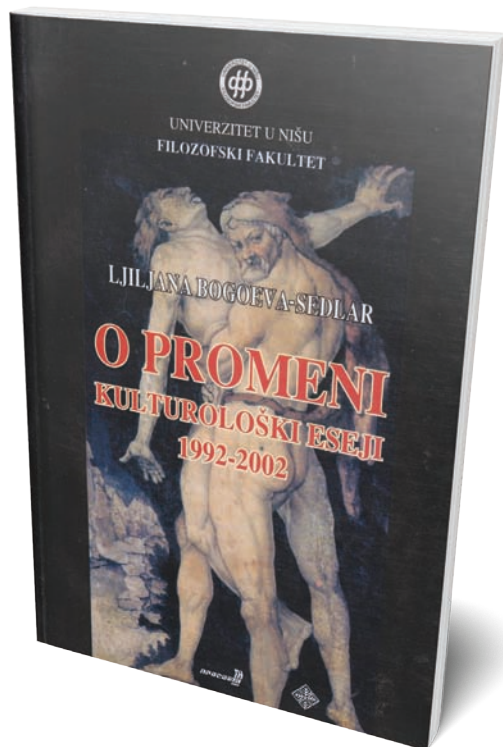
Ова обимна студија представља својеврсну компилацију есеја, чланака, саопштења са научних скупова, одломака из објављених студија и сл. на којој је ауторка интензивно радила у периоду од 1992. до 2002. године. Како сама ауторка у Уводној напомени тврди, „есеји у овој књизи реагују на процесе и промене у образовању и култури који су ефикасније од бомби и отвореног физичког насиља допринели поновном тријумфу фашизма“ (7–8). Савремени уметници и мислиоци чија се дела помињу и анализирају у овој студији (Милер, Вонегут, Олби, Пинтер, Кушнер, Морисон, Рој, Рич, Тешић, Вонгар, Андачи, Куци, Барака, Зин, Брук, Селарс, браћа



Дарден, Вендерс, фон Трир и многи други) стога „оличавају дух новог антифашистичког покрета“ (8). Есеји у поглављима “The Hunchback and the Whore” и “What are Poets for?” писани су у периоду од 1992. до 1996. године и представљају увод и закључак књиге *Options of the Modern* (1997). У том сегменту књиге се такође налазе и два есеја – један о поређењу Емерсона и Ничеа, други о поређењу Блејка и Јејтса. Друго поглавље књиге нарочито је значајно за студенте који се први пут детаљно баве проучавањем Шекспирових дела јер успоставља паралеле између Шекспирових драма и њихових модерних верзија те се тако директно потврђује Котова тврдња да је Шекспир наш савременик (1964). Увиди у савремену европску кинематографију чине још један илустративни одељак студије који показује у којој мери је Шекспиров опус послужио као инспирација савременим филмским уметницима. Осим модерних драмских и филмских верзија Шекспирових дела, у последњем сегменту књиге даје се идеалистички приказ портрета професора књижевности, са посебним нагласком на древном поимању уметности, бунту Рембоа и Ничеа, посредовању у доживљају уметности и

неизоставно субверзивној одлици процеса учења.

Анотирала:  
Милена  
Каличанин



Ristić, Ratomir (2003).

*An Introduction to Australian Studies.*

Niš: Faculty of Philosophy, 413 pp.,

ISBN 978-86-7379-082-4.

Књига *An Introduction to Australian Studies*, написана на енглеском језику, конципирана је као уџбеник намењен првенствено студентима англистике за предмет Аустралијске студије. Она је и својеврсна антологија аустралијске књижевности која садржи репрезентативне примере књижевног стваралаштва у Аустралији – пажљиво одабран избор из поезије, кратке приче, есеја, романа и драме више од 50 аутора, укључујући и ауторе абориџинског порекла. Комбиновањем књижевности, историје и културне антропологије у осветљавању одређених тема из аустралијске прошлости и садашњости, књига пружа увид у комплексност и главне токове развоја аустралијског друштва. Први део књиге је преглед историјских и друштвених кретања у Аустралији, од њеног открића и британске колонизације до осамдесетих година двадесетог века. Појмови и подаци из друштвене и културне историје Аустралије преузети су из литературе чији су аутори угледни аустралијски историчари, а одабран материјал је организован у облику појмовника. Основни задатак овог историјског увода није пружање свеобухватне и исцрпне анализе друштвених, економских, политичких и законодавних промена у аустралијском друштву деветнаестог и двадесетог века. Он превасходно треба да послужи као оквир за потпуније разумевање аустралијске књижевности и динамичне и сложене природе аустралијске културе, њених многоструких идентитета и историја. Посебна поглавља су посвећена традиционалној, односно савременој абориџинској култури и књижевности, што јасно сведочи о ауторовој намери да наведе студента да искорачи из уврежених мишљења и генерализација, и самостално процењује. Вођен идејом да књижевност представља средишњи део сваке културе, ризницу културног и цивилизацијског памћења једног народа, приређивач је у хронолошком следу, кроз неколико наредних поглавља, представио вредне примере аустралијског књижевног стваралаштва на енглеском језику



у периоду од осамнаестог до осамдесетих година двадесетог века. Књижевни примери су пропраћени приређивачевим коментарима о ауторима и текстовима. Разноврсност тема и идеја које су у овим књижевним текстовима заступљене сведоче о динамичној природи аустралијског друштва, његовим бројним видовима различитости као и исходиштима и особеностима заједништва.

Анотирала: Милица  
Живковић

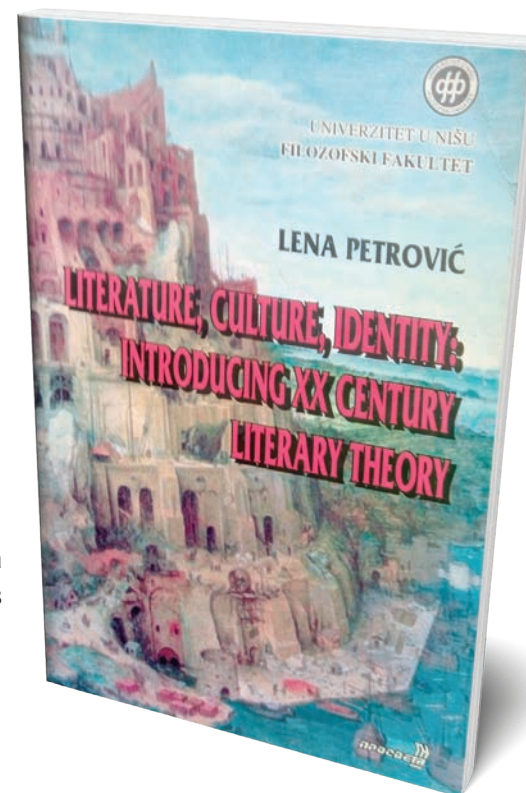
**Petrović, Lena (2004).**  
*Literature, Culture, Identity: Introducing XX Century Literary Theory.*  
Niš: Prosveta & Faculty of Philosophy, 414 pp.,  
ISBN 978-86-7455-608-6.

Књига пружа избор репрезентативних текстова који уводе читаоца у савремену теоријску мисао о књижевности. Наслов студије осмишљен је тако да се односи на елементе на којима се заснива књижевни феномен – а то су аутор, текст и читалац – као и на друштвени контекст у коме долази до њихове интеракције. Најзначајнији критички текстови, есеји, као и одломци из обимнијих студија истакнутих теоретичара двадесетог века у књизи су сврстани у три поглавља, при чему свако поглавље почиње исцрпним уводним текстом ауторке. Лена Петровић анализира најважније критичке поставке и значај изабраних

дела, истовремено пружајући читаоцу свеобухватнији увид у теоријску мисао сваког аутора. Први део посвећен је хуманистичкој критици, чији су најзначајнији представници Ф. Р. Ливис, Лајонел Трилинг и Едмунд Вилсон. Потом су приказане две верзије формализма – америчка Нова критика и руски формализам. У другом делу студије приказана су теоријска дела из периода структурализма. Једна струја у оквиру структурализма донекле се надовезује на романтичарски хуманизам, али тежи да му придружи научну објективност. Насупрот томе стоји анти-хуманистичка струја којој припадају мислиоци као што су Луј Алтисер и Жак Лакан. Тежња ових аутора је да истраже начине на које језик и идеологија могу условити формирање људског субјекта и његово деловање. Трећи део књиге посвећен је теоријама постструктуралиста, Нових историчара, као и феминистичкој критици, након чега следе метапоетски текстови неколико истакнутих књижевника с краја двадесетог века. Књига Лене Петровић не представља прост приказ доминантних књижевно-теоријских праваца у двадесетом веку, већ и критички осврт на одређене тенденције које су се испојиле

у оквиру структурализма и постструктурализма. Ауторка упозорава да се претерано инсистира на деконструкцији дела и разоткривању његовог идеолошког аспекта – док, по њеном мишљењу, увек треба истаћи субверзивну функцију уметничког текста и његов потенцијал да код читаоца подстакне критичко промишљање културе и друштва.

Анотирала: Наташа  
Тучев



Paunović, Tatjana (2007).  
*English Phonetics and Phonology for Serbian EFL Students*.  
Niš: Faculty of Philosophy, 379 pp.,  
ISBN 978-86-7379-126-5.

Ова књига, заједно са пратећом вежбањом *English Phonology Workbook for Serbian EFL Students* (Savić, Paunović & Stojanović 2011, такође у издању Филозофског факултета), представља уџбеник осмишљен да дипломским студентима енглеског језика пружи основне теоријске појмове из фонетике и фонологије енглеског језика, а кроз вежбању и њихову практичну примену кроз разноврсна вежбања намењена школским, али и домаћим задацима и самосталном раду. Поделом у 4 веће области односно 20 поглавља она читаоце уводи у ове две лингвистичке дисциплине на структурисан и постепен начин. Њена прва област *Језик и говор (Language and Speech)* читаоцима представља ову тему тако што Фонетику и Фонологију смешта унутар шире језичке теорије и на тај начин читаоцима приближава ову, за њих често непознату, материју и уводи важан појам *говорног ланца (speech chain)*. Следећа област, *Фонетика (Phonetics)*, наставља овај наратив кроз детаљнији опис говорног ланца као процеса продукције говора, акустичког трансфера и перцепције, али то не чини пружајући искључиво релевантне информације, већ и кроз додатне белешке, корисне линкове и графичке приказе, сугестије за даљи рад и обнављање градива. Пошто су циљна читалачка публика студенти енглеског језика, трећа област ове књиге, *Фонологија (Phonology)*, бави се фонолошким системом енглеског језика. Ауторка књиге овде остаје верна својој циљној публици и користи ову област не само да опише сегменталне и супрасегменталне карактеристике овог страног језика, већ и да говори о социолошким аспектима акцента и дијалекта често упоређујући фонолошке системе српског и енглеског. Пажња коју ауторка посвећује наста-

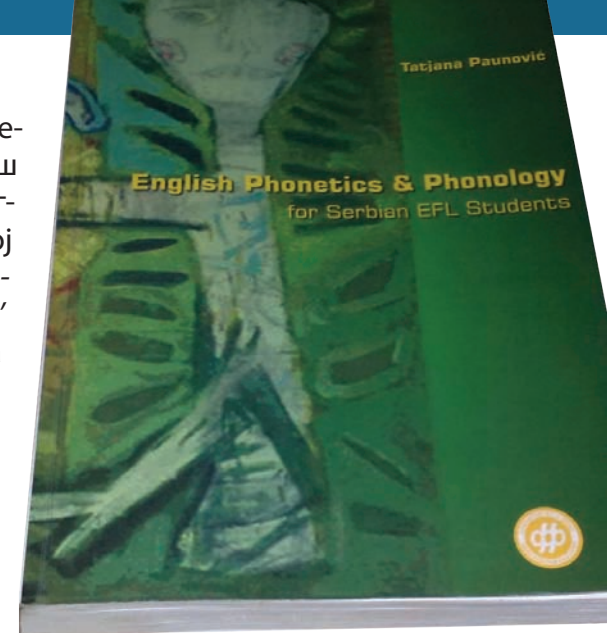
ви енглеског као нематерњег језика још једном постаје очигледна у последњој области књиге, *'Стваран' живот ('Real' Life)*, у којој ауторка доводи у везу фонолошку свест која се стиче кроз факултетске предмете посвећене наукама о говору, и улози коју би студентима, као будућим стручним радницима у области језика, такво знање могло играти у њиховим будућим каријерама.

Анотирао: Александар Пејчић

Лопичић, Весна и Биљана Мишић Илић  
(уреднице) (2007–2020).

Тематски зборници из серије *Језик, књижевност,...*  
Ниш: Филозофски факултет, од 296 до 826 страна  
по тому, укупно 21 том. Сви томови доступни на  
адреси <https://llconference.filfak.ni.ac.rs/thematic-volumes>.

Серија тематских зборника са међународних конференција под општим насловом *Језик, књижевност...* и трећим сегментом у наслову који је сваке године другачији и представља неки научно релевантни и изазовни термин, једна је од најпрепознатљивијих публикација Департмана за англистику. Од првог зборника из 2007. до најновијег из 2020. године, бројни истраживачи из земље, региона





и ширег окружења, бавили су се проучавањем језика и књижевности у односу на неке од актуелних друштвених појава и феномена значајних за друштвено-хуманистичка истраживања. Први том, у коме су били радови из области језика и књижевности, носио је наслов *Језик, књижевност, политика*, а затим је следила тема *глобализација*. Наредних осам зборника излазили су у по две свеске, једна посвећена језичким истраживањима, а друга посвећена књижевним истраживањима, док су специфичне теме којима су биле посвећене биле *идентитет, промене, комуникација, вредности, маргинализација, дискурс, значење и време*. Од 2018. до 2020. године, зборници поново излазе као једна свеска, а теме којима се баве су *простор, теорија и контекст*. У зборницима се објављују радови на српском и на енглеском језику. Уз 21 том у издању Филозофског факултета, додатно су изашла и три специјална издања на енглеском језику, *Identity Issues* (2010), *Challenging Change* (2012) и *Values Across Cultures and Times* (2014), код Cambridge Scholars Publishing. Концепција ових тематских зборника јесте да су отворени за све филолошке дисциплине, посвећене различитим језицима и књижевностима, али и за сродне друштвено-хуманистичке науке, јер се негује мултидисциплинарност у блиској вези са интердисциплинарношћу, у циљу контакта и дија-

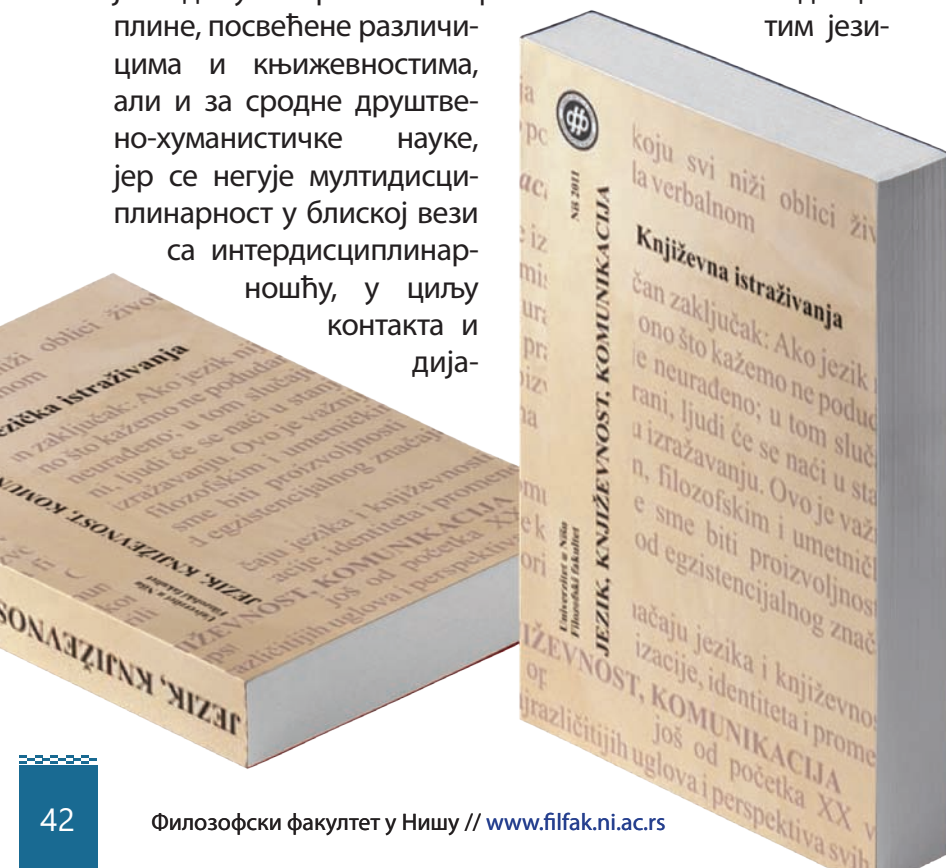
лога међу дисциплинама, чиме се дубље задире у суштинска питања. Радови у зборницима брижљиво су груписани у тематске сегменте, а у сваком тому налази се и уводни прегледни чланак који уводи конкретну специфичну тему зборника. Сами радови увек одсликавају најразличитије одговоре на широко схваћену тему скупа, у теоријском, методолошком и тематском смислу. Уз квалитетне радове, велику уредничку посвећеност и одличну техничку опремљеност, ови зборници су и формално препознати као значајни од стране Матичног одбора за језик и књижевност, па се убрајају у значајне и цењене зборничке публикације у области проучавања језика, књижевности и сродних дисциплина, у академским круговима у земљи и окружењу.

Анотирала: Биљана Мишић Илић

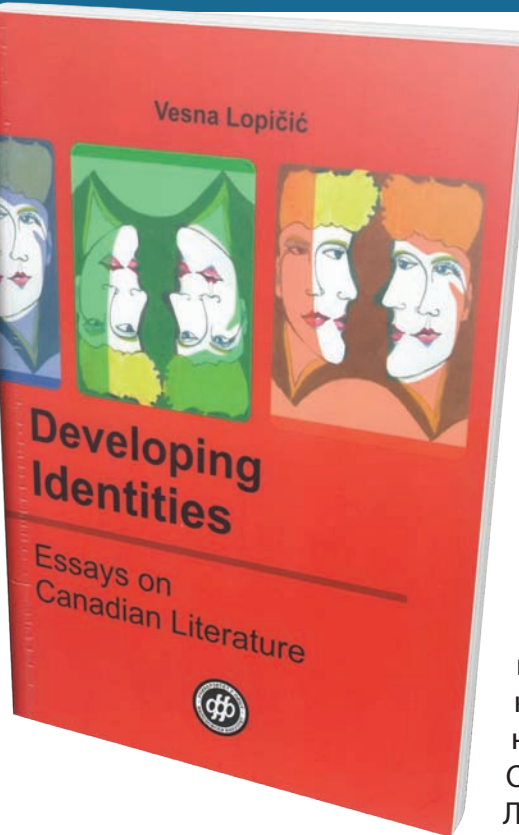
Lopičić, Vesna (2007).

*Developing Identities: Essays on Canadian Literature*.  
Niš: Faculty of Philosophy, 221 pp.,  
ISBN 978-86-7379-142-5.

Ауторка је за своју збирку есеја о савременој канадској књижевности одабрала занимљив наслов који на енглеском језику има два значења: идентитети који су у настанку и идентитети који се развијају, што је веома прикладно с обзиром на контекст Канаде као младе земље, која је још увек у процесу формирања препознатљивог националног идентитета. Текст се састоји из два тематска дела: први се бави управо основама канадског идентитета онако како су га у својим делима приказали песници (Гвендолин Мекјуен, Олден Нолан), романијери (добитници Букерове награде Маргарет Етвуд, Јан Мартел) и писци кратке приче (канадска нобеловка Алис Манро). На различите начине ови аутори се дотичу митских елемената из англосак-







С и м и ћ а ,  
бахарија у којима се тумачења контаката српске и канадске културе. Важна историјска питања којима су креативно приступили ови писци тичу се оба друштва у чему је њихова посебна вредност. Есеји објављени до 2007. и обједињени у овој збирци сведоче о развоју канадистике у Европи и код нас јер су претходно излагани на међународним конференцијама, а такође и о академском развоју ауторке као једној од најранијих канадиста у Србији.

Анотирала: Весна Лопичић

сонске традиције, велике богиње, чудовишта Неси, Шекспира и Блејка да би проблеме савремених Канађана приказали као последицу дезинтеграције сензибилитета, етичких и еколошких пропуста, омаловажавања имагинације и пренаглашеног материјалистичког става према животу. У другом делу књиге сабрани су чланци под темом сусрета култура, односно даљег развоја канадског идентитета кроз интеракцију са другим народима, пре свега Срба. Обрађена су дела Тихомира Левајца, Н. Ј. Додића, Горана Давида Хомела и Давида Ал-

приказују различита књижевна

**Мишић Илић, Биљана (2008).**  
***Syntax for EFL Students* (три издања).**  
**Ниш: Faculty of Philosophy, 353 pp.,**  
**ISBN 978-86-7379-166-1.**

Књига *Syntax for EFL Students* настала је из потребе за универзитетским уџбеником из области синтаксе енглеског језика, који је креиран према конкретним потребама студената англистике. У добро избалансираним односу граматичког описа и синтаксичке теорије, уџбеник даје систематски преглед и детаљне описе широког дијапазона синтаксичких структура и феномена. Уз то, усмерава студенте да размишљају о граматици и синтакси на научни начин, стално наглашавајући да се синтакса посматра као скуп повезаних принципа и правила које граде велики и сложени систем, а да синтаксичка анализа мора бити поткрепљена и синтаксичком аргументацијом. Књига садржи десет поглавља. Прва два дају општи преглед теоријских приступа синтакси (традиционални, структуралистички, генеративни, функционални) и основних појмова као што су синтаксичке форме, функције, основни типови синтаксичких структура и начина одређивања конституентне структуре синтаксичких јединица, нарочито реченица. Поглавља 3 до 7 нуде детаљније разматрање структуре синтаксичких јединица (фраза, клауза и реченица) кроз преглед конкретних синтаксичких структура као што су предикација, модификација, комплементација и координација, као и међусобни однос форме и функције кроз категорије номина-



ла, вербала, адјективала и адвербијала, посматраних у оквиру различитих синтаксичких јединица. Поглавље 8 разрађује структуралистички метод анализе различитих синтаксичких јединица методом непосредних конституената. Последња два поглавља нуде студентима кратак увид у два савремена и веома утицајна теоријска приступа синтакси – трансформационо генеративну граматику (ТГГ) и функционалну граматику (ФГ), како би им омогућила да касније лако пређу на уџбенике из ТГГ и ФГ. Ради прегледнијег приступа, књига је опремљена бројним примерима и аналитичким дијаграмима, а на крају има и обимни глосар са кратким дефиницијама синтаксичких термина. Књигу прати и приручник, па заједно представљају потпуни уџбенички комплет, (*Syntax for EFL Students Workbook* (2003), а друго измењено издање 2015. у коауторству са В. Павловићем). Књига је доживела три издања, а осим на Филозофском факултету у Нишу, користи се као уџбеник и на неким другим англистичким катедрама у земљи и окружењу.

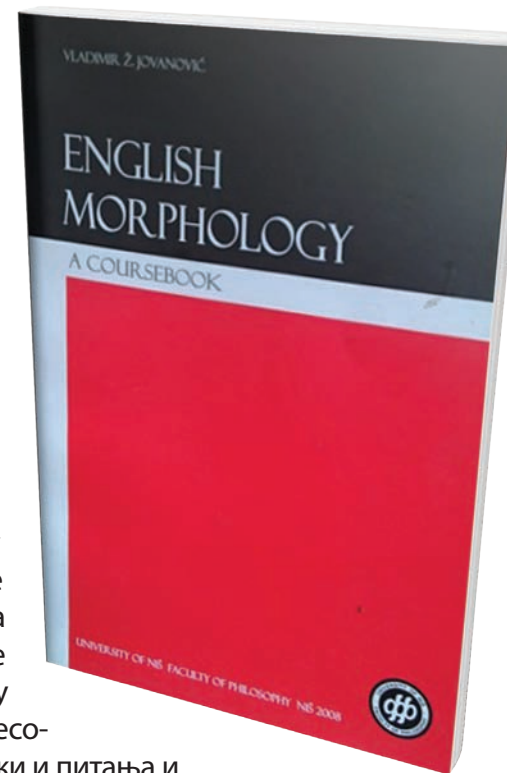
Анотирала: Биљана Мишић Илић

**Jovanović, Vladimir Ž. (2008).**  
***English Morphology: A Coursebook* (три издања).**  
**Niš: Faculty of Philosophy, 303 pp.,**  
**ISBN 978-86-7379-167-8.**

Књига се бави основним појмовима флективне и лексичке морфологије енглеског језика. Може се користити као универзитетски уџбеник на департаментама на којима се изучава енглески језик, а такође и као оријентација за детаљније и дубље проучавање појединих тема за све заинтересоване читаоце. Књига има укупно петнаест поглавља груписаних у два дела. Први део, *Word structure*, бави се структуром речи и обухвата првих седам поглавља. У првом, уводном делу, представљени су неки од основних појмова у лингвистици, чиме се спецификује

место морфологије у науци о језику. У наредним поглављима систематично се разматрају основни појмови и теме у морфологији енглеског језика и морфологији уопште, као и основни појмови и теме које изучава флективна морфологија енглеског језика и флективна морфологија уопште. Неке од тема су: реч, лексема, морфема, аломорф, корен, афикси, морфофонемска правила. Други део, *Lexeme formation*, бави се темом творбе нових речи у оквиру осам поглавља у којима се разматрају основни појмови деривационе морфологије енглеског језика као и деривационе морфологије уопште. Неке од тема су деривациона афиксација, сложенице, конверзија, секундарни процеси стварања речи. На крају сваког поглавља налази се и списак литературе која се може користити за даље изучавање одређене теме у складу са сопственим интересовањима. Такође, књига садржи и питања и вежбе којима студенти и читаоци могу проверити и на практичан начин применити знање о теоријским појмовима који се обрађују у књизи, чиме се истиче важност провере и подстицања бољег разумевања и повезивања теорије и праксе. Градиво које је представљено у књизи такође се може прилагодити и користити у изучавању језика у оквиру других научних дисциплина, као што су, на пример, етимологија, семантика, фонологија, стилистика, итд. што указује и на њен интердисциплинарни потенцијал.

Анотирала: Милица Радуловић



**Мишић Илић, Биљана (2008).**  
***Од речи до дискурса – огледи из англистичке лингвистике.***  
**Ниш: Филозофски факултет, 225 стр.,**  
**ISBN 978-86-7379-168-5.**

Књига садржи једанаест огледа интригантних слова, који се баве конкретним лингвистичким проблемима. Заједничка нит која повезује ове огледе јесте ауторкино примарно интересовање за проблеме значења у језику схваћеног у најширем смислу те речи, које се простирају кроз различите нивое језика – од речи и формирања концепата, преко њихових комбинација, значења одређених синтаксичких конструкција у контексту и везе између синтаксе и прагматике, значаја савремених синтаксичких теорија и њихове примене, до општег значења већих језичких сегмената у ширем ситуационом и друштвеном контексту. Према приступу, књига комбинује широку теоријску подлогу низа лингвистичких дисциплина (синтакса, семантика, прагматика, анализа дискурса) са питањима употребе језика. Огледи су тематски груписани у три целине. Прва четири баве се речима и њиховим значењима и употребом сагледаним кроз контрастивну призму, у теоријским оквирима теорије појмовне метафоре и лексичке семантике. Следећа четири огледа су из области синтаксе, с тим што су два истраживања из дискурсно-функционалне перспективе, а два се баве генератив-



ном граматиком и њеном могућом применом у настави англистике. Последња три огледа баве се речима и реченицама у дискурсу – најпре уско схваћеним као однос синтаксе и анализе дискурса, а затим широко разматраним у оквиру критичке анализе дискурса. Књигу затвара оглед о дискурсу схваћеном на најшири могући начин, о вези између језика и културе, језика и друштва, те језика и мишљења, и исцрпним приказом најзначајнијих и најдоминантнијих приступа изучавању језика као дискурсног феномена – антрополошке лингвистике, социолингвистике, етнолингвистике, прагматике, (критичке) анализе дискурса и контрастивне реторике. Осветљавајући конкретне лингвистичке теме и феномене на нивоу од речи до дискурса, кроз ове огледе ауторка истовремено даје и увид у неке савремене правце и тенденције у лингвистичким истраживањима код нас и у свету.

Анотирала: Биљана Мишић Илић

**Антовић, Михаило (2009).**  
***Лингвистика, музикалност, когниција.***  
**Ниш: Нишки културни центар, 294 стр.,**  
**ISBN 978-86-6101-001-9.**

Монографија *Лингвистика, музикалност, когниција* базирана на докторској дисертацији *Теорија оптималности и теорија метафоре у светлу музичке и језичке компетенције* представља свеобухватну студију неколико међусобно повезаних области – генеративне лингвистике, когнитивне семантике, концептуалне семантике и музиколингвистике, при чему настоји да укаже на временом изгубљене везе између два когнитивистичка приступа, тачније поставки Ноама Чомског и следбеника с једне и Реја Џекендофа с друге стране, па у својој бити има помирљив приступ према овим гранама савремене лингвистике. Књига се састоји из три већа сегмента: (1) Лингвистика у ког-



нитивним наукама, (2) Семантика у когнитивним наукама и (3) Музиколингвистика у когнитивним наукама. Књига у свом првом делу нуди изузетно детаљан и прецизан преглед развоја генеративне лингвистике са фазама њеног развоја, а затим представља теорију оптималности. Иако се у другом делу креће од ранијих, углавном философских погледа на значење, овај сегмент је великим делом посвећен развоју лејкофове когнитивне лингвистике и теорије појмовне метафоре. Поред овога, овај део књиге садржи и преглед идеја Џекендофове концептуалне семантике, али и основне идеје теорије појмовног сажимања. Трећи део књиге бави се релативно младом дисциплином музиколингвистике, а сам аутор Антовић је један од покретача развоја овог научног правца, како у европским, тако и у светским оквирима. Аутор приказује не само ток развоја музиколингвистике, већ се смешта и у контекст савремене когнитивне науке и најављује оно што ће у наредној деценији уследити – развој све-

обухватнијег приступа изградњи значења у различитим доменима. Имајући све ово у виду, различити делови ове књиге представљају изузетну почетну тачку за више области и као такви се користе у настави на Филозофском факултету у Нишу.

Анотирао: Душан  
Стаменковић



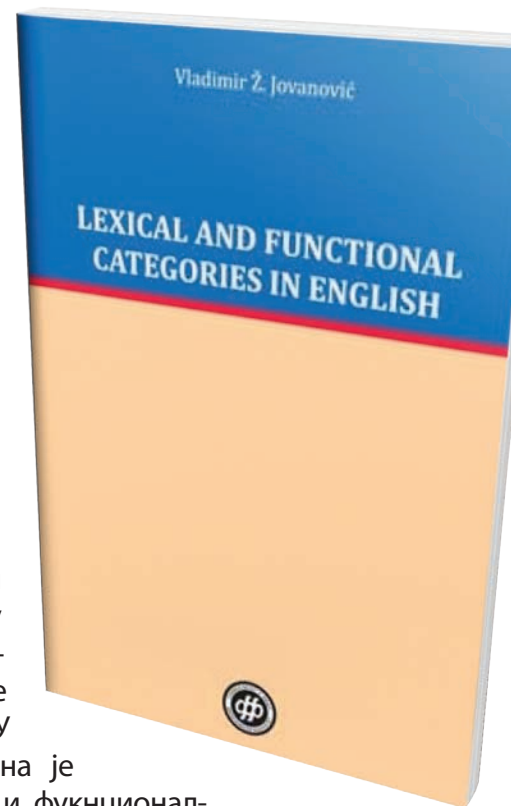
Jovanović, Vladimir Ž. (2008).

*Lexical and Functional Categories in English: Morphological Aspects.*

Niš: Faculty of Philosophy, 267 pp.,

ISBN 978-86-7379-243-9.

Књига се бави лексичким и функционалним категоријама у енглеском језику. Може се користити као универзитетски уџбеник за предмет Дескриптивна граматика на департманима на којима се изучава енглески језик, као уџбеник за сродне предмете на студијским програмима који изучавају енглески језик, али и као књига за самостално читање ради стицања основних знања о дескриптивној граматици. Основна намена је да се поступно и систематично представе и опишу лексичке и граматичке категорије у енглеском језику, са посебним освртом на однос форме и значења речи. Књига има једанаест поглавља у којима се обрађују основни појмови у дескриптивној граматици, као и различите врсте речи засебно. У првом поглављу дефинисан је појам граматике и место дескриптивне граматике у лингвистици. У другом поглављу објашњена је разлика између лексичких и функционалних категорија, односно подела на речи које имају лексичка значења, она којима се нешто може описати, и речи којима се изражавају нека граматичка и функционална својства. У наредних девет поглавља описане су именице, придеви, заменице, предлози, глаголи, прилози, чланови, везници и узвици. Дати су семантички, морфолошки и син-





таксички критеријуми за идентификацију свих врста речи, могуће класификације речи, а описане су и илустроване и граматичке категорије релевантне за одређене врсте речи. Свако поглавље наставља се питањима и задацима којима се проверава знање и разумевање изложеног градива, а завршава се списком додатне литературе за даље самостално читање и истраживање.

Анотирала: Милица Радуловић

**Stojičić, Violeta (2013).**

***English to Serbian Translation – Translation Workbook for EFL Students.***

**Niš: Faculty of Philosophy, 96 pp., ISBN 978-86-7379-288-0.**

Књигу *English to Serbian Translation Workbook for EFL Students* написала је др Виолета Стојичић, редовни професор Филозофског факултета у Нишу, а објавио Филозофски факултет Ниш 2013. године. Ова вежбања је намењена студентима енглеског језика на терцијарном нивоу учења као неопходан додатни материјал за часове превођења у оквиру основних језичких предмета. Рукопис им 96 страна и садржи двадесет посебно одабраних текстова, практична вежбања иза сваког текста, као и Предговор, списак препоручене референтне литературе и књижевних дела из којих су текстови за вежбања адаптирани и прилагођени студентима. Предговор садржи кратак теоријски преглед основних термина и проблема којима се теорија превођења бави, анализу главних грешака приликом превођења и разматрање места које часови превођења треба да заузимају у настави страног језика. Практични део вежбанке чини двадесет одломака из књижевних дела, намењених за рад са студентима, односно превођење, од којих је сваки допуњен већим бројем вежбања, као што су теме за дискусију, лексичка вежбања и синтаксичка вежбања. Сви задаци су сачињени тако да студентима

олакшају превођење са енглеског на српски језик, као и да усаврше своје знање енглеског језика. Ова књига је произашла из вишегодишњег искуства ауторке у раду са студентима основних студија англистике на часовима превођења са енглеског на српски језик и њеног запажања да се у циљном тексту превода, у тексту на српском језику, осећа негативни трансфер, односно интерференца енглеског језика. Овај негативни трансфер, који је обично карактеристичан за матерњи језик и који негативно утиче на продукцију страног језика, присутан је код студената енглеског језика на терцијарном нивоу учења те се утицај енглеског језика као страног увиђа не само на лексичком већ и на синтаксичком нивоу. Наиме, буквално превођење са енглеског на српски језик доводи до тога да се читаве структуре из енглеског језика једноставно само преносе у српски језик, што доводи до мењања структуре српског језика. Стога је неопходно указати студентима да је превођење један вишедимензионални процес који не обухвата само пуко пребацивање речи са једног језика на други, већ и висок ниво познавања како енглеског тако и српског језика, разумевање текста и доношење правих одлука како превод на матерњи (српски) језик не би био нетачан, контекстуално неприхватљив и неприродан. Ова вежбања представља неизоставни додатни материјал за часове превођења са студентима англистике.

Анотирала: Љиљана  
Јанковић



**Живковић, Милица (2015).**  
**Огледи о постхуманизму и књижевности.**  
**Ниш: Филозофски факултет, 241 стр.,**  
**ISBN 978-86-7379-371-9.**

*Огледи о постхуманизму и књижевности* је монографија која у средиште пажње поставља сложену проблематику постхуманизма и његових рефлексија у књижевности. Намењена првенствено изучаваоцима англофоне књижевности и културе, ова књига може послужити и другим заинтересованим читаоцима, будући да је написана на српском језику. Она се састоји од 11 огледа организованих у три тематске целине. Први тематски блок пружа теоријско утемељење и концептуални оквир за испитивање „постхуманог стања“ у књижевности. У њему се појашњавају теоријски појмови, од антихуманизма преко трансхуманизма и критичког постхуманизма до биополитике, и проблематизују кључне теме постхуманизма. Раскид са хуманистичком традицијом и антропоцентричном епистемологијом модерне, сумња у етичност рационализације, децентрализација људског субјекта, крај историје и времена разматрају се у контексту различитих интердисциплинарних перспектива и често супротстављених теоријских модела и полазишта. Овим се читалац жели да наведе на критичко промишљање политичких и етичких импликација постхуманистичке рефлексије, а посебно њеног захтева за редефинисањем људског/људскости и њиховог односа према осталим облицима живота у савременом биотехнолошком добу. Наредно поглавље бави се ишчитавањем „класика“ готског жанра, романима *Франкенштајн* Мери Шели, *Дракула* Брами Стокера и *Др Џекил и мистер Хајд* Р. Л. Стивенсона. Фокус на чудовишном и нељудском у роману деветнаестог века потврђује претпоставку да су књижевне репрезентације постхуманистичких тема – ревизија материјализма, деста-

билизација граница између људског и нељудског и критичко преиспитивање улоге технологије и људског деловања на природу – старије од постхуманистичке теорије. Последња три огледа посвећена су савременим делима спекулативне фикције, романима *Не дај ми никада да одем* Казуа Ишигура и *Анималови људи* Индре Синхе, те приповеци „Они што напуштају Омелас“ Урсуле Легвин који, сваки на свој начин, проблематизују људскост у биолошком, односно хуманост/хуманизам у културолошком смислу. Интерпретативни ослонац и овде као и у претходном тематском блоку пружа теорија чудовишта (monster theory). Захваљујући њему рашчлањени су многи етички и политички аспекти уметничке визије „нељудске људскости“ постхуманог живота и „врлог новог света“.

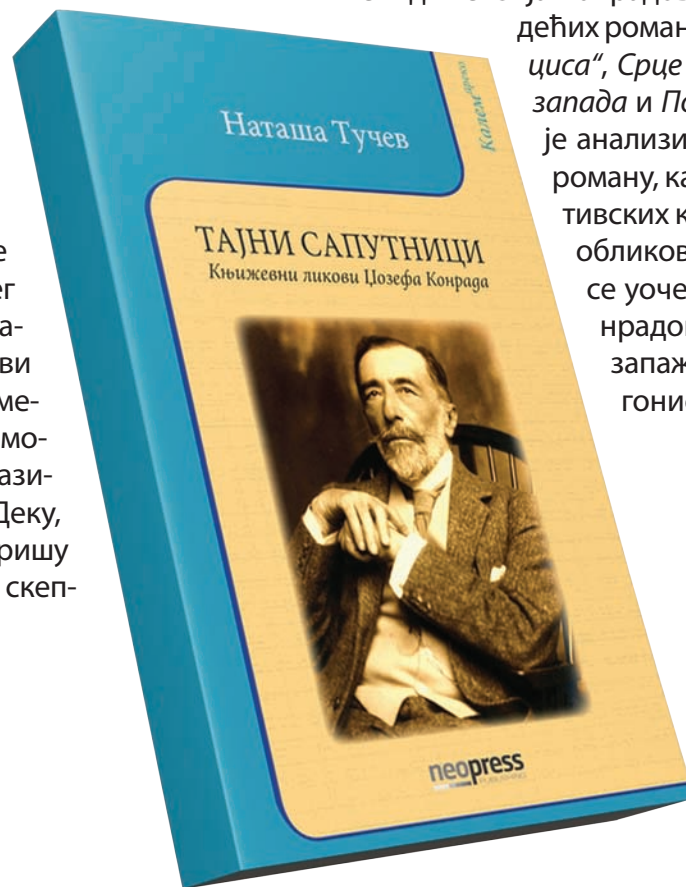
Анотирала:  
Милица Живковић

**Тучев, Наташа (2017).**  
**Тајни сапутници: књижевни ликови Џозефа Конрада.**  
**Београд: Neopress, 309 стр., ISBN 978-86-88895-56-9.**

Ова књига истражује Конрадов специфичан приступ карактеризацији и мотивацији књижевних ликова, узимајући у обзир особености раног модернизма као књижевноисторијског периода и друштвених и културних прилика у којима настаје његово дело. Конрадов приступ карактеризацији уско је везан за модернистичке преокупације као што су усредсређеност на феномене свести, манифестације несвесне психе и питања субјективне перцепције стварности. Приказивање радње кроз вишеструке субјективне перспективе или одступање од линеарне нарације у корист унутрашњег доживљаја времена су чувене формалне иновације овог аутора у којима се одражава модернистички субјективизам. У Конрадовим рома-



нима присутна је свест о актуелној друштвеној и политичкој стварности као контрапункту унутрашњем бићу про-тагонисте, због чега аутор увек драматизује ликове кроз неку конкретну акцију. Међутим, Конрадови ликови кроз интеракцију са окружењем потврђују прокламоване идеале и вредности, већ откривају да су живели у илузијама, доживљавају морални неуспех, те се на ви-дело износи раскол између њихове свесне и несвесне мотивације. Током најдужег периода у Конрадовом стваралаштву доминирају ликови попут Џима или Нострома, мегаломани и сањари склони само-обмани. Нешто касније наилазимо на другачији тип јунака (Деку, Разумов, Хејст), које карактеришу екстремни рационализам и скеп-



тично одбацавање свих идеала. Међутим, аутор показује да и овакво виђење стварности може бити редуktivно и представљати један облик самообмане. У портретима Керца и Гулда највише долази до изражаја ангажована димензија Конрадовог дела. Књига садржи анализу следећих романа: *Алмајерова лудост*, *Црнац са „Нарциса“*, *Срце таме*, *Лорд Џим*, *Ностромо*, *Очима запада* и *Победа*. Засебно поглавље посвећено је анализи репрезентативних ликова у сваком роману, као и анализи стилских и тематско-мотивских компоненти које учествују у њиховом обликовању. У закључном делу формулишу се уочени естетски принципи везани за Конрадов поступак карактеризације и износе запажања о заједничким одликама протагониста, као и о другим типовима ликова.

Анотирала: Наталија Стевановић







## ДЕПАРТМАН ЗА ПСИХОЛОГИЈУ

**Стојиљковић, Снежана (1998).**

*Личност и морал.*

**Београд: Институт за педагошка истраживања,  
280 стр., ISBN 86-7447-032-7.**

Ова научна студија представља плодну синтезу вишегодишњег бављења ауторке психологијом личности и психологијом морала, уже дисциплине која се наслања на схватања о личности. Због сложености феномена, не постоји општеприхваћена теорија личности нити свеобухватно тумачење процеса морализације, које

објашњава како од аморалне бебе настаје морална особа. Уз преглед схватања, која основу моралности виде у суперегу, затим у обрасцима понашања који се стичу различитим видовима учења, највише простора је посвећено когнитивно-развојном приступу, чије основе је поставио Пијаже, а теорију значајно унапредио Колберг. Најутицајније становиште у психологији морала, почев од 60-их година 20. века, инспирисало је бројна емпиријска истраживања широм света, али су у нашој средини и даље ретка. Когнитивисти испитују појам о правди, налазе

да постоји низ развојних стадијума непроменљивог редоследа, и да је когнитивни развој предуслов моралног развоја. Иако велики корак напред у проучавању моралног развоја, ограничењем се сматра свођење моралне особе на „моралног мислиоца“ и запостављање осећајно-контативних аспеката личности. Стога је приказано и схватање Хофмана о моралним емоцијама, развоју емпатије и њеној мотивационој улози у алтруистичком деловању, а затим модел Џејмса Реста о „четири компоненте моралности“ који даје смернице за холистичко изучавање моралности.

Све наведено водило је формулацији проблема истраживања, а резултати спроведеног емпиријског истраживања дискутовани су у другом делу књиге. Испитано је морално расуђивање адолесцената (Рестовим тестом), уз захватање когнитивне и ванкогнитивне сфере личности – мерењем интелектуалних способности, емпатије и базичних димензија личности. Резултати показују да морално расуђивање није искључиво когнитивне природе, да постоје доприноси ванкогнитивних чинилаца, и да Етика правде није једино морално начело (треба уважити и Етику бриге).

О сложеној проблематици ауторка пише прегледно и јасно, обраћајући се психолозима и стручњацима сродних професија које занима морални развој и васпитање. Књига је вредан научни допринос у овој области, једна од првих те врсте у региону, подстиче на даље промишљање увек актуелних проблема морала.

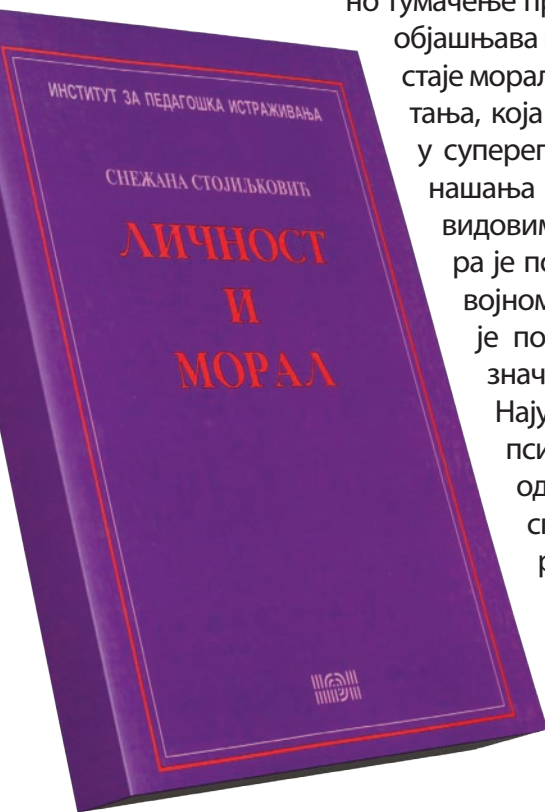
Анотирала: Снежана Стојиљковић

**Златановић, Љубиша (2001).**

*Јунг, јаство и индивидуација.*

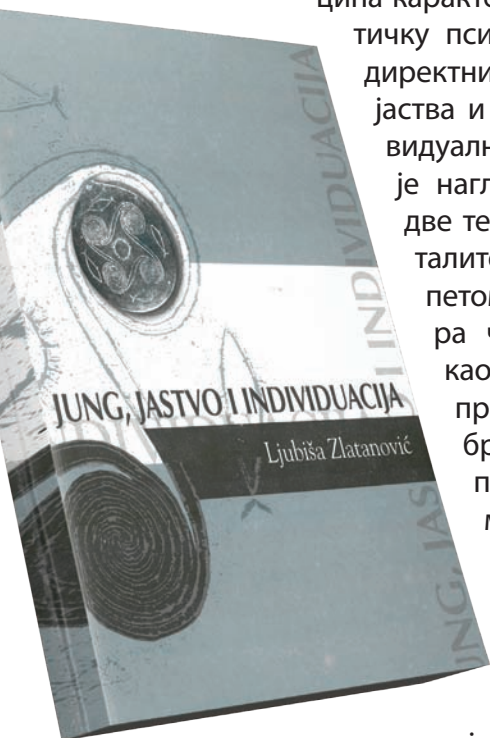
**Ниш: Студентски информативни издавачки центар,  
173 стр., ISBN 86-7178-038-4.**

У својој књизи *Јунг, јаство и индивидуација* професор Златановић свако поглавље прожима паралелом из Јунговог живота, пратећи Јунгову мисао да свака



психолошка теорија личности има карактер личне историје.

Аутор најпре даје језгровит увод у аналитичку психологију Карла Јунга, са нарочитим освртом на историјски контекст развоја теорије и однос према теорији Сигмунда Фројда, да би у другом поглављу увео читаоца у преводилачко-терминолошке проблеме појма јаства. Треће поглавље информисаће читаоца о процесу индивидуације и о односу овог развојног процеса са класичним психоаналитичким појмом конфликта и дијалектичког принципа карактеристичног за Јунгову аналитичку психологију. Четврто поглавље директније проблематизује феномен јаства и његове колективне и индивидуално-развојне изворе. Посебно је наглашено да је Јунг изградио две теорије о јаству: јаство-као-тоталитет и јаство-као-архетип. У петом поглављу, аутор анализира човеков симболички живот као „краљевски пут“ спознаје и проучавања јаства. Повлачећи бројне културно-историјске паралеле, аутор детаљно разматра функције симбола у процесу уцеловљења личности и превазилажења отуђења од света. У наредном поглављу разматра се Јунгов појам индивидуације као појам неодвојив од јаства – сједињујућег начела и крајњег циља психолошког развоја. При томе се истиче да индивидуациони процес представља „тежњу ка савршеном употпуњењу“ и остварењу јаства као главног циља развоја личности. У наставку, аутор се посебно фокусира на однос (разлику) између јаства и Ја у аналитичкој психологији, да би своју оригиналну и језгровиту интеграцију тематике понудио у закључним разматрањима о јаству, са посебним освртом на употребу овог појма у другим теоријама личности.



Ја у аналитичкој психологији, да би своју оригиналну и језгровиту интеграцију тематике понудио у закључним разматрањима о јаству, са посебним освртом на употребу овог појма у другим теоријама личности.

Ја у аналитичкој психологији, да би своју оригиналну и језгровиту интеграцију тематике понудио у закључним разматрањима о јаству, са посебним освртом на употребу овог појма у другим теоријама личности.

Иако је првенствено усредсређена на појмове јаства и индивидуације, изложена анализа такође укључује и друге важне Јунгове појмове (комплекси, архетип, колективно несвесно, синхронизитет и други), па отуда ова монографија може да представља својеврстан увод у аналитичку психологију Карла Густава Јунга.

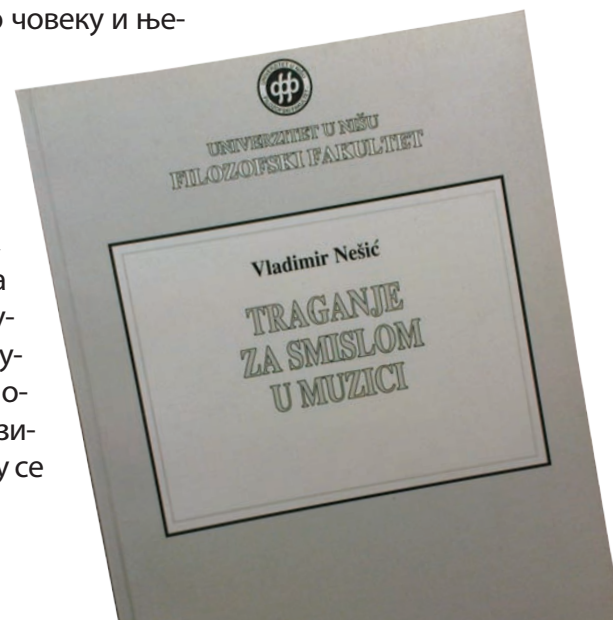
Анотирао: Љубиша Златановић

**Нешић, Владимир (2002).**

*Трагање за смислом у музици.*

Ниш: Филозофски факултет (Ниш : Просвета),  
136 стр., ISBN 86-7455-524-1.

У првом поглављу приказују се различита схватања музике која се разликују по томе што је питање музичког смисла у неким схватањима експлицитно, а у другима имплицитно постављено. Музика, према старим Кинезима, мора да одражава хармонију између Неба и Земље, а она произилази из спајања мушког принципа Јанг и женског принципа Јин и садржи елементе веома сличне индијским и питагорејским теоријама. Она их, у извесном смислу интегрише, допуштајући да се слика космичких односа трансформише у психички отисак, што је уосталом већ садржано у идеји о човеку и његовом уму као микрокосмосу. Ово поглавље садржи преглед теоријских схватања музике код Хелена, као и метафизичка размишљања музичког смисла. У другом поглављу, „Филозофска схватања језика музике“ обрађују се



и анализирају схватања појединих аутора: Ј. Хоизинге, Н. Хартмана, Е. Блоха, С. Лангер и Д. Кука. Посебно се разматра натуралистичко схватање музике, према коме музика изазива обрасце узбуђења у структурама нервног система и дискутује однос урођених и стечених предиспозиција у реаговањима на музику. У трећем поглављу „Услови настанка опере и ефекти њеног развоја“ разматрају се психолошки, социјални и културни чиниоци настанка и развоја опере у Европи, као специфичног облика музичке мисли. Аутор истиче да опера не представља пуку синтезу различитих уметности, већ је израз читавог једног народа, поднебља, друштвених кретања и друштвене климе. Четврто поглавље се односи на рефлексije о чувеном делу музичке естетике Е. Ханслика „О музички лијепом“, а садржи и приказ најзначајнијих схватања о музичкој уметности познатог руског психолога Л. Виготског. Пето поглавље приказује главне идеје о бићу музике једног од најзначајнијег филозофа двадесетог века К. Попера. У шестом поглављу обрађују се одређена питања у вези са синестезијама, са циљем да се прошири теоријски оквир у коме се музика може истраживати кроз повезаност акустичких осећаја са осећајима у другим чулним модалитетима. У седмом поглављу феномени музике се истражују преко ефеката њеног деловања на човека у терапијске сврхе и као подстицајно средство за рад.

Анотирао: Владимир Нешић

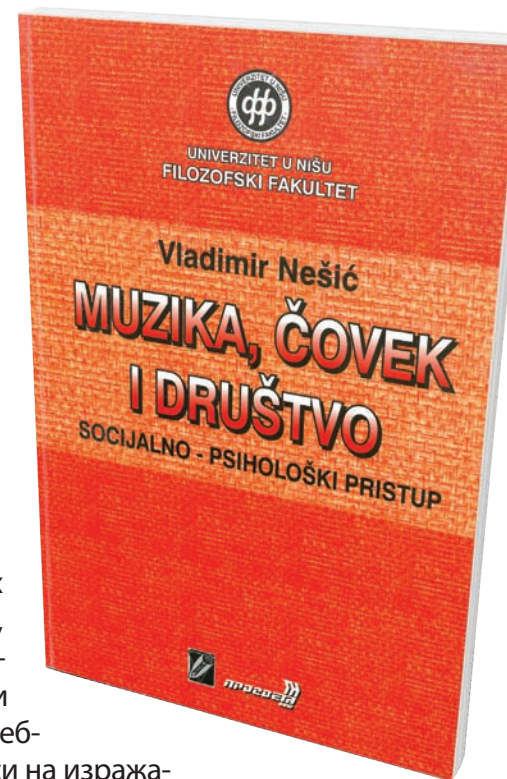
**Нешић, Владимир (2003).**

*Музика, човек и друштво: социјално-психолошки приступ*

Ниш: Филозофски факултет (Ниш: Просвета), 346 стр., ISBN 86-7455-582-9.

У поглављу „Епохе музике“ коришћена је подела немачког музиколога Валтера Виоре на примитивну музику, музику антике и орјенталних цивилизација, западну му-

зику и глобалну музичку културу савременог доба. Многобројни подаци о развоју музике кроз векове указују на њену дубоку утканост у друштвени живот и њену повезаност са социопсихолошким предиспозицијама људи одређеног доба. У поглављу под насловом „Перцепција звука и продукција гласа“ обрађује се питање настанка музичких лествица, појаве консонанце и дисонанце, као и апсолутног слуха. Обрађени су поједини аспекти певања, почев од схватања о његовом настанку до музичког обликовања и усавршавања. Приказују се „Различити психолошки приступи музици“, гешталтистички, бихевиористички и психоаналитички. Сваки од њих представља одређени допринос у разумевању неке специфичне области музичког понашања. Покушаји повезивања различитих теоријских концепција о музици довели су до схватања о неопходности интердисциплинарног приступа. У поглављу „Психолошки избор естетичких проблема“ обрађује се психолошки и естетски контекст музиколошких истраживања, постављен је проблем еволуције естетске осетљивости, затим је дато тумачење емпатије у естетици и психологији. У поглављу „Утицај групне припадности на музичко понашање“ обрађују се агенси социјализације и одређени проблеми учења музике. Истакнута је важност средстава масовних комуникација и музичке критике. У поглављу „Културом условљени обрасци музичког понашања“ истражују се одлике музичке експресије код појединих народа и етничких група, као и промена до којих долази међусобним утицајима и прожимањима културе. Посебно значајно питање се односи на изража-

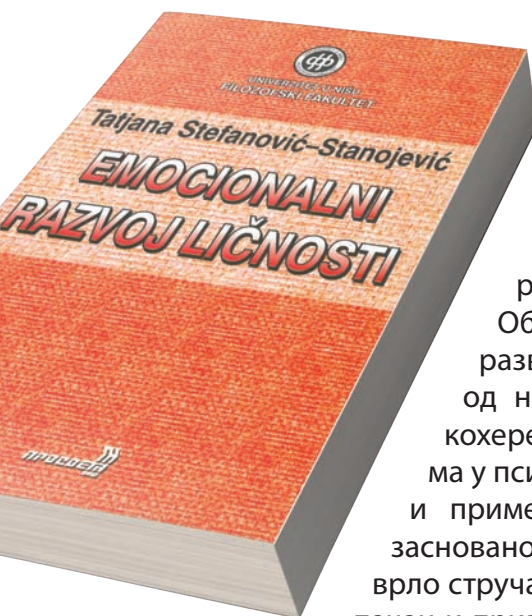




вање националног карактера кроз музику и могућности експерименталног истраживања музичке осетљивости. Посебно место у поглављу „Психолошки и социјални чиниоци формирања и промене стила у музици“ чини покушај да се објасне појаве везане за феномен стила као и услова који доводе до њиховог настанка, развоја, промена и нестајања. Посебно су занимљива разматрања полних разлика у музичком понашању и питања енкултурације и креативности у контексту мишљења о генију. Аутор је учинио значајан напор у идентификовању проблема из разних области музикологије које захтевају социјалнопсихолошки приступ и представљају изазов.

Анотирао: Владимир Нешић

**Стефановић Станојевић, Татјана (2005).**  
**Емоционални развој личности.**  
Просвета Ниш, 207 стр., ISBN 86-7455-649-3.



Књига *Емоционални развој личности* је међу првим домаћим публикацијама у којој је приказана једна од најпознатијих и најутицајнијих теорија емоционалног развоја човека – теорија афективне везаности. Обухватајући све периоде развоја ова теорија је један од највреднијих озбиљних и кохерентних теоријских система у психологији, а истраживања и примена у пракси потврђују заснованост и вредност теорије. На врло стручан, а у исто време приступачан и привлачан начин, описани су

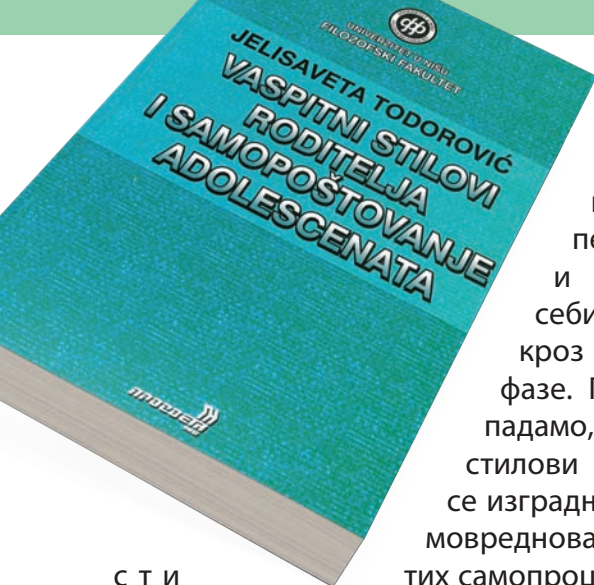
основни појмови и идеје теорије, динамика развоја и основне карактеристике образаца везаности: сигурног, избегавајућег, амбивалентног и дезорганизованог. Објашњавајући како рана искуства стечена у интеракцији са примарним старатељем, обично мајком, обликују наше унутрашње радне моделе, тј. представе, веровања, очекивања и стратегије о себи, свету и блиским везама, теоријски приказ скицира емоционални развој од рођења до одраслог доба, описује антецеденте који одређују образац афективне везаности и факторе који доводе до стабилности или квалитативних промена рано формираних радних модела и објашњава утицај раног искуства на функционисање зреле особе, улогу раног детињства у одређењу квалитета каснијих блиских односа (нпр. партнерских). Као таква, већ другу деценију ова књига представља незаобилазну литературу студената психологије и педагогије, чинећи их већ на почетку студија осетљивијим у разумевању других и аналитичнијих и спремнијих за самоанализу – припремајући их истовремено и за посао и за живот.

Анотирала: Милица Тошић Радев

**Тодоровић, Јелисавета (2005).**  
**Васпитни стилови родитеља и самопоштовање адолесцената.**  
Ниш: Филозофски факултет Ниш: Просвета, 255 стр., ISBN 978-86-7455-655-8.

У књизи *Васпитни стилови родитеља и самопоштовање адолесцената* разматра се проблем стабилности самопоштовања у породичном контексту. Аутор се у приступу породици ослања на психоаналитичку теорију објектних односа, али се бави и васпитним стиловима које родитељи примењују у подизању и социјализацији своје деце, типовима дисциплинских поступака и улогом породице у настанку психопатолошких феноме-





сти узорку  
но је да трећи-  
вање при чему стабилно самовредновање адолесцената значајно корелира са емоционалном топлином и прихватањем од стране мајке. Налази су показали да васпитни стил мајке највише доприноси изградњи стабилног самopoштовања у односу на остале испитиване факторе, као нпр. васпитни стил оца, социоекономски статус породице, интелигенцију, пол, школски успех и место становања. Нестабилно самopoштовање изражено је у породицама које негују презаштићујући васпитни стил, који се испољава кроз изразиту контролу и надзор понашања. Интелигентнији ученици, младићи и адолесценти из градске средине боље процењују своје самopoштовање. На крају овог сажетог представљања књиге могло би се закључити да је аутор самopoштовање издвојио као сржно обележје идентитета младих, а његову стабилност као показатељ менталног здравља, које мада значајно одређује васпитање у породици, ипак није сасвим могуће предвидети само на основу васпитних стилова родитеља.

Анотирала: Јелисавета Тодоровић

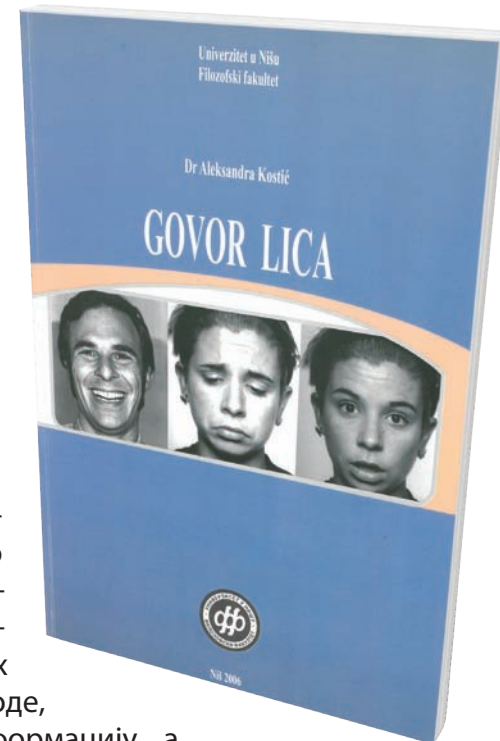
на. Посебан простор је посвећен опису адолесцентног периода у развоју као и изградњи свести о себи и самопоштовања кроз различите развојне фазе. Породица којој припадамо, као и односи у њој и стилови васпитања доприносе изградњи слике о себи и самовредновању, као и стабилних самопроцена. На испитиваном седамнаестогодишњака установљено на показује нестабилно самopoштовање при чему стабилно самовредновање адолесцената значајно корелира са емоционалном топлином и прихватањем од стране мајке. Налази су показали да васпитни стил мајке највише доприноси изградњи стабилног самopoштовања у односу на остале испитиване факторе, као нпр. васпитни стил оца, социоекономски статус породице, интелигенцију, пол, школски успех и место становања. Нестабилно самopoштовање изражено је у породицама које негују презаштићујући васпитни стил, који се испољава кроз изразиту контролу и надзор понашања. Интелигентнији ученици, младићи и адолесценти из градске средине боље процењују своје самopoштовање. На крају овог сажетог представљања књиге могло би се закључити да је аутор самopoштовање издвојио као сржно обележје идентитета младих, а његову стабилност као показатељ менталног здравља, које мада значајно одређује васпитање у породици, ипак није сасвим могуће предвидети само на основу васпитних стилова родитеља.

Костић, Александра (2006).

*Говор лица: значења фацијалних понашања.*

Ниш: Филозофски факултет (Ниш: Круг), 151 стр., ISBN 86-7379-111-1.

Књига је посвећена представљању богатог комуникационог потенцијала људског лица, у основи омогућеног постојањем преко десет хиљада фацијалних конфигурација које у интеракцији са социјалним факторима чине овај капацитет потпуним. Захваљујући својој отворености и изражајности, лице привлачи пажњу саговорника који настоји да открије о чему оно говори. Радозналост да посматрамо туђа лица, да уочавамо знаке које нам она шаљу и повезујемо их са могућим значењима, лежи у претпоставци о тесној повезаности спољашњих фацијалних манифестација и унутрашњих доживљаја, стања, намера и мотива особе. Иако брижљиво посматрање туђег лица може донети многе корисне информације, често се дешава да услед непредвидиве покретљивости фацијалних мишића и брзих промена које они производе, пропуштамо значајну информацију, а предност дајемо оној која нас одводи на погрешан пут. Разоткривање лица је сложен задатак јер је реч о комплексном фацијалном стимулусу. Тако, морфолошка особеност лица (облик, величина, боја и индивидуална специфичност фацијалних црта), неухватљива брзина мишићних покрета, вољно или невољно слање разнородних порука, чине разоткривање лица заиста, тешким задатком. Ако се томе додају културна ограни-



чења испољавања, сложеност откривања повезаности знака и значења расте, истим темпом као и збуњеност посматрача. Сигнални систем лица обухвата различите врсте знакова (статички, спори, артифицијални и брзи). Неки од њих се шаљу свесно и особа има намеру да саговорнику саопшти своје емоционално стање или интерперсонални став. Други сигнали су послати ненамерно, спонтано јер особа није кадра да их контролише и обично не зна шта се појављује на њеном лицу. Користећи различите категорије својих сигнала, лице може бити извор информација о емоционалним стањима и расположењима саговорника, њеним интерперсоналним ставовима (доминацији или подређености, наклоности или ненаклоности, фацијалној лепоти), о подупирању и илустровању вербалне комуникације али и искрености и лажљивости особе наспрам нас. Због свега овога, откривање лица јесте изазов за све оне који цене драгоценост квалитетног социјалног контакта.

Анотирала: Александра Костић

**Нешић, Милкица (2007).**

***Илустрована физиологија нервног система.***

**Ниш: Филозофски факултет, 2007 (Ниш: Графика галеб), 439 стр., ISBN 978-86-7379-128-9.**

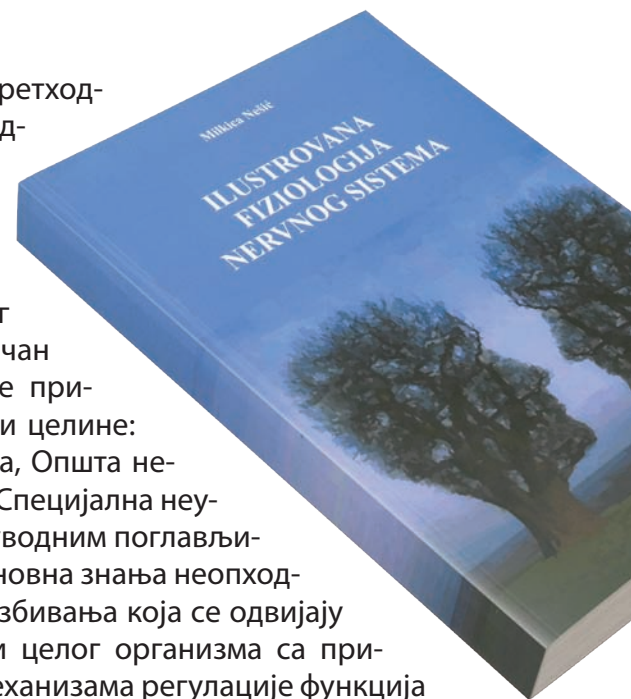
*Илустрована Физиологија нервног система* је концепцијски савремена, садржајно комплетна и богато илустрована публикација. Илустрације су концизне, јасне, информативне, са мноштвом података и компаративним приступом при описивању физиолошких појава и процеса. Интерпретација функцијских односа приказаних структура је на завидном – највишем научно-едукативном нивоу. То је, у исти мах, целовита и језгровита физиологија нервног система.

Полазећи од чињенице да студенти психологије, којима је првенствено намењен овај уџбеник, поседују

различит ниво претходних знања неопходних за разумевање комплексне области физиологије нервног система, аутор овог рукописа на логичан и јасан начин даје приказ знања кроз три целине:

Општа физиологија, Општа неурофизиологија и Специјална неурофизиологија. У уводним поглављима садржана су основна знања неопходна за разумевање збивања која се одвијају на нивоу ћелије и целог организма са приказом основних механизма регулације функција у организму. Основни принципи анатомије и физиологије нервног система човека приказани су тако да омогућавају разумевање функција нервног система, неопходна за боље разумевање понашања и природе човека, од простих облика понашања, као што је рефлекс истезања, до много комплекснијег понашања, као што су језик или свест. Читалац се уводи у најновија сазнања из области неуронауке и методе испитивања нервног система, па рукопис омогућава студенту да стиче способност научног резонувања, систематског проширивања сазнања и развија интересовање за везу физиологије са другим научним дисциплинама. Посебно је вредно истицање везе физиологије нервног система са областима психофизиологије и психологије за које аутор показује посебно интересовање и нуди студенту увид у најновија сазнања из ових области.

Анотирала: Милкица Нешић



**Кондић, Ксенија и Видановић, Снежана (2001).**  
***О деци и родитељима.***  
**Ниш: Филозофски факултет, Ниш, 218 стр., ISBN 978-86-7379-235-4.**

Књига *О деци и родитељима* нуди веома обухватан преглед релевантних теоријских схватања и истраживања која пружају могућност да се боље разуме развој деце и породичних односа. У њему су интегрисани богато клиничко искуство оба аутора, теоријске поставке истакнутих аутора психодинамске оријентације и савремена теоријска становишта и резултати актуелних истраживања из области развоја и психопатологије деце и породичних односа. Овај добро осмишљен приступ омогућава да се, кроз веома пажљиво биране сегменте који се односе на проблеме развојне психопатологије, сагледа и динамика развоја деце у околностима које се разликују од оних у којима су одрастали њихови родитељи. Издајамо неколико области које су биле у фокусу интересовања. У поглављу књиге Фетус као личност представљени су пренатални и рани

постнатални чиниоци развоја личности и како се успоставља најранија интеракција између детета и мајке. Водећи нас даље кроз законитости психолошког развоја новорођенчета, аутори истичу да од самог почетка постоје огромне индивидуалне разлике међу њима. Приказани су основни концепти и истраживања о природи и значају примарних психолошких датости које имају критичну улогу у развоју психичких структура и функција, па тако и у формирању психопатолошког, односно

нормалног понашања. Посебна пажња посвећена је разумевању како свесних, тако и несвесних страхова код деце и мајки. Истичемо и да се у књизи разматрају значајне области дечјег развоја које су често само парцијално или недовољно представљене у домаћој литератури о деци и родитељима: улога оца, однос браће и сестара, близанци, љубомора, радозналост, обележја креативне деце, одрастање у «електронској ери». Поједина поглавља на специфичан начин обрађују неке од релевантних аспеката дечјег развоја. Између осталог, о томе говоре поглавља: Тата – други или један од родитеља?, Имагинарни пријатељ, Осећам се у кући као странац, Љубав или чоколада, Интензивност и екциتابилност даровите и креативне деце.

Анотирала: Снежана Видановић

**Комленић, Мирослав (2013).**

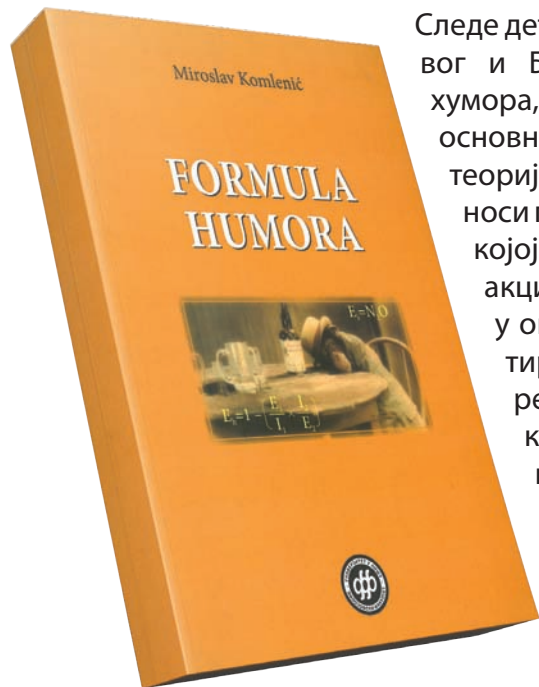
***Формула хумора : учење и смешно.***

**Ниш: Филозофски факултет (Ниш: Сцери принт), 209 стр., ISBN 978-86-7379-291-0.**

Књига представља покушај да се феномен хумора објасни појмовима из области психологије учења, коришћењем принципа асоцијативних С-Р теорија поткрепљења, конкретније, применом принципа Халове теорије. Поред одговора на три основна питања науке (шта, како, зашто), аутор покушава да захвати и четврти, највиши: предикција и контрола појаве (произвођење и креирање вицева и афоризама), коришћењем класичних закона асоцијација (додир, сличност, контраст) и гештalt законитости груписања дражи у опажаје (додир, сличност, континуитет, симетрија). Први део креће разматрањем досадашњих објашњења хумора уз оцену остварених домета. Наводе се гледишта Платона, Аристотела, Гиралдија, Минтурна, Хобса, која нису предмет дубље анализе и утемељених критичких осврта аутора.







Следе детаљнији прикази Фројдовог и Бергсоновог објашњења хумора, као и представљање основних поставки когнитивне теорије хумора. Затим аутор износи прелиминарну хипотезу у којој хумор сагледава као реакцију бежања, да би касније, у оквиру главне, хумор третирао као нагло расипање реактивне инхибиције или као реакцију бежања од непријатне реактивне инхибиције, која је пратилац сваке научене реакције и слична је умору. Уопштено, уживање у хумору би пре-

ма томе било нагли, брзи, изненадни и експлозивни одмор од претходно извршеног, а која формулација би била и независна од Халове теорије. Друга целина обухвата систематско представљање Халове С-О-Р теорије учења и Осгудове теорије медијације, које садрже важне појмове за касније објашњење (навика, реакциони потенцијал, инхибиторни потенцијал, медијациона реакција). Трећи део садржи нова објашњења хумора појмовима теорија учења, затим ауторову једначину, дефиницију и поделу хумора на духовитост и комику, као и на досетљиво и бизарно, као и комбиновану, тј. укрштену класификацију ових. Дотиче се и паралела, односно сличности и разлике између афоризама и максима (апофтегми).

Анотирао: Мирослав Комленић

Стојиљковић, Снежана (2014).

*Психолошке карактеристике наставника.*

Ниш: Филозофски факултет (Ниш Сцера принт), 350 стр., ISBN 978-86-7379-255-2.

Научна монографија, посвећена разматрању темељних одлика друштвено важне (и код нас недовољно цењене) професије, представља вредан допринос психологији наставника. Оригинално приступа заснива се на интеграцији знања из више психолошких дисциплина, сагласно компетентности ауторке за област личности и психологије морала, неких тема из социјалне психологије и психологије образовања. Као дугогодишњи универзитетски наставник, са искуством научног сарадника у Институту за педагошка истраживања у Београду, ауторка сматра да је наставник кључни фактор у образовању и да психолошка својства чине основу за формирање потребних компетенција. Образовна функција наставника не може се одвојити од васпитне, наставник је увек и васпитач; то је основа одговорности и снаге наставничке професије, што је данас донекле заостављено. Квалитетна настава подразумева интеракцију учесника, њена ефикасност зависи од психосоцијалног и емоционалног профила, као и васпитних циљева које наставници желе да реализују. Психолошке карактеристике наставника су предмет анализе у наредним поглављима: емпатичност и морално расуђивање (о чему постоји мало података), особине личности (петофакторски и седмофакторски модели), могућности за самоактуализацију, професионални развој, стрес и изгарање на послу. Теоријско одређење проблема, засновано на референт-





ним научним изворима, надограђено је приказом емпиријских резултата, као и педагошким импликацијама налаза, што представља посебан квалитет монографије.

Опредељеност ауторке за хуманистичку парадигму, обухват проблема и проучавање недовољно истражених тема, одмереност закључака али и критичност, изазивају пажњу стручне јавности. Рецензенти оцењују да монографија представља вредно штиво за научнике, истраживаче и студенте психолошко-педагошке оријентације, за саме наставнике као и за доносиоце одлука у домену образовне политике. Читалац се позива на активно промишљање и преиспитивање става према наставницима и улози коју имају у „друштву знања“, уз очекивање да ће јавност препознати потенцијале наставничке професије у процесу трансформације и развоја друштва у целини.

Анотирала: Снежана Стојиљковић

**Хаџи-Пешић, Марина и Жикић, Оливера (год. из.).**

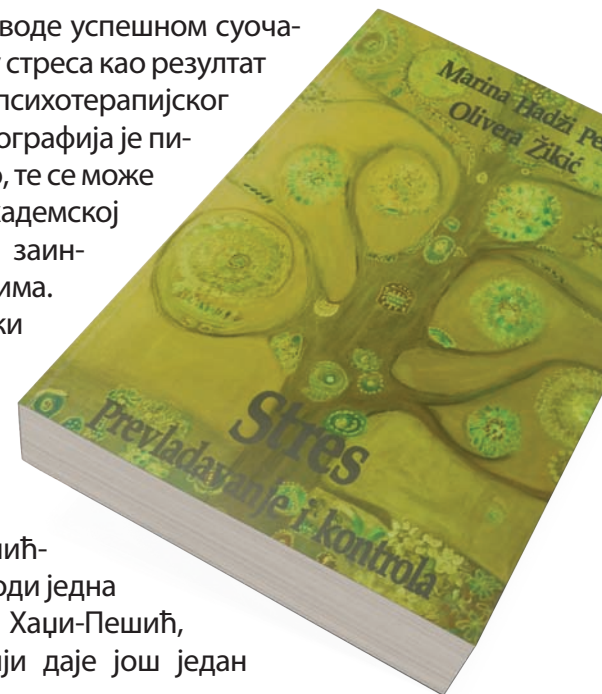
***Стрес: превладавање и контрола.***

**Ниш: Филозофски факултет (Ниш Scero print),  
207 стр., ISBN 978-86-86573-10-0.**

Књига представља свеобухватан преглед досадашњих приступа у разумевању феномена стреса као и биопсихосоцијалног модела схватања здравља и болести у оквиру кога стрес заузима значајно место. Монографија је подељена у три велике целине. У првој су приказане теорије стреса, неурофизиологија стреса, али и како стрес утиче на појаву, развој и одржавање разних соматских болести као и значај личности у контроли и превладавању. Дат је приказ болести срца и крвних судова, болести гастроинтестиналног тракта, кожних и малигних болести као најчешћих у сваременом свету. Други део бави се стратегијама превладавања стреса уз навођење инструмената за њихово мерење. У трећем делу дат је приказ терапијских

техника које могу да воде успешном суочавању и превладавању стреса као резултат богатог клиничког и психотерапијског искуства аутора. Монографија је писана концизно и јасно, те се може препоручити и академској јавности, али и свим заинтересованим читаоцима. Књигу прати студијски снимљен ЦД са оригинално компонованом музиком, са инструкцијама за примену Џекобсонове прогресивне мишићне релаксације коју води једна од ауторки, Марина Хаџи-Пешић, што овој монографији даје још један практични значај.

Анотирала: Марина Хаџи-Пешић



**Анђелковић, Весна (2016).**

***Одрастање у одраслом добу.***

**Ниш: Филозофски факултет Ниш, 143 стр., ISBN  
978-86-7379-400-6.**

Монографија *Одрастање у одраслом добу*, ауторке Весне Анђелковић, садржи занимљиву и савремену грађу, која се бави психолошким специфичностима, замкама и изазовима различитих фаза одраслог доба. Оно што је, пре свега, издваја од других, јесте доминантни психодинамски приступ сагледавања одраслог доба, што је, само спорадично присутно у досадашњој литератури и ван нашег језичког подручја. Указујући да је одрасло доба у приличној мери занемарено у приступима психоаналитичара, који су, углавном, о одраслима говорили у контексту динамског присту-



па психопатолошким ентитетима и значаја раних развојних фаза у формирању психопатолошког језгра, аутор посебну пажњу посвећује савременим психодинамским схватањима развоја у одраслом добу. У суштини, са овог становишта, истиче се значај развоја у одрасло доба за развој и усавшавање постојећих психичких структура, за разлику од инфантилног периода у коме се психичке структуре диференцирају, настају и, постављају. Одрастање у одраслом добу, почевши од раног одраслог доба преко средњег и касног одраслог доба па све до смрти, сагледава се кроз нове улоге, које одрастање доноси, кроз губитке, успехе и неуспехе у професионалној каријери и телесне промене. Рано одрасло доба разматра се кроз кључне догађаје као што су завршетак школовања и запошљавање, одвајање од примарне породице, заснивање брака и родитељство. У овом периоду зрелост се у великој мери одражава кроз однос потреба за независношћу и присношћу. Битне теме и развојне промене, које долазе са средњим годинама, између осталог су неминовност опадања телесних функција, суочавање са неизбежношћу сопствене смрти и редефинисање доживљаја времена. У последњем поглављу монографије, које носи назив „Земаљски дани теку“ говори се о развојним променама у старости. Пензионисање, старење и болно искуство да време истиче и да се смрт приближава, не само сопствена, већ и блиских особа, додаје нове елементе властитом одрастању. Ново одређење селфа и стари-нови објектни односи развијају се кроз односе са унуцима, који, између осталог, помажу одржавање илузије о бесмртности кроз генетско наслеђе.

Анотирала: Весна Анђелковић

Ђигић, Гордана (2017).

*Управљање разредом: савремени приступ психологији наставника.*

Ниш: Филозофски факултет, 229 стр., ISBN 978-86-7379-439-6.

Ова књига се бави наставницима, односно аспектима личности наставника који доприносе њиховим капацитетима да буду подршка деци у учењу и развоју. Кључни концепт који се у књизи разматра је управљање разредом, под којим се подразумева укупан склоп професионалног понашања наставника усмерен на изградњу и одржавање подстицајног окружења за учење. У првом делу књиге приказани су различити приступи проучавању наставника као фактора успешности наставног процеса, почев од истраживања усмерених на идентификовање особина личности успешних наставника и карактеристичних за наставничку професију, преко истраживања наставничких улога и професионалних компетенција наставника, до управљања разредом као концепта који обједињује личност наставника са његовим професионалним деловањем, као и са процесима који се одвијају у одељењу и њиховим ефектима. У другом делу књиге представљено је истраживање спроведено са циљем да се утврди психолошки профил наставника повезан са одређеним стилима управљања разредом. Међу испитиваним варијаблама из домена структурних и мотивационих карактеристика личности наставника, као најзначајнији предиктор стило-



ва управљања разредом издвојила се једна од две главне димензије самоактуализованости, временска компетентност. Такође значајан појединачни допринос предвиђању стилова управљања разредом показао је и доживљај наставника о квалитету радне климе у школи, а међу испитиваним базичним димензијама личности као значајни појединачни предиктори издвојиле су се екстраверзија, отвореност за искуство и сарадљивост. Један од веома важних налаза овог истраживања је и тај да је, међу испитиваним стилима, интеракционистички стил управљања разредом најефективнији приступ. Поред расветљавања самог концепта управљања разредом кроз анализу његове повезаности са карактеристикама личности наставника и кроз преиспитивање успешности различитих стилова управљања разредом, ауторка указује и на могућности пружања подршке наставницима и будућим наставницима у развоју компетенција за интензивније практиковање интеракционистичког стила управљања разредом. Такву подршку могуће је обезбедити кроз програме базичног образовања и стручног усавршавања наставника, као и кроз креирање квалитетне радне климе у школама, а крајњи ефекат било би даље унапређивање квалитета образовања у нашим школама.

Анотирала: Гордана Ђигић

**Златановић, Љубиша (2017).**

*Теорија као метафора самопоимања.*

Ниш: Филозофски факултет, 160 стр., ISBN 978-86-7379-447-1.

Књига професора Златановића *Теорија као метафора самопоимања* написана је са нарочитим освртом на термилошко-концептуална разматрања самства и блиских појмова психологије личности, укључујући разјашњавање природе, значења и значаја самства као психолошке појаве. Овим уводним разматрањем ујед-

но је обухваћена и кључна термилошка употреба заступљена у књизи. Истакнуто је да самство (појам о себи, самопоимање) спада у когнитивно-дживљајни домен знања о личности, у област наших личних виђења и доживљавања себе као особе у социјалном свету.

Систематичан преглед развоја појма самства обухвата битне аспекте овог концепта (самство као субјект и објект сазнања). Иако преглед теорија о самству обухвата разноврсне теоријске доприносе (Џејмс, Мид, Олпорт, Маслов, Макадамс, Сарбин), централни фокус књиге јесте на теорији Сејмора Епстајна (когнитивно-дживљајни приступ самству) као и на сродним, више когнитивним, теоријама Џорџа Келија (теорија личних конструката) и Хејзел Маркус (теорија о самству као систему схема о себи). Златановић нарочито подвлачи заједнички теоријски основ ових гледишта, а који у исто време представља паралелу између изградње самопоимања као &quot;теорије о себи &quot; и научне теорије, а то је мотив (само)доследности Прескота Лекија. Као што „формални“ научник делује у границама научне парадигме, тако и „лични научник“ своју теорију о свету и себи гради у културно-историјски датим средствима оквирима оријентације. Интеграцијом изложених антрополошких, психолошких и социјално-конструкционистичких теорија аутор илуструје когнитивно-дживљајне процесе формирања представе о себи и свету код човека. Самство је, метафорично, попут формалне теорије, (лаички) систем уређених конструката, уједно издиференцирано и интегрисано, а ови конструкти су добрим делом, према Епстајну,





пререклексивни – дакле, индиковани и у емоционалном животу човека. Овај оквир аутор користи како би објаснио различите класичне феномене клиничке, социјалне и психологије личности. Коначно, какав год став према самству имао један психолог, оно је неизоставно присутно у његовом раду и зато еклектична теоријска грађа о природи самства изложена у овој књизи представља важно концептуално оруђе у његовом бављењу људском личношћу и понашањем.

Анотирао: Љубиша Златановић

**Стефановић Станојевић, Татјана, Тошић Радев, Милица и Богдановић, Александра (2018).**  
***Страх је најгоре место: студија о раној трауми из угла теорије афективне везаности.***  
Београд: Центар за примењену психологију,  
384 стр., ISBN 978-86-89377-29-3.

У средишту монографије *Страх је најгоре место* јесте дезорганизовани образац афективне везаности. Полазећи од теорије афективне везаности која објашњава емоционални развој личности на основу искуства вољености и сигурности детета у интеракцији са примарним старатељем у најранијем детињству приказана је динамика настанка овог најмање пожељног обрасца везаности. Са настанком и специфичним функционисањем дезорганизованог обрасца повезују се

савремени концепти који се тичу трауме, суочавања са траумом, дисоцијације, капацитета за ментализацију. Повезујући наведене феномене, монографија нуди перспективу за разумевање и настанак бројних озбиљних психопатолошких феномена. Након теоријских објашњења, књига кроз приказ доступних и познатих инструмената за процену пружа сазнања о томе како препознати особе са траумама, особе које немају развојне компетенције, а ни сигурну базу у другима, те ни кохерентну стратегију у ношењу са стресом. Коначно, приказани су и програми намењени родитељима, деци и адолесцентима базирани на ментализацији, а усмерени ка разумевању и интервенисању у случају дезорганизоване везаности. Посебно је занимљив и за нашу средину важан приказ домаћег терапијског програма (СЕП) и приказ случаја. Свеукупно, монографија представља изузетан ресурс како за практичаре и истраживаче, тако и за студенте, а коначно, може бити корисна и свој бившој и садашњој деци и њиховим породицама.

Анотирала: Милица Тошић Радев

**Живковић, Снежана, Миленовић, Миодраг и Обреновић, Јовиша (2019).**

***Психофизиологија рада.***

**Ниш: Филозофски факултет, 252 стр., ISBN 978-86-7379-502-7.**

Дело се бави кључним темама и појмовима важним за област психофизиологије рада, те на јасан и оригиналан начин приближава како стручном тако и ширем аудиторијуму ову недвосмислено значајну област за људску егзистенцију. Аутори кроз неколико логички дефинисаних целина разматрају и експлицирају најзначајније концепте који су важни за човека у сфери рада из физиолошке перспективе, али и кроз призму психолошких процеса, никако не занемарујући факторе физич-





ког и социјално окружења. Штиво је базирано на озбиљно великом броју референци свакако актуелних и увремењених у областима којима оне припадају. Посебно треба истаћи чињеницу да су аутори недвосмислено инвестирали значајан труд да веома комплексна научна и стручна знања прикажу на интригантан и кристално јасан начин, што ће јасно бити од посебне користи за младе људе који се нађу у процесу образовања и личног усавршавања. Текст је у свим своји деловима усклађен са језичким нормама и прописима а стил писања омогућава читаоцима лако разумевање материје и приближавање суштинских идеја из ове области. Текст је конституисан кроз шест одељака. Уводни део даје одређење психофизиологије рада кроз кључне проблеме и задатке који је дефинишу. Кроз други одељак рукописа аутори приказују механичке карактеристике мишића, као и морфолошке одлике мишића, контракције, напон и статички и динамички рад. Трећи одељак анализира биолошке ритмове и рад, са освртом на одређење појма ритма, циклуса и дефинисање врста ритмова. Кроз четврти одељак се дефинише замор, врсте замора, узроци замора, декларишу се класичне, па потом и савремене теорије замора, затим образлажу и објективни и субјективни знаци замора, приказују методи њихове детекције. Пети одељак бави се појмом стреса и његовим ефектима на рад. Завршни одељак рукописа усмерен је на ефекте екстремних фактора радне средине, где су аутори приказали одлике људског рада у екстремним физичким и/или социјалним условима што доводи до промена функција људске, како физиолошке, тако и психолошке адаптације.

Анотирао: Душан Тодоровић

Милићевић, Небојша (2019).

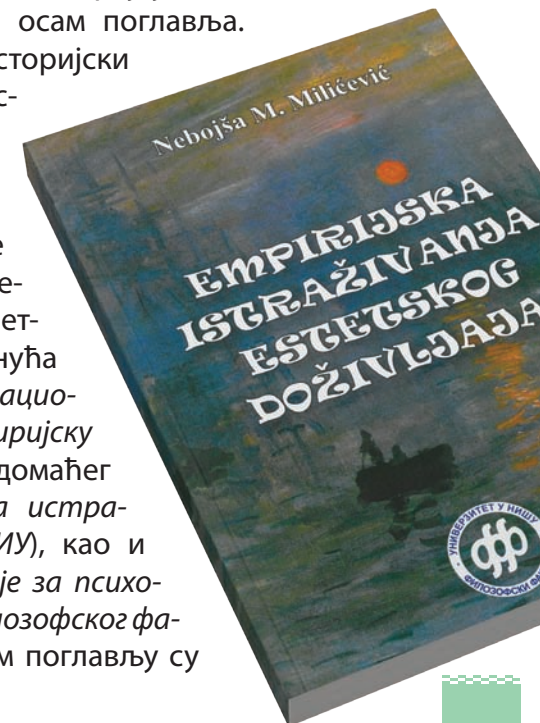
*Емпиријска истраживања естетског доживљаја.*

Ниш: Филозофски факултет, 232 стр.,

ISBN 978-86-7379-503-4.

Аутор у овој монографији даје приказ бројних емпиријских истраживања естетског доживљаја којима доказује да су законитости Мартиндејлове еволуционе теорије (Martindale, 1990) и Огњеновићеве когнитивне теорије естетског одлучивања (Огњеновић, 1989) применљиви у различитим доменима психологије уметности. Те области обухватају: генезу уметничког дела, естетски доживљај женских портрета из различитих епоха, испитивање микростилова у оквиру индивидуалних уметничких каријера, естетски доживљај цртежа добијених серијском репродукцијом, естетски доживљај фракталних форми, утицај количине информација на естетски доживљај слика и др.

Први део књиге бави се естетским доживљајем, од античких филозофа до данашње модерне емпиријске естетике. Други део је посвећен Огњеновићевој и Мартиндејловој теорији, али и старијој гешталт психологији. Књига садржи осам поглавља. Прво поглавље пружа историјски преглед генезе појма естетски доживљај, док друго приказује Фехнерову „естетику одоздо“ и њене настављаче. Треће разматра емпиријску естетику после Фехнера, а четврто савремена достигнућа и активности *Интернационалног удружења за емпиријску естетику (ИАЕА)*, али и домаћег *Удружења за емпиријска истраживања уметности (УЕИУ)*, као и активности *Лабораторије за психолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу*. У петом поглављу су



приказане скале семантичког диференцијала страних и домаћих аутора. Шесто поглавље је посвећено гешталт психологији, а седмо и осмо еволуционој теорији и теорији естетског одлучивања на три нивоа, са приказом бројних оригиналних истраживања аутора књиге и других домаћих аутора у овој области. Резултати тих истраживања могу наћи корисну примену у расветљавању различитих аспеката естетских феномена и уметничког стварања, али могу бити и корисна објективна допуна налазима експерата у овој области, као што су историчари, теоретичари и критичари уметности.

Књига *Емпиријска истраживања естетског доживљаја* представља драгоцен извор информација, идеја и подстицаја за студенте психологије, студенте уметности, психологе, историчаре уметности, ширу образovanу публику као и за саме уметнике.

Анотирао: Небојша Милићевић

Хедрих, Владимир (2020).

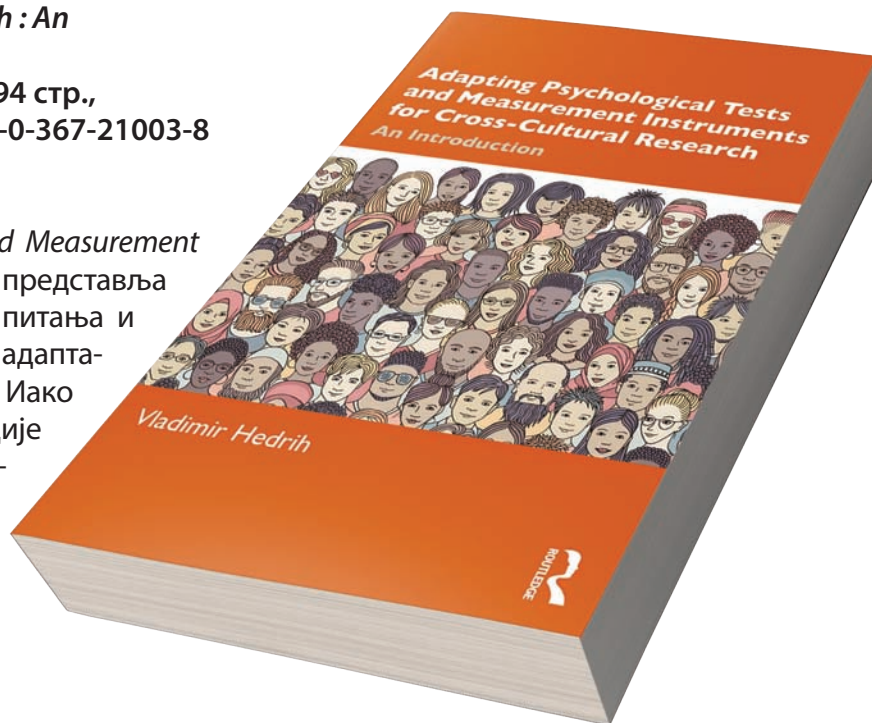
*Adapting psychological tests and measurement instruments for cross-cultural research : An introduction.*

London and New York: Routledge, 194 стр., ISBN 978-0-367-21004-5 (pbk); 978-0-367-21003-8 (hbk); 978-0-429-26478-8 (ebk).

Дело *Adapting Psychological Tests and Measurement Instruments for Cross-Cultural Research* представља лако разумљив преглед методолошких питања и добрих пракси у области кроскултурне адаптације психолошких мерних инструмената. Иако је методологија кроскултурне адаптације психолошких тестова доста напредовала, доступна литература на ову тему је првенствено била доступна у виду текстова у научним часописима и сличним

публикацијама, где је представљена на нивоу који је намењен експертима за област адаптације тестова и тако да захтева да читалац поседује веома напредна знања из области статистике, психометрије и научне методологије да би их разумео, као и да буде спреман за детаљну претрагу интернета да би дошао до свих потребних информација. Ово дело, за разлику од тога, упознаје читаоца са историјом и концептима кроскултурне психометрије на постепен и једноставан начин који је лако разумљив и психолозима који нису уско специјализовани за област психометрије и даје практичне смернице за адаптацију тестова, анализу података и интерпретацију резултата. Написана на врло јасан и приступачан начин ова књига помаже читаоцу да изгради разумевање методолошких, етичких и законских питања од значаја за кроскултурну адаптацију тестова и представља методе адаптације тестова које укључују и основне поступке за евалуацију еквивалентности различитих верзија теста. Овако написан представља идеалан материјал за људе који тек улазе у тематику кроскултурне психометрије.

Анотирао: Владимир Хедрих

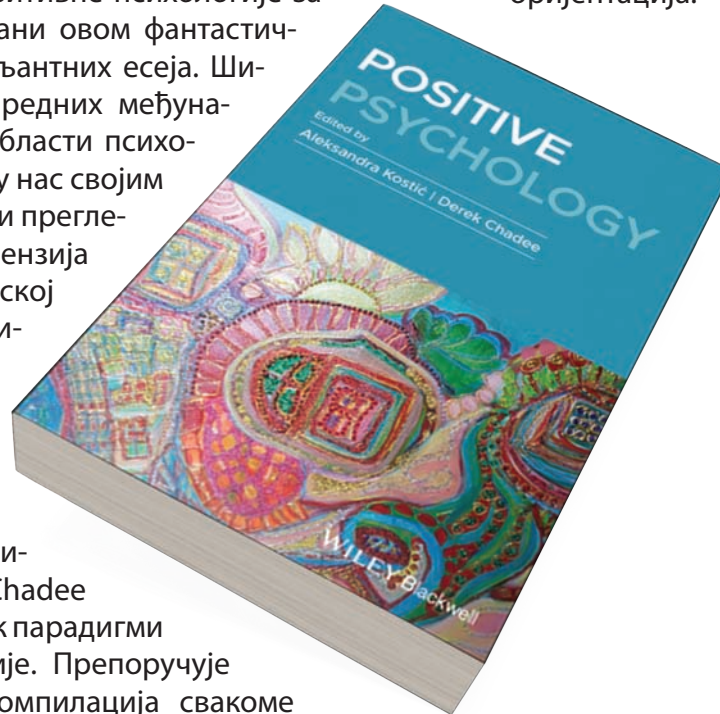


**Kostić, Aleksandra & Chadee, Derek (2021).**  
***Positive Psychology: An International Perspective.***  
**NJ: Wiley-Blackwell: Hoboken, 320,**  
**ISBN 978-1-119-66644-8.**

Срце и душа позитивне психологије заувек су ревитализовани овом фантастичном колекцијом бриљантних есеја. Широко дијапазон изванредних међународних научника у области психологије просветлили су нас својим истанчаним увидима и прегледима различитих димензија оног најбољег у људској природи – наше позитивне психологије. У својој краткој историји позитивна психологија дала је огроман допринос психологији. Ова књига аутора Костић и Chadee чини значајан додатак парадигми позитивне психологије. Препоручује се ова креативна компилација свакоме ко са усхићењем жели да у потпуности спозна све оно што је ново и витално у домену позитивне психологије. Делећи мишљење других аутора (Lopez i Snyder, 2009), ову селекцију научно обрађених тема из области Позитивне психологије сматрам драгоценим материјалом за сагледавање разноликих перспектива суштинског побољшавања живота сваког појединца. Научни приступ концепту Позитивне психологије није игнорисање и одбацивање постојања негативних околности и феномена слабости, већ наглашавање значаја изградње снаге мисли, осећања и понашања. Ова књига је окупила реномиране научнике и истраживаче који су се бавили теоријским и примењеним темама Позитивне психологије, као што су Алтруизам, Позитивна креативност, Сајбер психологија, Глобалне перспекти-

ве позитивне психологије, Flow и добар живот, Благостање, Успони и падови љубави, Временска перспектива и позитивна осећања, Самоефикасност и колективна ефикасност, Реакције на катастрофичне ситуације, као што је COVID-19, Психолошке интервенције и позитивна оријентација.

Анотирала: Александра Костић









## ДЕПАРТМАН ЗА СРБИСТИКУ

**Богдановић, Недељко (1990).**

***О говору и именима.***

**Ниш: Просвета, 119 стр., ISBN 86-7455-044-4**

У монографији *О говору и именима* пажња је усмерена ка проучавању народних говора Сврљига и Сврљижана. Плод је истраживачких напора Недељка Богдановића, угледног српског лингвисте, универзитетског професора и књижевника, који поред расправа *Говори Бучума и Белог Потока*, *Говор Алексиначког Поморавља*

има више десетина текстова посвећених проблематици говора југоисточне Србије. Део својих текстова аутор је увезао у монографију, не водећи рачуна о хронологији већ о тематској сродности. Тако ову монографију отвара рад „Тимочки говор и правци његовог даљег проучавања” у коме аутор износи своја запажања о географском простирању овог говора, резултатима претходних истраживања и његовим основним фонетским, морфолошким и синтаксичким карактеристикама. У другом раду „Кад је нужно мора се и ружно”, аутор се

сећа професора Светозара Георгијевића, његове опаске и савета да настави проучавања „ружно” у говору људи које среће, показујући широк спектар комуникативних реализација ове врсте израза. Уз наведено, у тексту „Глаголски пејоративи у говору Сврљига” сагледава значења већег броја пописаних лексема, након чега пажњу усмерава на поздраве, благослове, клетве и псовке, односно њихову функцију у остваривању комуникативног чина. Иако не постоји јасна подела на први и други део монографије, називи радова указују да се након општелингвистичких тема аутор фокусира на ономотолошка истраживања Сврљига (и околине Ниша). Из наслова самих радова („Називи сврљишких села у 15. (и 16) веку и њихов данашњи облик”, „Судбина антропонимског фонда сврљишког краја”, „Куд се деде сврљишка Позвижда”, „Топоними антропонимске основе у сливу горњег тока Сврљишког Тимока”, „Географска имена у сврљишком крају”, „Географски називи у топонимији сврљишког краја”, „Називи биља у људским именима”, „Називи биља и животиња у топонимији сврљишког краја”, „Називи и имена брава у околини Сврљига”, „Микротопонимија Голака”) може се уочити да аутор своју пажњу усмерава ка проучавању топонимије сврљишког краја, пописујући већи број аутентичних примера.

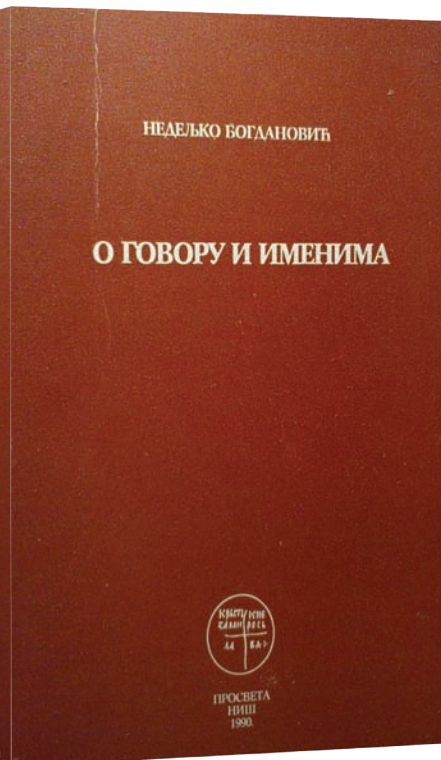
Анотирао: Александар Новаковић

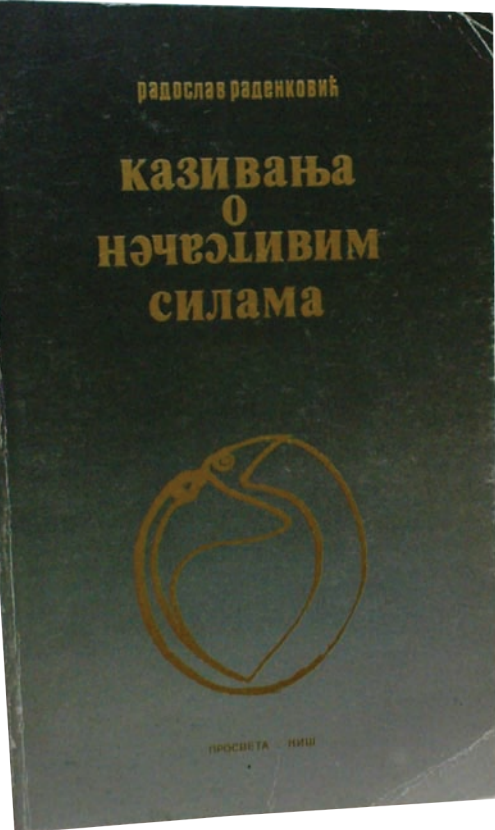
**Раденковић, Радослав (1991).**

***Казивања о нечастивим силама.***

**Ниш: Просвета, 125 стр., ISBN 86-7455-055-X**

Радослав Раденковић, дугогодишњи професор Филозофског факултета у Нишу и Приштини, бавио се писањем песама, приповедака и књижевном критиком. Већи део своје професионалне каријере посветио је проучавањима народне књижевности. У својој докторској дисертацији писао је о народним приповеткама са простора југоисточне





Србије, што му је помогло да добро упозна народне приче и казивања у области фолклористике. Монографија *Казивања о нечестивим силама* представља збирку фолклорне грађе одређене врсте. Приповедања која творе садржину ове књиге нису изворно имала никакве уметничке намере, али она у себи носе одређена својства народног бића и део су оних фантастичних представа о свету и човеку које живе у нашем народу и у којима се могу препознати наслаге древних веровања и фантастичних приказа преношених са генерације на генерацију. Испричана су

вешто и живописно, с маштовитим сликама и лакоћом народног израза. У предговору књиге аутор наглашава да је у фолклорној и традицијској култури на југоистоку Србије посебно жива врста приповедања која се бави подручјем односа са вишим, нечестивим и натприродним силама – демонолошка предања и/или веровања. Настоји да кроз анализу доступних извора терминолошки одреди ову врсту стваралаштва, сматрајући да их треба посматрати према садржају, а не према формалним ознакама. Такође, аутор пажњу посвећује питањима настанка ове врсте прича, индивидуалних и колективних ознака, структурних карактеристика и вербалних ознака места и времена, симбола, магијских радњи, ритуалних поступака, али и питањима реализације ове врсте истраживања. Главни део књиге чине сто педесет и две приче, исприповедане аутентичним језиком југоисточне Србије.

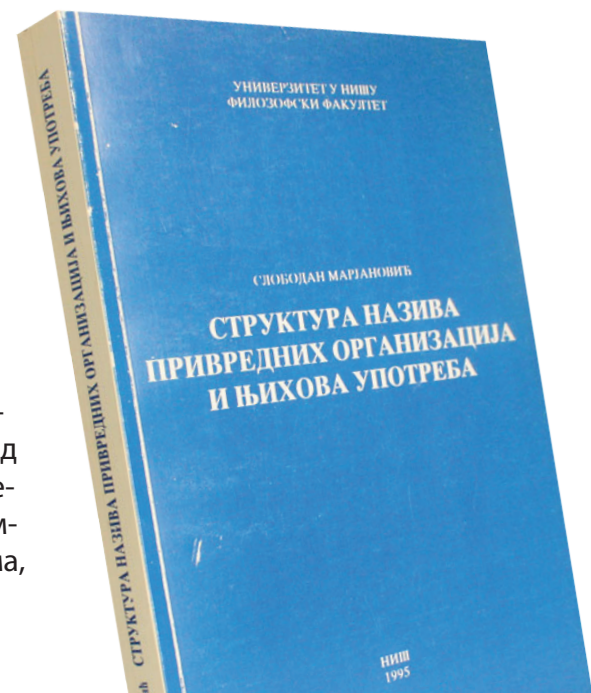
Анотирао: Александар Новаковић

Марјановић, Слободан (1995).

*Структура назива привредних организација и њихова употреба.*

Ниш: Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, 435 стр. + прилози 12 стр., ISBN 86-7379-030-1

У монографији *Структура назива привредних организација и њихова употреба* Слободан Марјановић приступа обради питања именовања радних организација. Реч је о скраћеној верзији докторске дисертације одбрањене 6. октобра 1993. године на Филолошком факултету у Београду. Аутор наведено питање сагледава с обзиром на односе и употребу два термина – *назив* и *име*, настојећи да утврди како су званично дефинисане ове две јединице и како се може одговорити на питање: *Дали је неки облик име или назив радне организације?* Одговор на ово питање аутор налази изван лексикографских одредница наведена два термина – у њиховој самој употреби. Суштина је у чињеници да употреба властитог имена за означавање радне организације подразумева раскидање везе са функцијом за означавање идентитета, односно успостављање функције ознаке једне радне организације. У монографији је показана структура назива коју чини више категорија: имена, вишечлани називи, сложенице, изведенице, скраћенице и полусложенице, разврстане у три категорије: категорија назива I, категорија назива II и категорија назива III. Аутор показује да је структура назива поменутих организација сачињена од ономазиолошких, дериватолошких и композицијских система,



који представљају целовит систем и врло активан језички процес, најпре на творбено-дериватолошком плану, а затим и на лексичком.

Анотирао: Александар Новаковић

**Реметић, Слободан (1996).**  
***Српски призренски говор I (Гласови и облици),***  
**Српски дијалектолошки зборник XLII.**  
**Београд: САНУ, 319–614, YU ISSN 0350–1906**

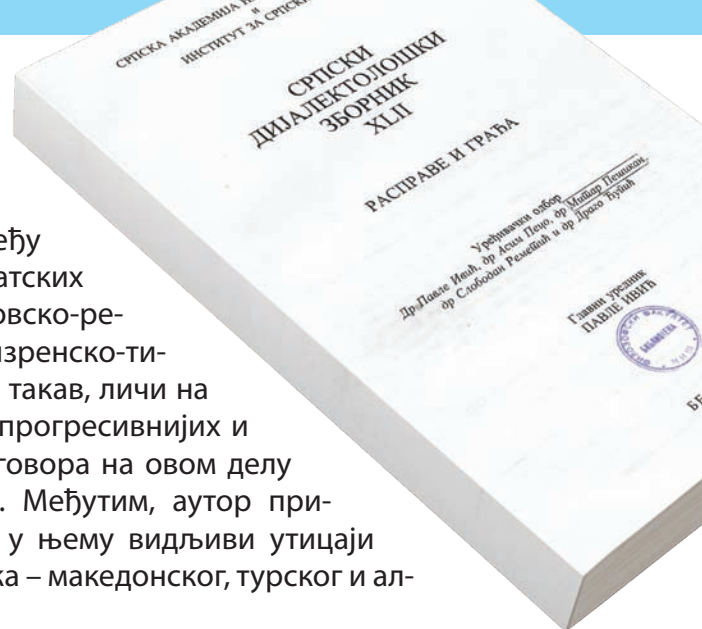
Монографија *Српски призренски говор I* представља капитално дело угледног лингвисте, универзитетског професора и академика Слободана Реметића. Објављена је у Српском дијалектолошком зборнику 1996. године и у њој се разрађује питање основних карактеристика гласовног и морфолошког система призренског говора. Захваљујући вишегодишњем искуству стеченом приликом писања још две важне монографије (*О незамењеном јату и икавизмима у говорима северозападне Србије и Говори централне Шумадије*) и више десетина радова, аутор приступа систематично и поступно анализи и објашњењу језичких карактеристика призренског говора. Најпре даје кратку историју српског града Призрена, затим предочава резултате свих претходних истраживања о српском призренском говору и детаљно образлаже методологију коришћену приликом прикупљања материјала ради реализације сопственог истраживања. Своју пажњу усмерава ка фонетским и морфолошким карактеристикама овог говора – акценту, вокализму и консонантизму, с једне стране, односно деклинационим обрасцима именица, придева, заменица, бројева и глагола, с друге стране. Захваљујући спроведеној анализи аутор закључује да је реч о изразито српском (штокавском) говору призренско-јужноморавског дијалекта, будући да познаје диференцијалне особине у односу на призренско-тимочку дијалекатску зону као целину. Реч

је о говору који стоји на својерсној међи између двају дијалекатских типова: косовско-ресавског и призренско-тимочког и, као такав, личи на мост између прогресивнијих и архаичнијих говора на овом делу штокавштине. Међутим, аутор примећује да су у њему видљиви утицаји околних језика – македонског, турског и албанског.

Анотирао: Александар Новаковић

**Ђуровић, Радосав (1996).**  
***Дијалекти, језик, норма.***  
**Ужице: Учитељски факултет Ужице,**  
**Културно-просветна заједница Ужице, 190 стр.,**  
**ИД 46945292**

Монографија *Дијалекти, језик, норма* представља скуп тематски увезаних радова око теме књижевни језик између дијалекта и норме, угледног универзитетског професора Радосава Ђуровића. Радови који чине садржину ове књиге настали су у дужем временском периоду – од 1979. године до 1995. године, при чему су распоређени према садржини, а не према хронолошком начелу, како би се то негде могло очекивати. У књизи се уочавају три уже теме: 1) дијалекти и дијалекатске дискриминанте; 2) језик у књижевном делу, и 3) језик и норма. У свим трима поглављима аутор настоји да да јаснији поглед на неке језичке феномене, који би лингвистима и студентима помогли да их боље разумеју и дубље сагледају. У радовима из области дијалектологије







аутор се првенствено бави ужичким говорима, говорима доњег Полимља, фонетизмима у околини Прибоја, геминацијама у српскохрватском језику, али не запоставља ни говоре југоисточне Србије. Радови из области језика у књижевним делима доносе: 1) увид у појаву стране лексике у аутографу *Мемоара* Проте Матеје Ненадовића, 2) (нека) запажања о језику Миладина Радовића, 3) анализу језичког израза Андрићевих „Аникиних времена“ и „Рзавских брегова“.

У трећем делу, посвећеном норми српскохрватског језика, аутор пажњу усмерава ка српско-хрватским правописима, новом правопису српскога језика и Вуковом решењу изговора рефлекса гласа „јат“, дајући притом и неколико предлога за кодификацију (и)јекавице.

Анотирао: Александар Новаковић

Ђорђевић, Милентије (1997).  
*Сложеност једноставног (методички практикум)*.  
Београд: Научна књига, 56 стр., ID 57377292

Књига *Сложеност једноставног* др Милентија Ђорђевића осмишљена је као методички приручник намењен студентима, учитељима и наставницима српског језика и књижевности, са циљем да понуди занимљиве и квалитетне интерпретативне моделе изабраног корпуса књижевних дела и да пружи опште упуте за правил-

но и методички исправно вођење наставног процеса. У борби против неинвентивних, шаблонизованих методичких решења и симплифицирања уметничких текстова, М. Ђорђевић упућује на правила њиховог доброг и темељног разумевања, тумачења и обраде. Методичке и књижевне интерпретације дају се за следећа дела: *Тата ти си луд* Виљема Саројана, *Како је чича Сејмон причао шта му се десило у шуми* Л. Н. Толстоја, *Свети Сава* Васка Попе и *Ревизор* Н. В. Гогоља. У једном делу књиге аутор разматра методичку структуру часа, коментаришући све наставне етапе обраде неког уметничког текста – од приступног разговора, који представља својеврсни увод у час, преко изражајног читања, тумачења непознатих речи, провере доживљаја текста, истицања поуке и краја часа. Темљећи своје методичке методе на искуству у пракси и њиховој реализацији у реалном наставном контексту, аутор скреће пажњу на потенцијалне грешке у наставним интерпретацијама уметничких текстова, али нуди и алтернативне видове обраде, који се, у првом реду, усмеравају ка квалитетним и свестраним ученичким сазнањима и доживљајима. На тај начин, књига успева да оствари своју иницијалну идеју да, како сам аутор наводи, мотивише наставнике и све будуће и актуелне извођаче наставних процеса, да чак и пред једноставном формом књижевних текстова застану и потраже *сложеност у једноставном*.

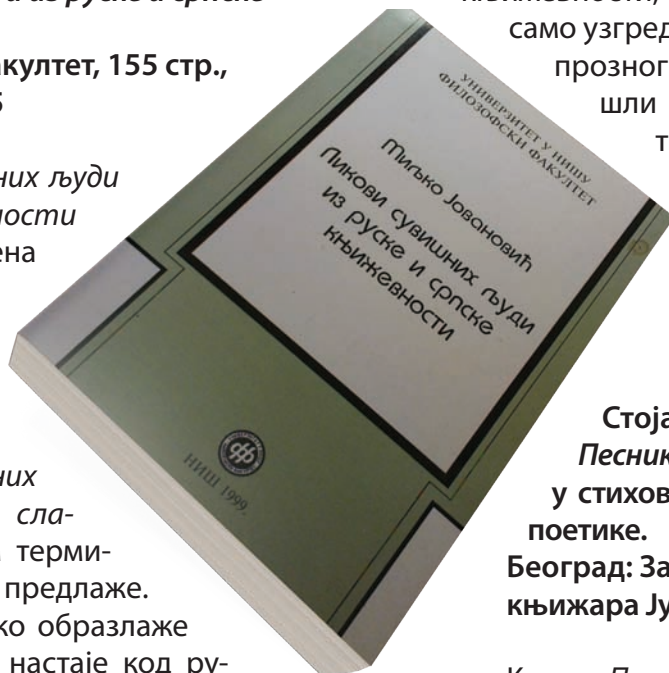
Анотирала: Христина  
Аксентијевић





**Јовановић, Миљко (1999).**  
***Ликови сувишних људи из руске и српске књижевности.***  
Ниш: Филозофски факултет, 155 стр., ISBN 86-7379-055-055

Књига *Ликови сувишних људи из руске и српске књижевности* Миљка Јовановић посвећена је проучавању књижевних ликова у делима српске и руске књижевности, који се према првобитној руској терминологији називају *ликовима сувишних људи*, односно *ликовима слабе воље* – алтернативним термином који аутор ове књиге предлаже. Појам сувишних људи, како образлаже М. Јовановић, првобитно настаје код руских књижевних теоретичара, а касније улази у ширу употребу, означавајући оне књижевне ликове који поседују одређене идеале и способности, али показују немоћ за акцију, безвољност и немогућност да своје идеале реализују, због чега им животи протичу бескорисно, а често и завршавају трагичним исходом. Анализирајући овако конципиране књижевне јунаке, књига почиње филозофском и психолошком елаборацијом појма *воље*, а потом и објашњењем концепта *слабе воље* којим је обележено именовање и карактеризација скупине ликова чија својства аутор истражује. Када је реч о руским писцима, аутор анализира ликове сувишних људи почевши од парадигматичног примера оваквог лика – Пушкиновог Евгенија Оњегина, преко ликова осталих руских писаца попут Љермонтова, Тургенева, Достојевског, Гончарова, Толстоја и Салтикова Шчердина. Слично конципирани ликови који су предмет истраживања ове књиге појавиће се и у српској књижевности, у делима Светолика Ранковића и његовог следбеника Милутина Ускоковића. Ова два аутора ос-

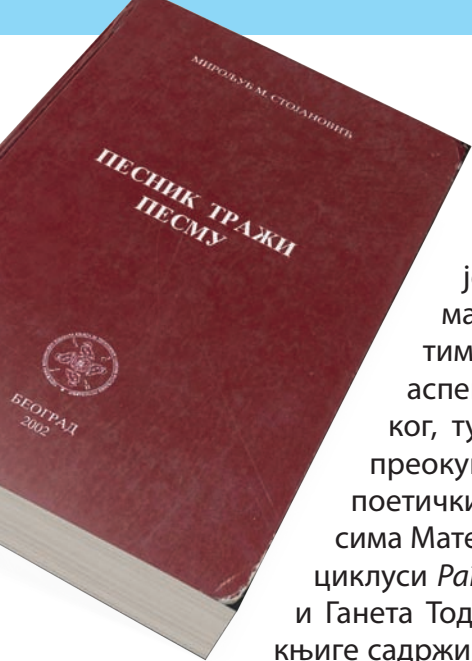


тађе упамћени као творци ликова слабе воље у српској књижевности, после којих се овај концепт појављује само узгредно, у траговима неких од ликова нашег прозног књижевног опуса, који су такође нашли места у Јовановићевој књижевнокритичкој анализи.

Анотирала: Христина Аксентијевић

**Стојановић, Мирољуб (2002).**  
***Песник тражи песму (О поетичким питањима у стиховима македонских песника), студије из поетике.***  
Београд: Заједница независних издавача и књижара Југославије, 375 стр., ISBN 86-83613-13-5

Књига *Песник тражи песму* Мирољуба М. Стојановића, познатог компаратисте, историчара књижевности, фолклористе, писца и преводиоца, садржи студије и прилоге чији је примарни научно-истраживачки фокус оријентисан ка основним поетичким питањима разматраним на песмама македонских писаца Григора Прличева, Косте Рацина, Славка Јаневског, Блажета Конеског, Аце Шопова, Матеје Матевског и Ганета Тодоровског. Почевши од проучавања дела *Сердар* Григора Прличева, Стојановић анализира основне принципе компоновања ове поеме, да би до краја студије указао на доминантан мотивски комплекс и структуру којом је ово Прличевљево дело сачињено. У поглављу посвећеном једном од најбољих македонских пролетерских лиричара, Кости Рацину, аутор полази од доминантне идеологије социјализма која условљава тематску и идејну раван Рацинових песама, истичући изузетан лиризам, национално самоосвешћење и снажну личну емоцију која се, иако преструкуирана у антологијске елегije, ипак чита из сржи свих његових песама. Средишњи



део књиге доноси могући приступ главним поетичким питањима које покрећу стихови Славка Јаневског, једног од најпродуктивнијих македонских стваралаца, затим проучавање програмских аспеката поезије Блажета Конеског, тумачење основних тематских преокупација А. Шопова, као и места поетичких питања у појединим циклусима Матеје Матевског (триптих *Кише* и циклуси *Рађање трагедије* и *Штрецање*) и Ганета Тодоровског. Последњи део ове књиге садржи прилоге у виду избора из песама поменутих аутора, предочених у оригиналном, изворном облику и у преводу на српски језик.

Анотирала: Христина Аксентијевић

**Обрадовић, Славољуб (2004).**  
*Књижевност за децу I.*

**Вршац: Виша школа за образовање васпитача,**  
530 стр., ISBN 86-9036-231-2

У књизи др Славољуба Обрадовића *Књижевност за децу I* разматрају се кључни теоријски и историјски аспекти књижевности за децу као интегралног и неодвојивог дела књижевности уопште, са настојањем да се опишу и дефинишу општа поетичка и естетска својства ове гране књижевног стварања, као и да се у дијахронијском прегледу развоја књижевности за децу и младе сагледају главни токови и аутори који својим делима обележавају овај корпус књижевне уметности. Будући тематски разноврсна, књига је подељена на два главна дела: први је општег и теоријског карактера, док је други посвећен студијама о конкретним ауторима и њиховим делима

која их афирмишу као водеће писце за децу и омладину. У првом, теоријском делу књиге, Обрадовић се бави дефиницијом и општим одређењем појма књижевности за децу, термилошким одређењем, сагледавањем њених естетских и педагошких функција, релацијом коју успоставља према књижевности за одрасле, потом, жанровском класификацијом и типологијом, као и односом који ова књижевност успоставља према другим видовима уметности. Други део књиге даје преглед развојног тока књижевности за децу од њених најранијих стадијума зачетака у епохи просветитељства, преко књижевности романтизма, реализма, међуратних књижевних струјања, до савремене, модерне књижевне продукције за младе, која обележава 20. и 21. век. Изразитог смисла за синтетично и студиозно уобличење нових сазнања и закључака стечених у вишегодишњем истраживачком процесу, Славољуб Обрадовић успева да овом књигом пружи нове научне и књижевнокритичке увиде у домену литерарног стварања за младе читаоце, због чега ова књига од 2004. године добија статус сталног уџбеника на готово свим високошколским установама које се баве проучавањем ове гране српске књижевне продукције.

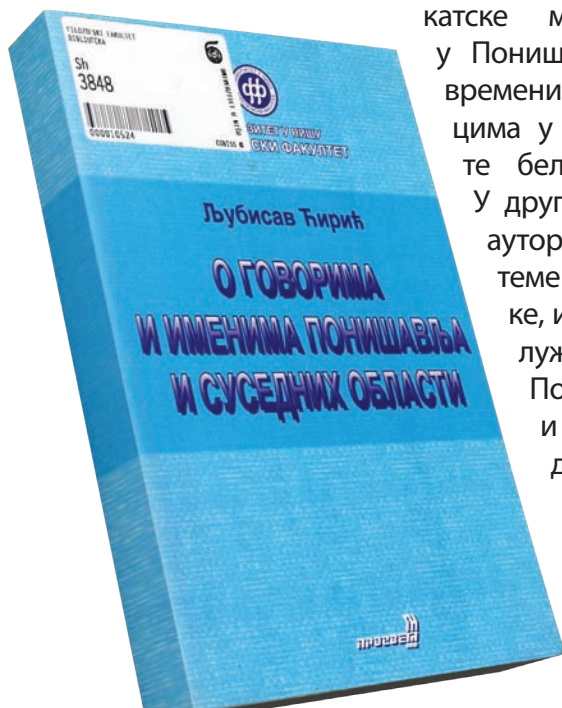
Анотирала:  
Христина  
Аксентијевић



**Ћирић, Љубисав (2006).**  
*О говорима и именима Понишавља и суседних области.*  
Ниш: Филозофски факултет, 197 стр.,  
ISBN 86-7455-678-7

Љубисав Ћирић, дугогодишњи универзитетски професор, усмерио је своју пажњу ка теренским истраживањима говора јужне и југоисточне Србије. У монографији *О говорима и именима Понишавља и суседних области* истражује актуелна питања историје, структуре и функције српских говора призренско-тимочке дијалекатске области. Управо овој врсти истраживања се последњих деценија посвећује посебна пажња при научним центрима у Београду, Нишу и Приштини. Иако су у тренутку њеног објављивања већ предузета релативно обимна, разноврсна и поуздана дијалекатска истраживања, аутор је показао сву лепоту говора са ових простора, али и њихову комплексност и постојање много загонетних и нерешених питања. Монографија је подељена на два дела. У првом делу аутор се бави особинама локалних говора – даје преглед досадашњих истраживања пиротског говора и објашњава његово место у светлу историје српског језика. Такође, посебну пажњу усмерава ка одређењу дијалекатске

микродиференцијације у Понишављу, претериталним временима, модалним облицима у говору старог Ниша, те белопаланачком говору. У другом делу монографије аутор обрађује занимљиве теме из области ономастике, износећи чињенице из лужничког именослова. Поред тога, на занимљив и темељан начин сагледава семантикотворбене моделе секундарне патронимије белопаланачког



краја, као и топониме фитонимског порекла Понишавља и Поморавља, те топониме инвентивног постања. Сви радови из оноματοлошких прилога заснивају се на великом броју примера и представљају новину у проучавању призренско-тимочког ономастикона.

Анотирао: Александар Новаковић

**Марковић, Јордана (2006).**  
*Ткачка лексика југоисточне Србије.*  
Ниш: Филозофски факултет, 137 стр. + 4 прилога,  
ISBN 86-7379-100-6

Питања полисемије и деривације лексема (које припадају једној тематској групи) представљају посебан предмет интересовања српских лексиколога и дијалектолога. Полисемија и деривација се у данашњој лингвистици третирају као показатељи статуса лексеме у лексичком систему. Лексеме које имају богату полисемију, обично имају и богату деривацију, што представља доказ њиховог централног места у одређеној тематској групи. Управо ка једној таквој тематској групи је своју пажњу усмерила др Јордана Марковић, дугогодишњи професор Филозофског факултета Универзитета у Нишу. У својој монографској публикацији под називом *Ткачка лексика југоисточне Србије* бави се анализом и дескрипцијом једне врло продуктивне тематске групе –





ткачке лексике, која не спада у занат у правом смислу те речи, већ у домаћу радиност. Грађу за ову публикацију ауторка је скупила користећи специјално креиран упитник у неколико пунктова са различитих крајева наведених простора. Циљ је био, како ауторка сама наглашава, да се забележи лексички слој који са новом технологијом и новим начином живота губи трку са временом и који је осуђен на заборав. Овом публикацијом ауторка је успела да вуковским напором од заборава отргне један драгоцен сегмент лексичке грађе југоисточне Србије, с обзиром на чињеницу да је остао мали број оних који познају ову делатност. У овој монографији представљена је ткачка лексика која је чинила лексички фонд готово сваког домаћинства: лексика хоризонталног разбоја, производи ткачке делатности, материјала за ткање (свиле, вуне), лексика која се тиче узгоја и прераде конопље, лексика у вези са бојама и бојењем.

Анотирао: Александар Новаковић

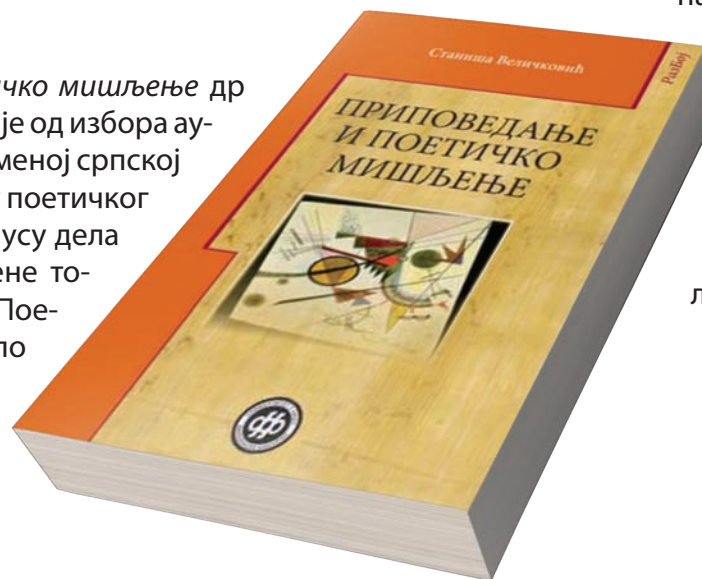
**Величковић, Станиша (2011).**  
***Приповедачко и поетичко мишљење.***  
**Ниш: Филозофски факултет, 286 стр.,**  
**ISBN 978-86-7379-225-5**

Књига *Приповедање и поетичко мишљење* др Станише Величковића састављена је од избора ауторових приказа и студија о савременој српској прози са тежиштем на проучавању поетичког дискурса и промишљања, на корпусу дела чији аутори обележавају савремене токове српске прозне продукције. Поетичко промишљање је одувек било присутно у приповедној прози, а посебно бива експлицирано у делима која настају крајем 20. и почетком 21. века, када се поетич-

кој проблематици даје посебно место. Разоткривање стваралачког поступка постаје један од средишњих тематских аспеката савремене прозе, а Величковићева монографија истражује све његове манифестне видове: обраћања читаоцу, увођење пишчеве фигуре у структуру дела, експлицирање самог чина писања, разне паратекстуалне облике попут пишчевог предговора/поговора, напомена, фуснота, пост скрипутма и сличног. Поред истраживања теоријских и поетичких сегмената у наративној структури дела, један део књиге посвећен је и проучавању феномена документарности (примени документарних техника), као и проучавању промена и обичавања формалне структуре текста. Чин књижевног стварања у савременој српској прози, како наглашава аутор, треба схватити као врсту интелектуалне игре, начин иновације и динамизације уметничких светова фикције са примарном тежњом ка експериментисању и некој врсти стваралачке егзибиције, које ова књига настоји да промовише, предочи и критички образложи. Један део монографије посвећен је сагледавању релације између приповедања и поетичко-теоријских аспеката који му се придодују, а који успевају да са њим остваре складну узајамност, да не наруше природу нарративне структуре, и да се, у крајњој линији, међусобно допуњују. Др Станиша Величковић овом књигом указује

на функционалност поетичког дискурса у процесу реце-пције српских постмодернистичких дела, која својом примарном стваралачком тенденцијом ангажују читалачку инстанцу као активног учесника колективног стваралачког чина.

Анотирала: Христина  
Аксентијевић



Јовановић, Миливоје Р. (2013).  
*Српске народне клетве*.  
Сврљиг: Центар за туризам, културу и спорт, 199.  
стр., ISBN 978-86-84919-11-5

Систематизовану фразеолошку грађу сачињену од експресивних клетвених говорних израза проф. др Миливоје Р. Јовановић објавио је 2013. године у књизи под насловом *Српске народне клетве*. Видевши их као поуздано „сведочанство о менталитету једног народа“ односно „облик сумиране прошлости“, значај прикупљених народних клетви аутор сагледава на подлози њене улоге у реконструкцији нашег народног карактера и дела српског културног идентитета. Српске народне клетве део су значајне културне баштине тек узгредно поменуте у дотадашњој литератури, док су подробније анализе формалних и поетичних аспеката ових говорних творевина готово сасвим изостале. Идућу Вуковим трагом, Јовановићева књига настаје као резултат дугогодишњег преданог прикупљања и студиозне анализе клетвених израза,

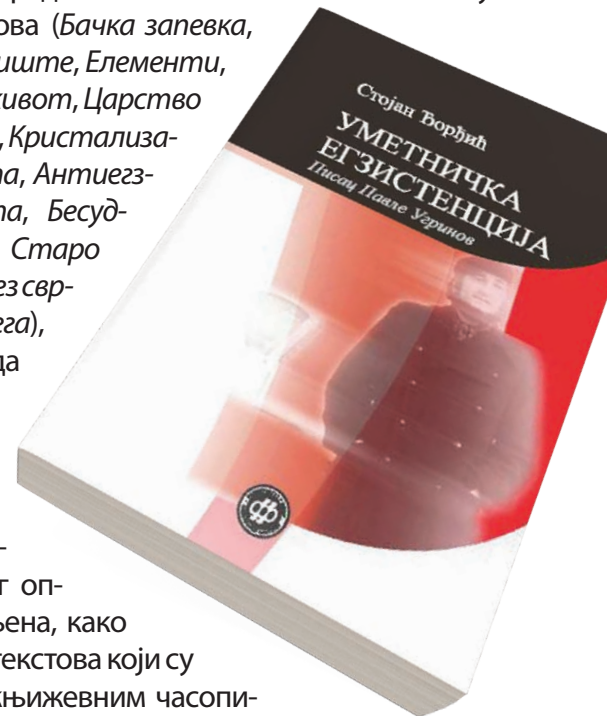
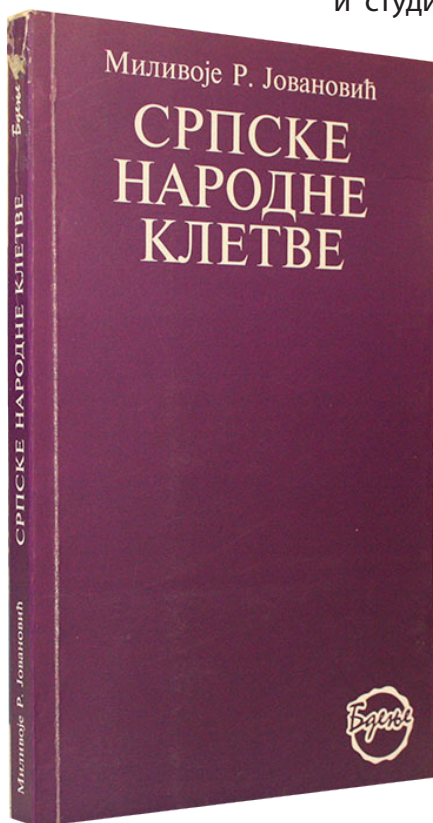
доживљаваних као „смеша поезије и стварности“, психолошки и народни документ карактеристичан за одређену етничку и културну заједницу. Први део књиге посвећен је теоријском одређењу ове кратке говорне форме, са посебним освртом на дефиницију, мотив, циљ и механизам деловања клетве као апелативног жанра. Један део књиге усмерен је и на сагледавање клетве у релацији према другим жанровима, односно процесу њеног инкорпорирања у басму, покуду, заклетву, похвалу и тужбалицу. Средишњи простор заузели су примери

прикупљених српских народних клетви, а једно поглавље посвећено је проучавању клетви у ширем корпусу лирске и епске народне поезије, што додатно обогаћује научну вредност књиге.

Анотирала: Христина Аксентијевић

Ђорђевић, Стојан (2015).  
*Уметничка егзистенција, Писац Павле Угринов*.  
Ниш: Филозофски факултет, 189 стр.,  
ISBN 978-86-7379-383-2

Књижевнокритичка монографија под називом *Уметничка егзистенција, Писац Павле Угринов* представља скуп огледа и студија др Стојана Ђорђевића, дугогодишњег професора Филозофског факултета Универзитета у Нишу, књижевног критичара, историчара и теоретичара књижевности. Књижевнокритички радови посвећени су делима Павла Угринова (*Бачка заповека, Ниски бели зид, Исходиште, Елементи, Фасцинације, Задат живот, Царство земаљско, Отац и син, Кристализација, Љубав и доброта, Антиегзистенција, Ван света, Бесудни дани, Без љубави, Старо сајмиште, Догађаји без сврхе, Поглед преко свега*), распоређени тако да прате генезу и хронологију објављивања његових књига, са циљем да осветле кључне аспекте Угриновљевог књижевног опуса. Књига је састављена, како сам аутор наводи, од текстова који су раније објављени у књижевним часописима



сима и листовима, са изузетком трију огледа који истражују рана Угриновљева дела, а који се по први пут објављују у овој монографији. Вишедеценијски Угриновљев литерарни рад резултовао је књижевноуметничком хроником која представља свеобухватну уметничку интерпретацију и естетску артикулацију читавог двадесетог века, обухватајући догађаје, људе, друштвене појаве и прилике на фону друштвено-историјских процеса. Као подухват систематичног и студиозног проучавања стваралачког рада Павла Угринова, књига др Стојана Ђорђића настоји да истражи и дефинише кључне тачке Угриновљеве уметничке визије и специфичне „уметничке артикулације постојања“. Пратећи прве послератне „запевке“ из збирке стихова који сведоче о ратним страхотама, потом романе и збирке приповедака, све до драме и неколико књига документарне прозе, Ђорђић успева да у својој монографији формулише Угриновљеву поетику и уобличи један целовит књижевнокритички портрет писца обележен колективном потрагом за смислом и лепотом људске егзистенције.

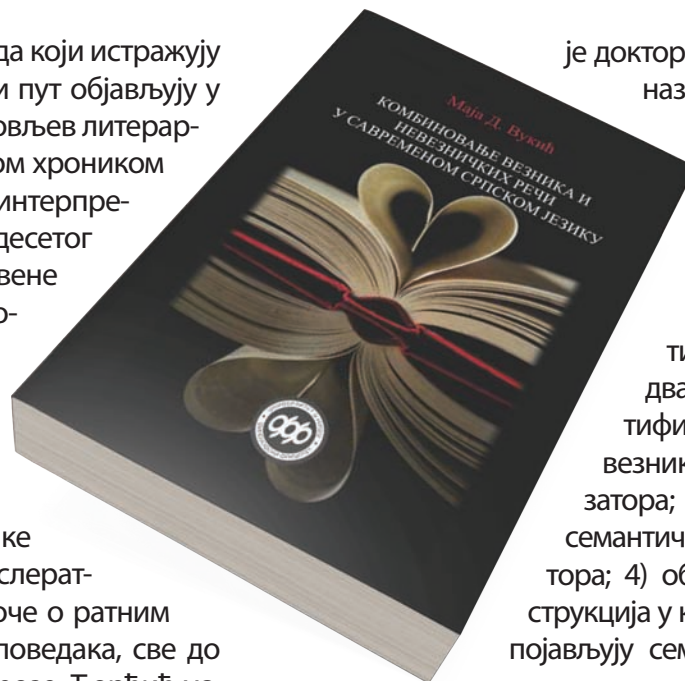
Анотирала: Христина Аксентијевић

**Вукић, Маја Д. (2020).**

***Комбиновање везника и невезничких речи у савременом српском језику.***

**Ниш: Филозофски факултет, 166 стр., ISBN 978-86-7379-535-5**

Монографија под називом *Комбиновање везника и невезничких речи у савременом српском језику* бави се анализом комбинаторних могућности везника, јер је истицање морфолошког аспекта термина *везник* неопходно због његове вишезначности у србистици, где се иста лексема односи на: 1) врсту непроменљивих речи и 2) на функционалне елементе на синтаксичком нивоу. Ауторка Маја Вукић, чију



је докторску дисертацију под истим називом (услед ауторкине преране смрти) уредила и припремила за штампу њен асистент и пријатељ др Ивана Митић, пажњу усмерава ка: 1) објашњењу појма семантички конкретизатор; 2) издвајању критеријума за идентификацију спојева независних везника семантичких конкретизатора; 3) анализирању основних семантичких типова конкретизатора; 4) објашњењу вредности конструкција у којима се као конституенти појављују семантички издиференцира-везници и исте јединице и конструкције н и које се јављају у функцији семантичког конкретизатора, и 5) објашњењу последица по граматички и семантички статус координиране конструкције. Сва своја запажања ауторка је изнела на основу анализе корпуса отвореног типа и захваљујући примени теста супституције кроз четири целине. У првој целини приказан је велики број релевантних ставова о независним везницима у србистици објављених од Маретића наовамо. Централни део монографије посвећен је анализи спојева семантички недовољно спецификованих независних везника и различитих типова семантичких конкретизатора. У трећем делу је извршена анализа улоге језичких средстава која се срећу у позицији семантичких конкретизатора. Такође је анализирана природа спојева субординатора и семантичких конкретизатора и асидентских конструкција. У четвртном делу монографије изведени су најзначајнији закључци.

Анотирао: Александар Новаковић





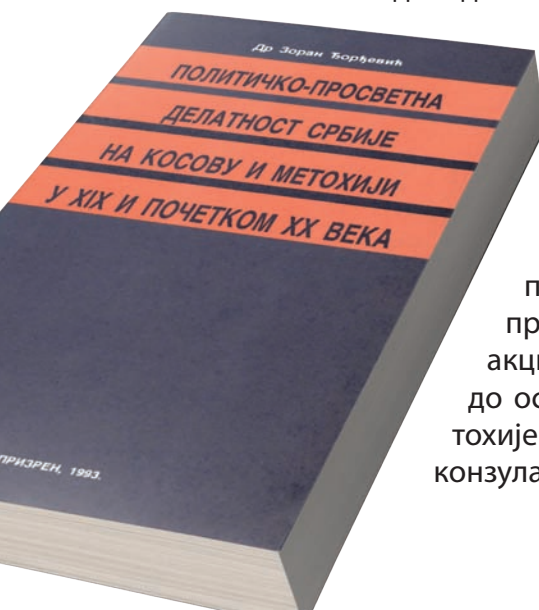
## ДЕПАРТМАН ЗА ИСТОРИЈУ

**Ђорђевић, Зоран (1993).**

*Политичко-просветна делатност Србије на Косову и Метохији у XIX и почетком XX века,*  
Призрен: Скупштина општине, 230 стр.

Аутор у овој исцрпној монографији указује на више аспеката у развоју световног школства, подизању народне свести и јачању отпора код српског становништва на Косову и Метохији. Аутор приказује резултате у преображају постојећих школа, као и утицај нових учитеља школованих у Србији на стварању прве школоване народне интелигенције. Она ће постати чврст ослонац Србије у спровођењу национално-политичке пропаганде. Период након Берлинског конгреса био је обележен утицајем великих сила на подручју Косова и Метохије, пре свих Аустроугарске, чије је деловање

доводило српско становништво у веома неповољан положај. Како би парирала аустроугарској пропаганди, Србија је отворила конзулате у Приштини и Призрену, интензивирала рад у просветној политици и предузимала дипломатске акције код великих сила. Све до ослобођења Косова и Метохије од турске власти српски конзулат је поспешивао осни-



вање и рад патриотских организација, али и подупирао борбу да школе добију права каква су имале грчке и бугарске. Посебна целина у делу посвећена је настојањима Србије да ојача политички утицај у периоду Младотурске револуције. Новостворене околности у Турској омогућавале су појачан политички рад међу Србима и припрему терена за војничко ангажовање Србије у циљу ослобођења Косова и Метохије и других крајева под турском влашћу. Аутор се у писању рада служио критичком анализом историјских извора релевантних за изучавани период и простор.

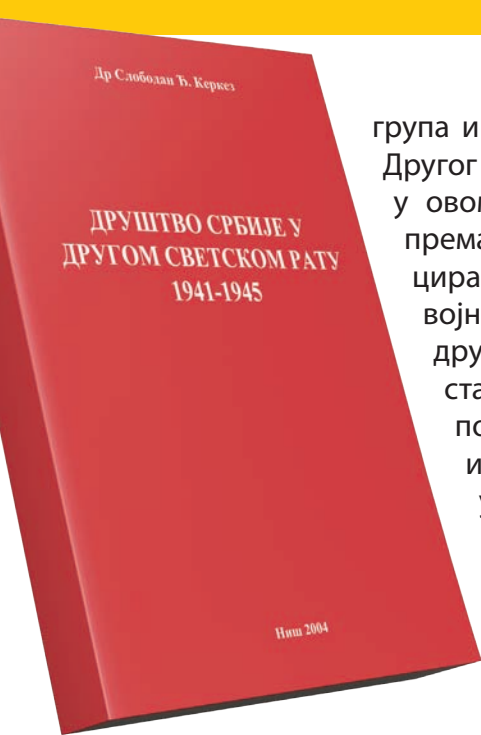
Анотирао: Милош Ђорђевић

**Керкез, Ђ. Слободан (2004).**

*Друштво Србије у Другом светском рату 1941–1945.*

Ниш: Центар за балканске студије, 576 стр.,  
ISBN 86-83119-89-0.

Књига професора Слободана Керкеза *Друштво Србије у Другом светском рату 1941–1945* базирана је на његовој докторској дисертацији одбрањеној на Филозофском факултету Универзитета у Београду, 1989. године, под менторством проф. др Бранка Петрановића. У уводном поглављу аутор је објаснио Србију у условима окупације 1941. године, почевши од поделе њеног простора од стране окупатора, потом објашњавајући унутрашње поделе међу антифашистичким снагама и подизање устанка. На крају овог поглавља аутор је скицирао стање након уништења слободне устаничке територије у Шумадији и западној Србији. Друго поглавље монографије даје демографско-статистичку слику Србије покушавајући да језиком бројева читаоцу на овај начин прикаже стање у њој за време Другог светског рата. Треће поглавље књиге је кључно у монографији и у њему аутор даје преглед друштвених



група и њихово деловање за време Другог светског рата у Србији. Аутор у овом поглављу обрађује однос према сељаштву, радништву, скицира политичке вође и објашњава војно-политичку организацију и друштвену структуру супротстављених антифашистичких покрета. Четврто поглавље описује стање на Београдском универзитету за време окупације, а пето идеолошке основе српских колаборациониста и њихове планове за будуће уређење државе. У шестом поглављу обрађено је васпитање и образо-

вање у организацији српских колаборациониста дајући вертикалну структуру читавог система, почев од Министарства просвете па до основних школа. У седмом поглављу Керкез је обрадио културну политику српских колаборациониста. Посебна вредност овог поглавља су биографске скице истакнутих уметника Српског народног позоришта. Последње поглавље књиге обрађује културне и просветне основе у оквиру Народноослободилачког покрета дајући и преглед рада новог школства на ослобођеним територијама. На самом крају овог поглавља описане су околности око изградње федералне Србије након њеног ослобођења у завршној фази рата. О вредности књиге *Друштво Србије у Другом светском рату 1941–1945*. сведочи чињеница да је она и данас незаобилазно штиво за сваког истраживача ове тематике. То ће несумњиво још дуго остати захваљујући фондусу ауторовог свеобухватног истраживања и постављеној чврстој методологији.

Анотирао: Небојша Стамболија

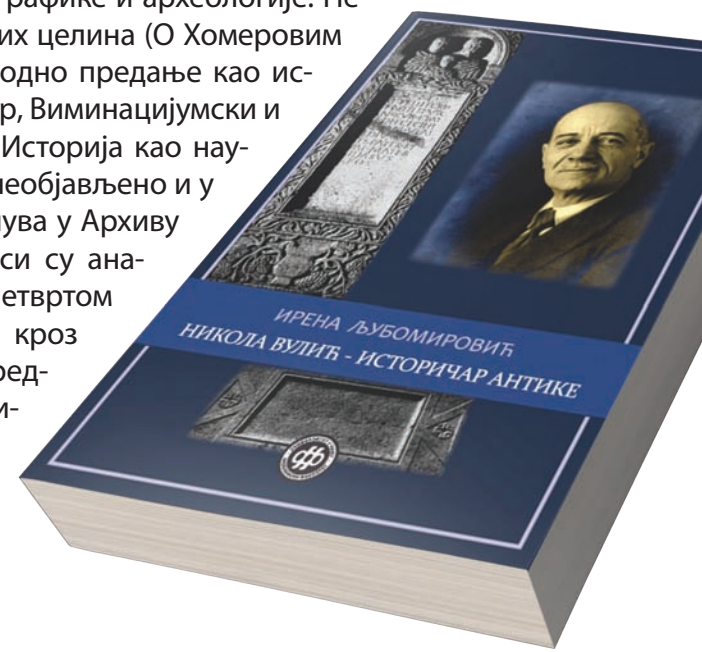
Љубомировић, Ирена (2013).

*Никола Вулић-историчар антике,*

Ниш: Филозофски факултет у Нишу, 268 стр.,

ISBN 978-86-7379-292-7.

Монографска публикација *Никола Вулић – историчар антике* је својеврсни омаж великом српском историчару и археологу, универзитетском професору и академику – оснивачу античких студија у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. На основу необјављене архивске грађе која садржи поред личних бележака самог Вулића и његове необјављене списе сагледан је животни пут једног од најзначајнијих проучавалаца антике у Србији. У првом од укупно пет поглавља ауторка приказује биографију Николе Вулића. Друго поглавље садржи резултате његових археолошких истраживања и његов рад на објављивању епиграфских споменика. Никола Вулић је био један од првих истраживача који је схватио значај прикупљања епиграфских споменика и њиховог допремања до институција пре свега музеја у којима су они били трајно сачувани. Стога је начињен и посебан осврт на Вулићев музеолошки рад. Као историчар обрађивао је најразноврсније теме које су приказане у трећем поглављу. Његови радови су утемељили методолошке принципе критичког изучавања у области историје старог века, епиграфике и археологије. Неколико великих целина (О Хомеровим еповима, Народно предање као историјски извор, Виминацијумски и дачки новац, Историја као наука) остало је необјављено и у рукопису се чува у Архиву САНУ. Рукописи су анализирани у четвртном поглављу и кроз ову студију представљени читалачкој публици. Иако велики науч-



ник, Вулић је предано радио и на популарисању науке којом се бавио о чему је било речи у последњем, петом, поглављу. Покренуо је оснивање Народног универзитета, најпре у Београду а потом и у осталим већим градовима Краљевине. Популарисао је античку историју у књижевним часописима и дневној штампи. Бавио се и проблемима са којима се суочавао Универзитет и чланцима у којима је писао о томе настојао је да скрене пажњу на актуелне проблеме како би се приступило њиховом решавању. Поред Вулићевих достигнућа, изнети су најновији резултати који се заснивају на модерним археолошким истраживањима, као и на новооткривеним писаним сведочанствима. Вулић је критиком историјских извора и применом строгих правила историјске методологије постао узор потоњим генерацијама историчара антике.

Анотирала: Јасмина Шаранац Стаменковић

**Ђекић, Н. Ђорђе (2017).**

***У спомен и славу Светог Јована Владимира. Књ. 5, Свети Јован Владимир – од кнеза до светог краља Светигора Цетиње, 187 стр., ISBN 978-86-7660-256-8 (књ. 5).***

Аутор је ову књигу објавио поводом 1000 година од смрти првог српског светитеља кнеза Владимира. У едисији митрополије цетињске и издавачке куће Светигора је тим поводом изашло укупно 8 књига у 10 томова. Док остали томови представљају компилацију извора и чланака, зборнике са научних скупова и библиографију о светитељу, аутор нам доноси једину научну монографију о њему. Књига се бави кнезом Владимиром као историјском личношћу. На основу података у *Летопису пона Дукљанина*, доказује да је дело које му је било посвећено било пуно житије. Аутор посебно указује на проблеме канонизације: библијске узор култа (нпр. цар Соломон и краљица од Сабе), територијалне домете култа као и на покушај ства-

рања култа Косаре – Теодорите. У делу је указано на везу између његовог светитељског култа и обнове државности у Дукљи. Књига потом указује на утицај култа Св. краља Јована Владимира на настанак култа Св. Симеона Мироточивога и Св. Стефана Првовенчаног. Завршни део је посвећен мотиву Светитеља и његове супруге Косаре у западноевропској књижевности средњег века, као и књижевности почетком XVII у делима Јакоба Ејера, Антоија де Есклаве и Виљема Шекспира. Књига је настојала да што свеобухватније представи првог српског владара светитеља, као историјску личност, као светитеља и као мотив у књижевности. Својом свеобухватношћу и темељношћу књига превазилази све што је до сада написано о њему. Аутор се у писању овог значајног и исцрпног дела користио критичком анализом историјских извора који доносе информације о Св. Јовану Владимиру.

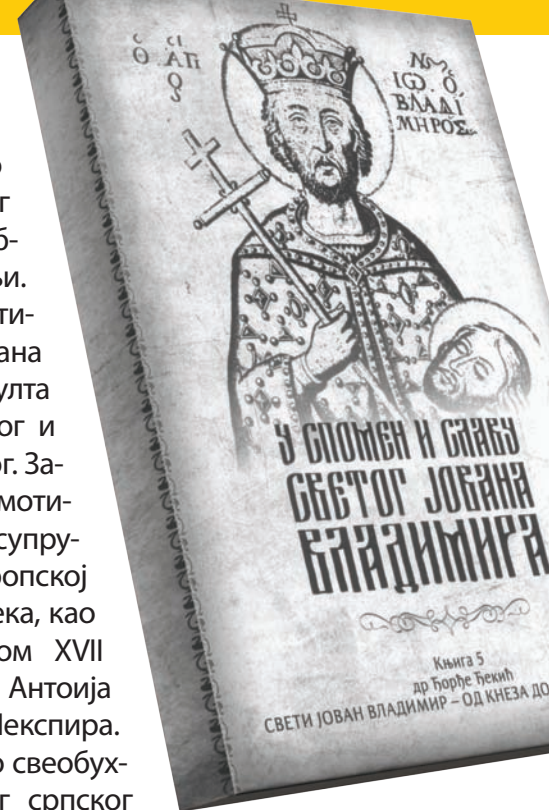
Анотирао: Владимир Алексић

**Младеновић, Божица (2017).**

***Топлички устанак 1917.***

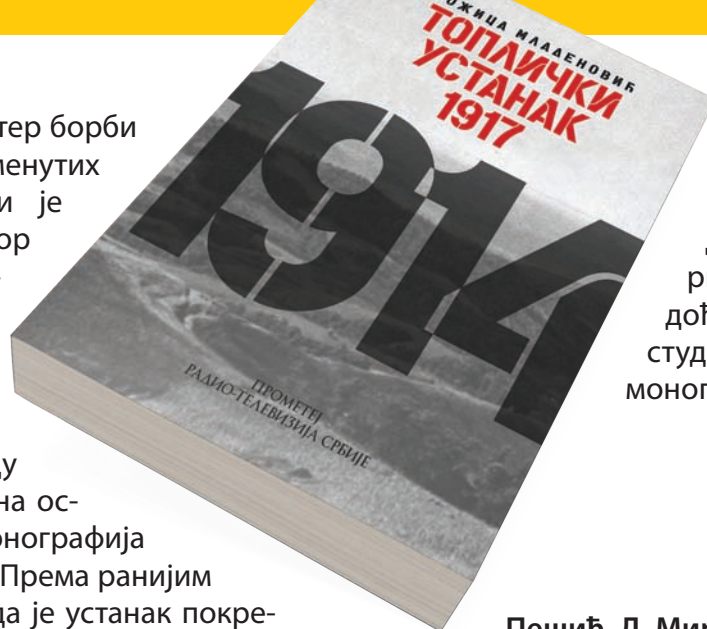
**Нови Сад: Прометеј и РТС, 521 стр., ISBN 978-86-515-1224-0.**

Ауторка је као предмет истраживања у овој обимној монографији изабрала Топлички устанак из 1917. године. У предговору монографије ауторка истиче значај





Топличког устанка и карактер борби које су вођене. Након поменутих чињеница у монографији је одређен географски простор обухваћен устанком, затим, број и структура група које су учествовале у његовом гушењу. Ауторка је прикупила петнаест студија насталих у периоду од 1988. до 2014. године, на основу чијег садржаја је монографија подељена у три поглавља. Према ранијим тумачењима сматрало се да је устанак покренуо сам народ на терену, без икакве чврсте организације и вођства. Ауторка покушава да одговори управо на питање да ли је Топлички устанак представљао организовани покрет отпора или спонтани народни покрет против окупационе власти. У овим тежњама ауторка заступа мишљење дела историографије који сматра да је на терену постојала разграната мрежа комитске организације, али и жеља тамошњег народа за ослобођењем. Према мишљењу ауторке ова два фактора коегзистирају један са другим и треба их посматрати заједно. У првом делу под насловом *Нема живота без слободе* ауторка упознаје јавност са устанком који је организован на територији окупационе стране Централних сила у Првом светском рату. Други део носи назив *Жене у Топличком устанку 1917*, и у њему ауторка приказује положај жена у Србији на почетку 20. века, те баца светло на улогу жена у устанку. Последњи део поменуте монографије представља критичко издање *Дневника Косте Миловановића Пећанца од 1916. до 1918. године*. Ауторка у последњем делу монографије јасно и концизно уз помоћ историјске грађе упознаје јавност са подацима о битним догађајима непосредно пре, за време и након слома Топличког устанка. Теоријско-методолошки оквир монографије заснован је на принципима критичке историографије, највише по узору на рад српског историчара Андреја Митровића, који се бавио овом темом



и темама које се тематски и хронолошки поклапају са Топличким устанком. Како сама ауторка наводи Андреј Митровић је њу инспирисао да дубљим истраживањима дође до нових чињеница, које су кроз студије и чланке објављене у оквиру ове монографије.

Анотирала: Ирена Љубомировић

**Пешић, Д. Мирослав (2017).**  
***Политичке странке и увођење парламентаризма у Србији од 1881. до 1903. године***,  
Ниш: Филозофски факултет у Нишу, 402 стр.,  
ISBN 978-86-7379-455-6.

Аутор се у овом раду бави проучавањем делатности политичких странака и њиховог утицаја на увођење парламентаризма у Србији од 1881. до 1903. године. Политичке странке су одиграле значајну улогу у друштвено-политичком животу Србије у другој половини 19. века. Велики значај за историју политичких странака у Србији имали су скупштински избори од октобра 1874. године. После тих избора у Скупштини се појавило неколико политичких групација: светоандрејски либерали, предвођени Јевремом Грујићем, Ристићеви либерали, конзервативци Јована Мариновића, зачеци младоконзервативаца и народњака будућих радикала. Почетком 1881. године појавиле су се савремене организоване политичке странке: Народна радикална, Напредна и Либерална. Како аутор наводи у једном делу монографије, до настанка организованих политичких странака посланици у Народној скупштини су углавном наступали индивидуално, а после 1881. године иступају у складу са страначким програмом, поштујући партијску дисциплину. Аутор у овом делу даје главна обележја



политичког живота осамдесетих година 19. века. Уставном реформом из 1888. године учињен је велики заокрет у политичком и уставном животу Србије. Положај Радикалне странке се после доношења новог Устава мења из основе, јер долази на власт и ствара свој чиновнички кадар од млађих интелектуалаца. Након тога аутор приказује период личне власти краља Александра Обреновића. Краљева женидба са Драгом Машин представљала је прекретницу у политичком животу земље. Стеге

личног режима су попустиле, не би ли на тај начин странке и широке народне масе прихватиле краљев брак. Сарадња између краља и радикала била је веома кратка, пошто се показало да представници двеју супротних државних концепција нису могли постићи споразум. Аутор се у овом делу вешто служи критичком анализом историјских извора на основу којих на сликовит начин приказује парламентарни живот у овом периоду српске историје.

Анотирао: Дејан Антић

**Љубомировић, Ирена (2017).**  
*Ниш и Понишавље у III и IV веку н. е.,*  
Ниш: Филозофски факултет у Нишу, 205 стр.,  
ISBN 978-86-7379-444-0.

Ауторка публикацијом под насловом *Ниш и Понишавље у III и IV веку н. е.* обухвата у хронолошком смислу период позне антике у античком Нишу и његовој околи-

ни, на територији омеђеној на западу ушћем реке Нишаве у Мораву, на северу делом око Сврљишког Тимока, на истоку до савремене границе Србије и Бугарске, тј. планинског масива Старе планине, док је јужну границу чинио планински масив Суве планине. Ова територија је у наведеном периоду улазила у састав две провинције – Средозмне Дакије и Приобалне Дакије. У уводном делу дат је преглед свих расположивих извора (литерарних и епиграфских) на основу којих је било могуће у првом поглављу сагледати историјске прилике у граду и његовој околини у периоду од I до V века н. е. Приказан је град Наис од римског освајања и добијања статуса муниципијума све до готског и хунског разарања града. Захваљујући доброј топографији и развијеној путној мрежи, као и богатом рудном залеђу било је могуће развијати привредну делатност на првом месту рударство. Рудно богатство је омогућило оснивање радионица у којима су израђивани предмети од драгоцених метала. Град је постао центар занатске производње и током III и IV века почели су да га насељавају војници, занатлије и трговци. У исто време град је постао и важно стециште римских царева о чијим боравцима и проласцима кроз град је било речи у другом поглављу. Сагледан је и религијски живот града – официјелни култови као и ширење хришћанства у контексту боравака првог хришћанског цара Константина у његовом родном граду Наису. У трећем поглављу је посебно обрађена Медијана – насеље са вилама чија је интензивна активност потврђена житницом и уређајима за водоснабдевање. Пред крај IV века Медијана је страдала од пожара пред најездом варвара да би потом град опљачкали и опустоши-



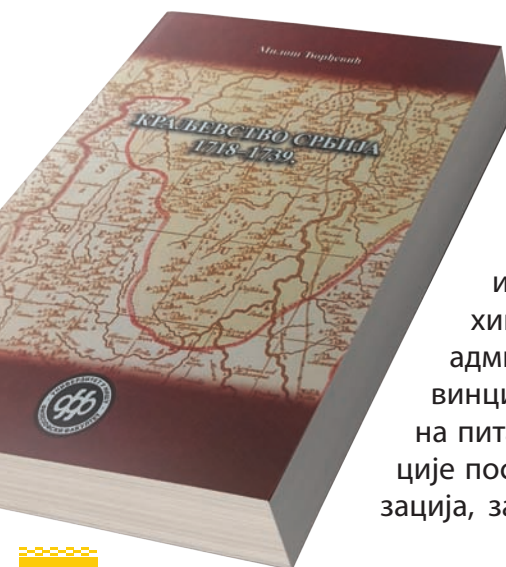
ли Хуни. Последњи процват Наиса је забележен за време владавине Јустинијана у првој половини VI века н. е. када град постаје јако војно упориште. Отвореним је остало питање шта се дешавало у граду у периоду „варваризације“ након што су Балканско полуострво почели трајно да насељавају Словени.

Анотирао: Ненад Радуловић

**Ђорђевић, Милош (2018).**  
***Краљевство Србија 1718–1739.***  
**Ниш: Филозофски факултет, 231 стр.,**  
**ISBN 978-86-7379-478-5.**

Дело је синтеза историјских збивања 1718–1739. године на простору Краљевства Србије. Тежње Хабзбуршке Монархије да продре на Балканско полуострво долином Мораве уочавају се у томе што су велики напори уложени да се створи трајан систем власти, који би омогућио њено даље ширење ка југу. Хабзбуршке власти су показале велику способност у (пре)организовању освојеног простора, али је забележено и њихово

недовољно схватање друштвених околности које су тамо владале, потпуно непознате дотадашњем хабзбуршком искуству, што је изазивало отпор домаћег становништва. На основу необјављене грађе из Аустријског Државног архива у Бечу, аутор је сагледао административно уређење провинције, демографска и фискална питања. У оквиру администрације посебно је приказана организација, затим делокруг рада, као и



Упутства о раду царинске службе, објављене у патенту Карла VI 1733. године, са циљем да се олакша промет и повећа обим трговине. У посебним целинама, обрађени су рудници: Рудник, Авала, Мајданпек и Кучајна. Рудници су у Хабзбуршкој Монархији, нарочито у земљама неоаквистике, били државно, односно, владарево власништво, а државна бирократија била је врло посвећена финансијским токовима и настојала је да спречи било какав вид злоупотребе. Развој рударства је део плана за оживљавање привреде, са задатком да се на овај начин суштински реши питање финансирања државне управе. Ово критички утемељено дело обогаћују прилози у виду ратних карата и скица објеката у Краљевству Србији, које се чувају у Ратном архиву у Бечу.

Анотирао: Славиша Недељковић

**Младеновић, Божица (2018).**  
***Жив се не предајем!!! Дневник Косте Војиновића Косовца од 1916. до 1917. године.***  
**Ниш: Талија издаваштво и Филозофски факултет у Нишу, 321 стр., ISBN 978-86-80406-41-1 (ТИ), ISBN 978-86-7379-475-4 (ФФН).**

Предмет ове монографије јесте критичка анализа примарног историјског извора и приређен оригинал овог извора. У питању је рукопис Дневника Косте Војиновића Косовца, који је вођен у периоду од јесени 1916. године, па све до погибије војводе Косте Војиновића 24. децембра 1917. године. У предговору монографије ауторка истиче значај дневника као сведочанства, али и значај саме личности Косте Војиновића Косовца за Топлички устанак. О значају приређеног дневника нам говори чињеница да је реч о трећем допуњеном издању. Треће издање допуњено је белешком Косте Војиновића, која је већ приређена поводом 75-годишњице Топличког устанка. Овом допуном дело је обогаћено



на начин да обухвата целину којом су све белешке Косте Војиновића обједињене у поменутој монографији. Значај дневника је велики, јер се за њим трагало годинама. Како ауторка наводи, сам Андреј Митровић је успео да стекне увид само у фрагменте дневника. Тек првим издањем Божице Младеновић, дневник је у целини угледао светлост дана. Ауторка је приређивањем овог извора, заједно са својим претходним радовима и радовима Андреја Митровића створила услове за писање биографије Косте Војиновића Косовца. Монографија се састоји из два дела: први краћи део под називом *Дневник Косте Војиновића Косовца као историјски извор* даје ауторкину анализу дневника као историјског извора; док другу целину представља сам рукописни део дневника који је приређен уз ауторкину транскрипцију. Теоријско-методолошки оквир монографије заснован је на начелима критичке исто-

риографије и представља заокружену целину која читаоцима даје релевантне податке и тумачења Дневника Косте Војиновића Косовца. Ауторка је овом монографијом дала велики допринос проучавању историје српског народа и његових слободарских тежњи у време Великог рата.

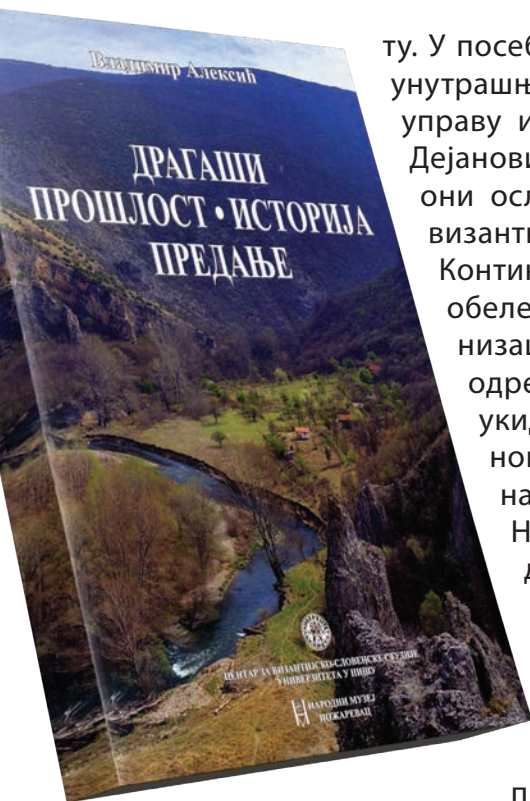
Анотирао: Милан  
Виденовић



Алексић, Владимир (2019).

*Драгаши: прошлост, историја, предање*,  
Пожаревац: Народни музеј; Ниш: Центар за  
византијско-словенске студије, 453 стр.,  
ISBN 978-86-7181-106-4 (ЦБСС).

У уводном делу монографије аутор даје општи преглед развоја српске државе, њене структуре и елите коју су чинили моћни рођаци и утицајни појединци. Аутор се затим осврће на улогу истакнутог велможе Дејана, за кога наводи да је успон доживео захваљујући браку са Теодором, млађом сестром Стефана Душана. Дејан је након женидбе постао велики логотет Царства, а убрзо добија титулу севастократора и напослетку се уздигао до деспотског достојанства. Како аутор наводи уз титуле су Драгаши добијали и пространа подручја на управу, односно држање, такозване *државе*, док су *баштине* биле наследне територије. Баштина Драгаша обухватала је територију Скопске Црне Горе и Желигово, а ове поседе су од Дејана добили и његови наследници Јован и Константин. Аутор у посебном поглављу даје преглед породичних веза и женидби чланова породице са члановима других угледних породица. Јован је од цара Стефана V Уроша добио деспотску титулу, заједно са територијом око Штипа, док млађи Константин није имао ниједну престижну царску титулу, већ се након што је постао владар назива титулом *господин*. Аутор тврди да је тек након Битке на Марици дошло до потпуног осамостаљивања српских обласних господара, чија су територијална језгра биле њихове баштине. У месецима или најкасније једну или две године након Маричке битке војном снагом или сложеним политичким нагодбама представници средње и мале власти су приморавани да признају надмоћ оближњих најкрупнијих великаша. Област Дејановића била је прва изложена тешком османском војном притиску, што је довело до пада њиховог утицаја у српском све-



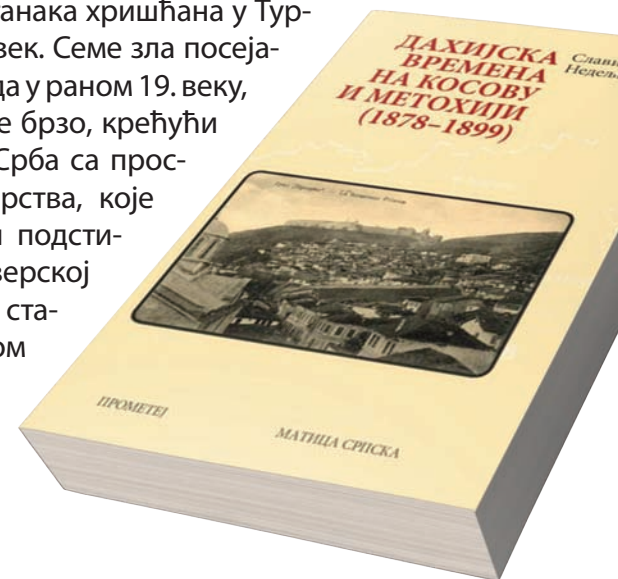
ту. У посебном делу аутор описује унутрашње уређење, државну управу и законодавство државе Дејановића, у којем наводи да се они ослањају на немањићко и византијско државно наслеђе. Континуитет државности је обележио рад црквене организације, где аутор примећује одређене разлике, попут укидања епископије у Леснову од стране Константина Драгаша 1381. године. На територији Дејановића делују у овом периоду и Скопска и Охридска архиепископија. Ни тешка времена, ни бројни политички преломни догађаји нису могли преусмерити духовни и културни живот, који је био природан наставак утицаја остварених у претходним ступњевима општег друштвеног развоја. Наиме, најснажније су тековине које су потицале из „ромејског“ света, затим следе везе са бугарским културним традицијама, а на крају и српски допринос. Аутор у посебном поглављу обрађује насеља, привредну делатност и опште демографске карактеристике. Напослету аутор доноси информације о трансформацији, односно интеграцији области Драгаша у састав Османског царства. Аутор се у писању монографије користио критичком анализом историјских извора значајних за тему.

Анотирао: Ђорђе Ђекић

Недељковић, Славиша (2019).

*Дахијска времена на Косову и Метохији (1878–1899)*, Прометеј, Матица Српска, Нови Сад: Прометеј: Матица српска, 248 стр., ISBN 978-86-515-1496-1.

Европска и светска историја бележе примере где се историјска судбина сурово поиграла са малим народима, који су се изненада наизглед без икакве кривнице, нашли у безизлазној ситуацији притиснути од моћних царевина или великих сила. Систематски уништавани и плански потискивани са свог основног етничког простора они су били стављени на сам руб физичке егзистенције. Пример српског народа на Косову и Метохији то најбоље потврђује. Хронолошки оквир монографије обухвата период од 1878. до 1899. године. Наведени период, омеђен завршетком Велике источне кризе и Међународном конференцијом у Хагу био је обележен крупним политичким догађајима који су оставили значајан траг на историју српског народа. Структурално гледано, монографија *Дахијска времена на Косову и Метохији (1878–1899)*, подељена је на две целине. У првом делу монографије *Увртлогу анрахије (1878–1899)* представљен је живот Срба на Косову и Метохији и њихова борба за опстанак. Исламизоване Арбанасе османске власти су истурале на браник очувања територијалног интегритета Турске империје, а њихови одреди борили су се у редовима турске војске или су као нерегуларна војска учествовали у гушењу буна и устанака хришћана у Турској кроз читав 19. век. Семе зла посејано између два народа у раном 19. веку, клијало је и расло је брзо, крећући се ка истребљењу Срба са простора Османског царства, које су османске власти подстицале тежећи ка верској хомогенизацији становништва. У другом делу монографије *Србија и српски народ на Косову и*



*Метохији* представљени су изазови са којима се српска држава суочавала не би ли сачувала своје саплеменике у централним областима Старе Србије. Период од Берлинског конгреса до Миролне конференције у Хагу протекао је у знаку зулума и систематског насиља над српским становништвом на Косову и Метохији. Овај период је у много чему наликовао на владину дахија и јаничара у Београдском пашалуку у предвечерје Српске револуције. Испуњене анархијом, безочним терором и насиљем, ове године су у правом смислу те речи представљале дахијска времена на Косову и Метохији.

Анотирао: Алекса Поповић

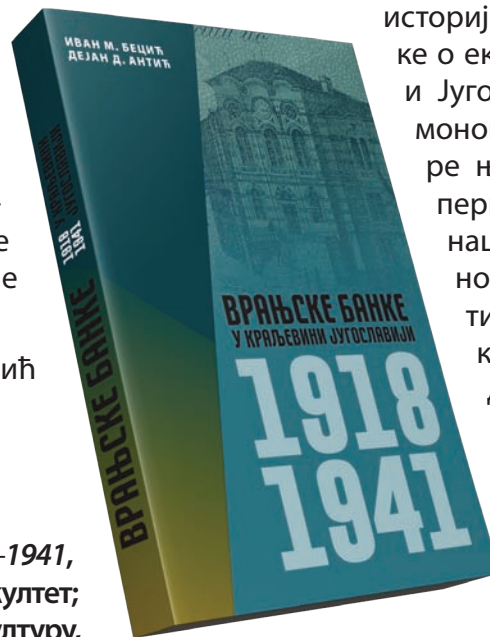
Бецић, М. Иван, Антић Д. Дејан (2021).

*Врањске банке у Краљевини Југославији 1918–1941*,  
Врање: Народни музеј; Ниш: Филозофски факултет;  
Приштина-Лепосавић: Институт за српску културу,  
319 стр., ISBN 978-86-80653-18-1.

Са стицањем независности Србије на Берлинском конгресу широм државе оснивани су новчани заводи чији је основни циљ био удруживање капитала ради подмиривања потреба првенствено акционара, да би касније ови заводи постали праве кредитне установе које су пословале према свим банкарским правилима. У Врању је пословало шест локалних банака, од којих су две своје пословање обављале и у филијалама у местима која нису била превише удаљена од њиховог седишта. Кроз историјат ових установа дат је преглед читавог банкарства на простору Србије и Краљевине Југославије, тако да су уочљиви периоди стабилног пословања новчаних завода, одраза велике економске кризе на рад банкарских установа, као и утицај оба светска рата на могућност пословања, и последице које су они оставили на новчане установе. Кроз дело *Врањске банке у Краљевини Југославији 1918–1941*. могуће је пра-

тити најважније друштвене, економске и социјалне односе на простору Врања и држава у којима се овај град налазио, јер монографија обилује сазнањима о историји овог краја, и пружа податке о економској прошлости Србије и Југославије. Хронолошки опсег монографије превазилази окви-ре њеног наслова и досеже до периода ликвидације односно национализације приватних новчаних установа у социјалистичкој Југославији. Аутори су критичким утемељењем овог дела дали велики допринос проучавању економских прилика у међуратној Југославији.

Анотирао: Мирослав Пешић





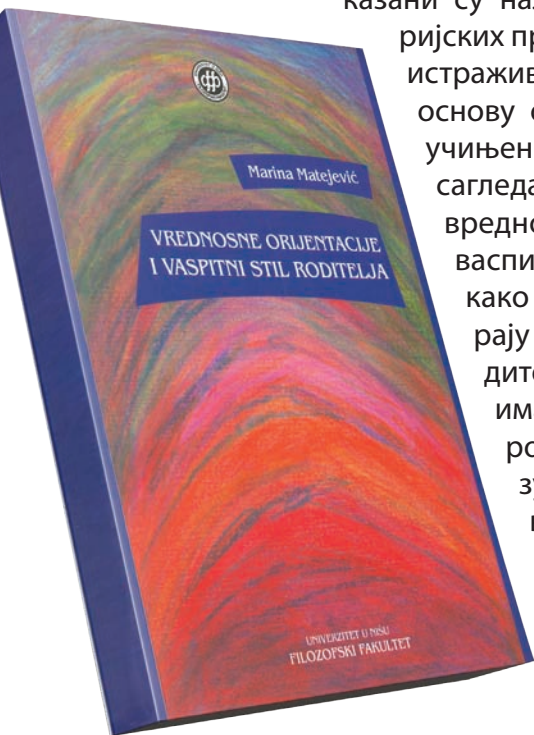




## ДЕПАРТАМАН ЗА ПЕДАГОГИЈУ

**Матејевић, Марина (2007).**  
***Вредносне оријентације и васпитни стил родитеља.***  
**Ниш: Филозофски факултет, 223 стр.,**  
**ISBN 978-86-7379-131-9.**

Монографија *Вредносне оријентације и васпитни стил родитеља* бави се изузетно значајним и веома актуелним проблемом, који није само педагошки, већ и општедруштвени проблем. У књизи су представљени резултати теоријско-емпиријског истраживања вредносних оријентација и васпитног стила родитеља. Приказани су налази неких ранијих теоријских проучавања и емпиријских истраживања овог проблема, и на основу онога што је истражено, учињен је још један корак даље, сагледана је повезаност између вредносних оријентација и васпитног стила родитеља, и како адолесценти перципирају васпитни стил својих родитеља, и какве представе имају о вредностима својих родитеља. Добијени резултати су показали да се вредносне оријентације родитеља могу предвидети на основу васпитних стилова родитеља,



односно да смер утицаја иде из васпитних стилова ка вредносним оријентацијама родитеља, што је супротно претпоставци истраживања.

Добијени резултати су вероватно условљени друштвеним контекстом и кризом вредности која је присутна у друштву, и рефлектује се на представе родитеља о вредностима, што имплицира да је родитељима потребна подршка да освесте циљеве васпитања како би имали јаснију представу о вредностима које сматрају најпожељнијим за своју децу. Други разлог је вероватно тај што су васпитни поступци родитеља конкретнији и јаснији, а вредносне оријентације апстрактније, због чега су родитељи више фокусирани на конкретна поступања, као да су заборавили на циљеве којима теже, што је на неки начин парадоксално. Представе адолесцената о вредностима родитеља такође су проблематичне, због бољег разумевања онога што је родитељима мање важно од разумевања које вредности њихови родитељи сматрају најпожељнијим. Адолесценти перципирају недоследност родитеља и у погледу васпитног стила, с тим што поступања родитеља углавном идентификују у оквиру пермисивности родитеља, што је свакако проблематично у односу на исходе развоја, који су повезани са овим васпитним стилем. Резултати овог истраживања имају шири друштвени значај и смисао јер указују на неопходност друштвене подршке породици и потребу конципирања програма за породицу у контексту вредносних оријентација и васпитног стила родитеља, што је од виталног значаја и за будућност саме заједнице.

Анотирала: Марина Матејевић

**Матејевић, Марина и Тодоровић, Јелисавета (2012).**  
**Функционалност породичних односа и компетентно родитељство.**  
Ниш: Филозофски факултет, 223 стр.,  
ISBN 978-86-7379-269-9.

Монографија *Функционалност породичних односа и компетентно родитељство* бави се изузетно значајном темом, интересантном за различите дисциплине друштвених наука. Приступ у разма-трању ове теме је развојно системски и постмодернистички. Представљени су резултати теоријско-емпиријског истражи-вања функционалности породичних односа и компетентног родитељства. У разумевању ових веома сложених конструката посебно се истиче значај феномена „емоционалног преливања“ путем кога се објашњава утицај породичног функционисања на родитељство. Организовано је истраживање са циљем утврђивања међусобне повезаности образаца породичног функционисања и васпитног стила родитеља у примарним породицама студената, што је показало да се обрасци породичног функционисања рефлектују на васпитни стил родитеља. Резултати истраживања су показали да су веровања студената о компетентном родитељству повезана са обрасцима породичног и родитељског функционисања у њиховим примарним породицама, чиме је потврђена претпоставка о трансгенерацијском преносу веровања о компетентном родитељству.

Резултати истраживања значајно указују на комплексност фактора који утичу на формирање обрасца или представа о компетентном родитељству младих генерација и потребу интервенисања ради спречавања трансгенерацијског преноса нефункционалног родитељства, ризичног за емоционални, когнитивни и социјални развој детета. Теоријска разматрања представљају свеобухватан текст о родитељству и могу се препоручити ширем аудиторијуму, а свакако професионалцима који раде у области заштите породица и промо-



висања подржавања најбољих развојних интереса деце. Једна од најзначајнијих импликација овог истраживања је свакако указивање на потребу конципирања програма намењених породици, који не би били фокусирани само на проблеме васпитног стила родитеља, већ на шири контекст породичног функционисања. Монографија представља јединствени извор, истраживачким резултатима подржаних, приступа разумевању породичних процеса са битним импликацијама за квалитетну професионалну педагошку и психолошку саветодавну праксу, као и за подизање друштвене свесности у односу на компетентно родитељство. Резултати овог истраживања имају и шири друштвени значај и смисао јер указују на потребу ангажовања друштвене заједнице у пружању подршке породичној функционалности, која је од виталног значаја за развој и будућност саме заједнице.

Анотирала: Марина Матејевић

**Јевтић, Бисера (2012).**  
**Педагогија моралности.**  
Ниш: Филозофски факултет, 357 стр.,  
ISBN 978-86-7379-268-2.

Монографија третира област поучавања у моралу, моралне социјализације, имајући у виду пре свега педагошки приступ овој теми, али не запостављајући ни психолошке и социјалне аспекте овог процеса. Такође,



Монографија представља целовит приказ феномена, дисциплине и методичког приступа у области педагогике морала, важној за постизање овог циља.

Као највиши циљ моралног васпитања преферише се морално понашање и активно деловање по моралним принципима, а не учење и репродукција, односно памћење моралних норми и правила. Наравно, морално деловање не може без моралног мишљења, али морално мишљење за себе није довољно, оно је само елементарни предуслов за морално поступање. Осим тога, нагласак је да морално васпитање треба да је утемељено у савременој концепцији моралног васпитања, оно треба да помогне детету у откривању личног значења и вредности себе и других. Преферишући ове циљеве, аутор се определио за концепцију хумане моралности, за модерни морал који произилази из етике разлога.

Све у свему, монографија сажима и у најкраћим цртама даје кључна полазишта разних теорија и теоретичара моралног формирања, нуди јасан увид у ограничене приступе какви су моралисање, кажњавање или морално репресивне мере. Од морала принуде, кажњавања, и обавезе ка моралу разлога дуг је пут. Морал разлога у

Монографији се прати од настанка хуманих концепција моралности, а његова основна концепција је да човек делује у складу са оним што процени да је најбоље за другог човека као и за њега лично. Овај концепт подразумева висок ниво моралне изграђености, висок ниво моралних компетенција.

Монографија нам нуди кључне спознаје на овом плану, али и идеје водиле које можемо остварити у свакодневной пракси породичног и школског васпитања, у медијима и другим факторима моралног васпитања.

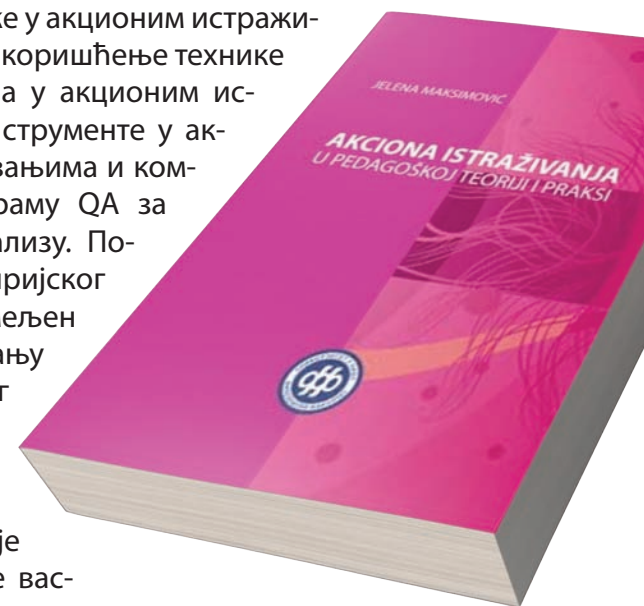
Анотирала: Бисера Јевтић

Максимовић, Јелена (2012).

*Акциона истраживања у педагошкој теорији и пракси.*

Ниш: Филозофски факултет, 163 стр., ISBN 978-86-7379-238-5.

Монографија *Акциона истраживања у педагошкој теорији и пракси* заснована је на анализи акционих истраживања у педагогији, као и матрици планирања акционих истраживања, вредносној утемељености акционих истраживања, припреми за спровођење акционих истраживања, предмету и проблему акционих истраживања, дефинисању истраживачких задатака и питања, евалуацији структуре и плана истраживања, као и изрази извештаја и процени спроведених акционих истраживања. У књизи је отворена дискусија о томе ко су учесници у акционим истраживањима, а посебно о улози критичког пријатеља у акционим истраживањима. Да би се што дубље ушло у стратегије акционих истраживања, посебно је обрађен део који се односи на врсте акционих истраживања, на практична и теоријска питања у акционим истраживањима. У оквиру теоријског дела рада нагласак је стављен на методе, поступке и технике у акционим истраживањима, затим на коришћење технике номиналних група у акционим истраживањима, инструменте у акционим истраживањима и компјутерском програму QA за квалитативну анализу. Посебан део емпиријског дела рада утемељен је на приказивању модела акционог истраживања, у коме се на примеру сарадничког учења указује на унапређивање васпитно-образовне праксе.

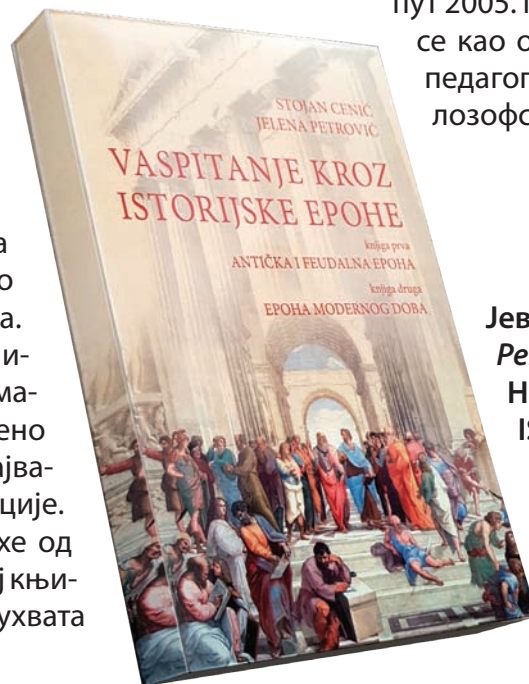


Разлози за организовање оваквог истраживања засновани су на чињеници да наша педагошка наука скоро и није афирмисала акциона истраживања, нити их је примењивала. До значајније примене акционих истраживања у школама долази тек крајем двадесетог века када све више постаје јасно како тзв. „велика“ истраживања не могу значајније допринети променама у школама. Другим речима, оригинална решења за проблеме са којима се наставници свакодневно сусрећу у свом деловању врло ретко долазе из академских установа или института који се баве истраживањем, већ их најчешће осмишљавају сами практичари.

Анотирала: Јелена Максимовић

**Ценић, Стојан и Петровић, Јелена (2012).**  
***Васпитање кроз историјске епохе, Књига I и II.***  
**Врање: Учитељски факултет, 208 стр. и 236 стр.,**  
**ISBN 978-86-82695-89-9 и ISBN 978-86-82695-90-5.**

Монографија *Васпитање кроз историјске епохе* – књига 1. и 2. представља свеобухватан преглед развоја васпитања и педагошке делатности који прати развој западне цивилизације, почев од античког периода до краја прве половине 20. века, односно до почетка Другог светског рада. Аутори су проблем развоја васпитања пратили хронолошки и посматрали га кроз контекст друштвено историјских кретања у оквиру најважнијих епоха у развоју цивилизације. Они издвајају три изражене епохе од којих су прве две обрађене у првој књизи – и то су: античка епоха која обухвата



развој васпитања у старим источним цивилизацијама, васпитање у античкој Грчкој и античком Риму и феудална епоха која обухвата средњи век и период хуманизма и ренесансе. Трећа епоха – епоха модерног доба у којој се као целине издвајају: просветитељство и учења о васпитању у 18. веку, педагогија 19. века и педагогија прве половине 20. века обухваћена је другом књигом. У оквиру сваке од епоха аутори анализирају најзначајније мисли о васпитању и филозофске, теоријске, друштвено-историјске и културне основе развоја васпитне делатности. Затим, представљају најистакнутије мислиоце, ствараоце и практичаре у васпитној делатности и анализирају њихове педагошке системе. У оквиру сваке од епоха описан је и развој школа као најзначајнијег облика институционалног васпитног деловања. Ова монографија својом прегледношћу, пажљиво изабраним темама и свеобухватношћу нуди јасну слику развоја васпитања као делатности, школе као институције и педагогије као науке, те представља значајан извор богаћења педагошке културе и допринос педагошком образовању будућих педагога и наставника. Од првог издања, које се у нешто краћем обиму појавило први пут 2005. године, до данас, ова монографија користи се као основна литература за предмете Историја педагогије 1 и 2 на Департману за педагогију Филозофског факултета у Нишу.

Анотирала: Јелена Петровић

**Јевтић, Бисера (2015).**  
***Петро(пер)спектива (а)социјализације.***  
**Ниш: Филозофски факултет, 254 стр.,**  
**ISBN 978-86-7379-370-2.**

Монографија је допринос разумевању сложених, испреплетених, динамичних и често тешко објашњивих односа међу људима односно деце и младих, а изра-

зито је актуелан из више разлога. Уз евидентан пораст различитих случајева насиља посебно се истичу актуелни педагошки проблеми као што су то круцијална питања о моралу, моралности, релативизирању моралних вредности, занемаривање значаја узрочно-корелативних веза агенаса социјализације и просоцијалног понашања и слично, што постају готово алармантни проблеми у педагогији.

Минуциозним приступом проблему (а) социјализације указује се на социјално-педагошко критички и хумано-развојни приступ проблемима који упућују на неминовно разматрање неких нових тенденција и перспективе у проучавању и истраживању педагошких феномена, а ово се посебно односи на: „педагошки глобализам“ као тржишни модел социопатолошке вокације; вредносни састав педагошке футурологије као лучоноше морала и светлости слободе; разматрање садашњости као најбољег вида будућности; реафирмацију етичког лика и професионалне компетенције наставника; компетенције педагошких односа од односа послушности до постизања одговорности.

Из читавог текста монографије, из угла интерпретативне и критичке парадигме, а на постулатима хуманистичке педагогије се може препознати научно утемељени указ на потребу редефинисања неких темељних циљева и задатака на које се наилази не само у службеним васпитно-образовним програмима, већ на свим социјалним нивоима као и у самој породици као темељној друштвеној јединици. Ми смо дужни деци и младима, али и сваком људском бићу без обзира на године живота, пол, образовање, одговорити – јесу ли нам деца и млади социјални капитал или непотребни трошак?

Анотирала: Бисера Јевтић



Станисављевић Петровић, Зорица и Павловић, Драгана (2017).

*Нови медији у раном образовању.*

Ниш: Филозофски факултет, 243 стр., ISBN 987-86-7379-450-1.

Монографија *Нови медији у раном образовању* је објављена у електронском формату 14,5 x 20,5 центиметара. Поред основног текста садржи списак литературе, резиме на енглеском језику, индекс аутора, индекс појмова и прилоге. Садржај монографије је подељен у две целине, од којих прву чини теоријски приступ у коме се разматрају теоријска полазишта о потенцијалима нових медија у васпитању и образовању деце предшколског узраста. У оквиру ове целине, ауторке са критичког аспекта разматрају однос деце и нових медија, у намери да путем научно-истраживачких резултата релевантних студија разреше постојеће дилеме и контроверзе које су присутне током протекле деценије. У другој целини приказани су резултати емпиријског истраживања о примени нових медијских технологија у предшколским установама. У истраживању, које је реализовано на узорку од 465 васпитача запослених у предшколским установама на територији Републике Србије, коришћена је дескриптивна метода и техника скалирања, а након обраде података добијени резултати су приказани табеларно и графички. Налази емпиријског истраживања указују на потребу за системским решењима која





се односе на опремање предшколских установа новим технологијама, као и на неопходност оснаживања дигиталних компетенција васпитача.

Циљ монографије је указивање на значај нових медијских технологија у иновирању предшколског васпитања и приказ реалног стања у васпитно-образовној пракси установа за рано образовање. Монографија је значајна за теоријска проучавања ефеката примене нових медија у раном образовању, као и за унапређивање квалитета праксе запослених у предшколским установама у области дигиталних технологија.

Анотирала: Зорица Станисављевић Петровић

**Јовановић, Марија (2017).**

***Описно оцењивање у теорији и пракси.***

**Ниш: Филозофски факултет, 262 стр., ISBN 978-86-7379-440-2.**

Монографија разматра проблем описног оцењивања приступајући му с аспекта савремених теоријских концепција и емпиријског истраживања непосредне наставне праксе. Посвећена једном од основних дидактичких и докимолошких проблема, публикација расветљава суштинска питања ове области уvažавајући принцип интердисциплинарности. Структуру монографије чине три дела: Теоријско-методолошка основа проучавања описног оцењивања у теорији и пракси; Резултати истраживања – анализа и интерпретација и Закључна разматрања.

У оквиру првог дела разматрају се фундаментална докимолошка питања попут следећих: историјска перспектива развоја оцењивања, системи оцењивања у

свету и код нас, карактеристике описног оцењивања и описних оцена у основношколском образовању, дидактичко-методичких аспекти описног оцењивања, циљеви и исходи наставе као основа дидактичко-методичког утемељивања описног оцењивања, критеријуми оцењивања, предности и слабости описног оцењивања, компаративна анализе описног и бројчаног оцењивања и др.

Други део монографије обухвата анализу и интерпретацију резултата истраживања карактеристика описних оцена у наставној пракси, презентовану кроз приказ мишљења наставника разредне наставе о карактеристикама описног оцењивања и анализу особености описних оцена и њихове усаглашености са мишљењима учитеља. Значајна пажња посвећује се могућим начинима унапређивања праксе описног оцењивања кроз аналитички приказ предлога и могућих начина усавршавања описног оцењивања са становишта наставника разредне наставе, ученика, родитеља, школског законодавства и школе и школског система.

Закључно, у монографији су резимиране промене систем описног оцењивања у Србији које су усклађене са савременим светским докимолошким достигнућима и трендовима. Сажето се прати и приказује и усаглашеност истраживаног подручја оцењивања са системима оцењивања у окружењу и спецификују препоруке за будућа истраживања овог важног дидактичког проблема.

Анотирала:  
Марија Јовановић



Станковић, Зоран и Станојевић, Драгана (2019). *Дидактичке иновације у теорији и наставној пракси*. Ниш: Филозофски факултет, 215 стр., ISBN 978-86-7379-494-5.

Књига *Дидактичке иновације у теорији и наставној пракси* представља помоћни уџбеник написан на 215 страна и садржи следећа поглавља: Предговор, Увод, Теоријски приступ проблему, Методологија истраживања, Резултати и интерпретација, Закључци и педагошке импликације, Литература, Прилози, Регистар имена и Белешке о ауторима.

Организационе дидактичке иновације, представљене кроз елаборације кооперативног учења, осветљене су са становишта наглашавања потребе и значаја мењања садашње школе и наставе, са акцентом на иновациони потенцијал, истицање кључних елемената, резултата досадашњих истраживања, доприноса васпитним ефектима наставе (јачању мотивације, аутономије, самопоштовања, самопоуздања, побољшању самопроцене ученика сопствених способности). Такође, помоћни уџбеник пружа имплементације изабраних начина побољшања квалитета наставног процеса. Тиме представља потврду да настава „подржава“ облике кооперативног рада ученика, као и облике е-учења, које постаје све популарније међу ученицима, а које је и веома изазовно за рад савремених наставника.

Анотирала: Јелена Максимовић

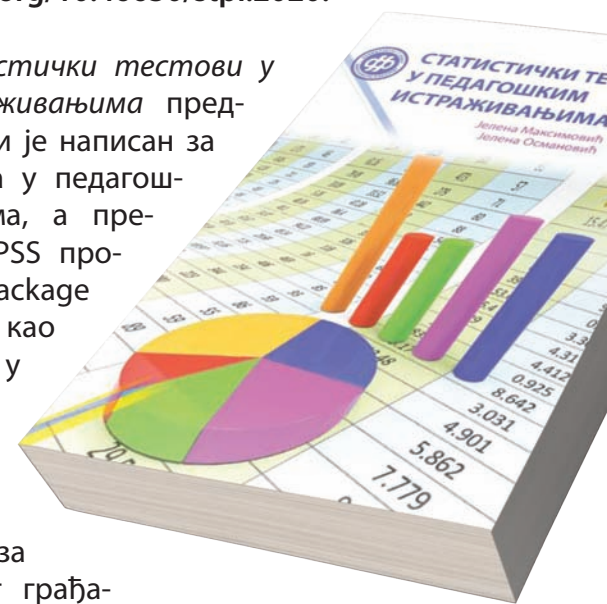


Максимовић, Јелена и Османовић, Јелена (2020). *Статистички тестови у педагошким истраживањима*.

Ниш: Филозофски факултет, 195 стр., ISBN 978-86-7379-531-7, DOI <https://doi.org/10.46630/stpi.2020>.

Књига *Статистички тестови у педагошким истраживањима* представља уџбеник који је написан за предмет Статистика у педагошким истраживањима, а предочава употребу SPSS програма (Statistical Package for Social Sciences), као иновативне методе у високошколској настави. При томе је указано на важност статистичког начина мишљења, које за свакодневни живот грађана постаје готово једнако неопходно као и знање читања и писања. Примена SPSS програма у високошколској настави омогућује студентима да науче основе статистике, како би се боље разумели и проценили информације у свету. Уџбеник је написан на 195 страна и садржи 69 референци и 61 слику, а све то омогућава да савладавање програма SPSS буде што једноставније. Поред „Предговора“ и „Увода“, уџбеник садржи 16 поглавља, затим одељке „Закључак“, „Литература“, „Појмовник“, „Индекс појмова“, „Индекс аутора“, као и резиме на српском и енглеском језику.

Данашња педагошка статистика базира се на савременим и мултиваријантним статистичким поступцима. Максимум је доживела управо у ери када постоје заводи за статистику, статистички часописи, статистички билтени и годишњаци. Употреба статистичке методе осавременила је педагошка истраживања и допринела да се некадашње теоријске претпоставке, хипотезе и



сазнања потврде и на емпиријски начин. Употреба SPSS и MS Word компјутерског програма доприноси естетском и просторно-графичком изгледу табела, као и једноставнијем израчунавању статистичких поступака.

Анотирала: Јелена Максимовић

**Марковић, Марија (2020).**

***Вршњачко насиље у школи – Какви су академски и социјални корелати за укључене ученике?***

**Ниш: Филозофски факултет, 400 стр.,**

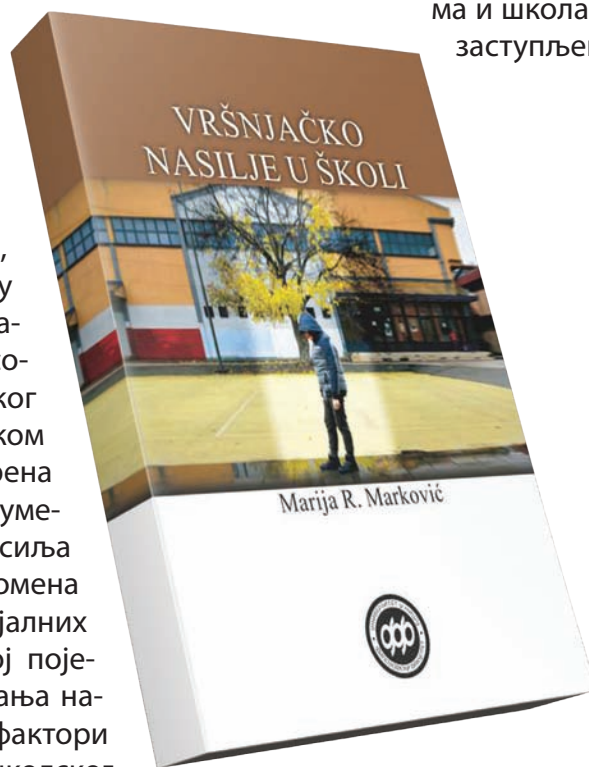
**ISBN 978-86-7379-548-5,**

**DOI <https://doi.org/10.46630/vns.2020>.**

У монографији се разматра проблематика социјалних односа, чијем се проучавању преваходно приступа са аспекта вршњачког насиља као изразито негативне динамике која се успоставља унутар вршњачке групе. Притом, објашњава се повезаност између различитих улога које ученици заузимају у вршњачком насиљу, социометријског статуса и школског постигнућа ученика. У теоријском оквиру истраживања размотрена су следећа питања важна за разумевање проблема вршњачког насиља у школи: специфичности феномена вршњачког насиља, значај социјалних односа за индивидуални развој појединца, специфичности проучавања насиља као групног феномена, фактори који су повезани са појавом школског успеха/неуспеха ученика, повезаност

улоге у вршњачком насиљу и школског успеха ученика и могућности примене социометријских истраживања у проучавању васпитних феномена. Други део монографије односи се на приказ и анализу резултата емпиријског истраживања реализованог на узорку од 799 ученика VII разреда из 11 нишких основних школа. На основу резултата реализованог истраживања могу се извести следећи истраживачки закључци: да је за највећи број ученика у одељењу могуће одредити улогу коју имају у вршњачком насиљу; да ученици у различитим учесничким улогама у вршњачком насиљу имају различити социометријски статус; да постоји повезаност између улоге у вршњачком насиљу и школског успеха ученика, као и између улоге у вршњачком насиљу и пола ученика; да пол и социометријски статус ученика представљају модераторе везе између улоге у вршњачком насиљу и школског успеха ученика, као и да ученици у одељењима и школама у којима је вршњачко насиље мање заступљено постижу бољи школски успех.

Анотирала: Марија Марковић







## ДЕПАРТМАН ЗА РУСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

**Величковић, Драгољуб (1993, 2005).**  
*Руски језик I за студенте Филозофског факултета.*  
Ниш: Филозофски факултет у Нишу, 203 стр.

Универзитетски уџбеник *Руски језик I* аутора др Драгољуба Величковића, дугогодишњег професора на Департману за руски језик и књижевност, представља један од првих уџбеника посвећених студентима Филозофског факултета који са учењем руског језика настављају и на академском нивоу. Иако је у првом реду намењен студентима, овај уџбеник може бити од велике користи свима који желе да стекну нова сазнања из руског језика.

Садржај уџбеника усклађен је са основним циљевима универзитетске наставе и учења руског језика. С обзиром на то да је уџбеник намењен онима који поседују основна знања и умења из руског језика, полазни језик интерпретације садржаја је готово увек руски. Аутор умешно води студенте кроз процес стицања свеобухватних и надасве функционалних знања из руског језика, руске културе и руске књижевности применом адаптираних и одабраних текстова чији су аутори познати руски писци. Садржаји које треба усвојити организовани су у целине у виду уџбеничких лекција са текстом као централним елементом. Свака лекција садржи главни текст који прате семантизација непознатих речи и израза као и енциклопедијска објашњења датог текста; затим граматичка, комуникативна и стилистичка

вежбања уз дати текст; граматичка објашњења и коментаре новог материјала; текстове за самостално превођење у оба правца и диктате. У оквиру сваке лекције дају се додатни краћи текстови који носе лингвокултуролошку информацију, анегдоте, као и сегмент *Для тех, кто хочет знать больше*, намењен студентима са вишим нивоом знања руског језика.

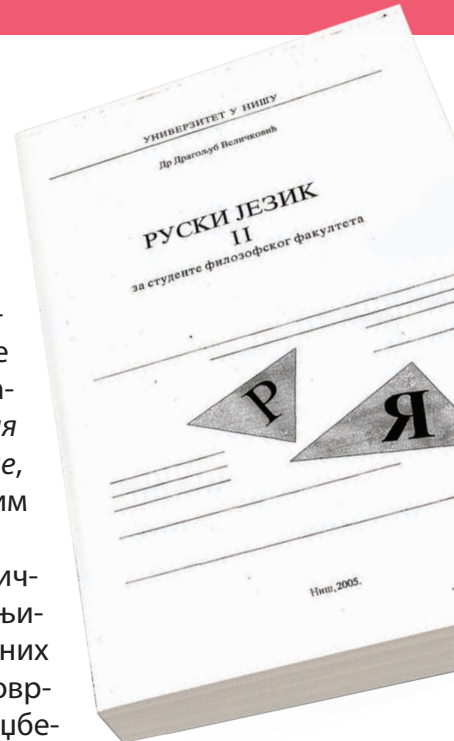
Основни текстови уџбеничких лекција обухватају све књижевне родове и већину главних врста. Бројна вежбања и разноврсни задаци представљени у уџбенику имају за циљ да ниво комуникативне компетенције код студената подигну на виши ниво, као и то да се граматички материјал не усваја изоловано већ у оквиру синтаксичке структуре.

У уџбенику је представљен и кратак речник лингвистичко-књижевних термина чија се семантизација даје на руском и српском језику.

Анотирала: Маја Вељковић

**Величковић, Драгољуб (1993, 2002).**  
*Руски језик II за студенте Филозофског факултета.*  
Ниш: Филозофски факултет у Нишу, 172 стр., ISBN 86-7379-024-7

Овај универзитетски уџбеник намењен је студентима филолошких студијских програма који се реализују на Филозофском факултету, али може бити од немале ко-



ристи и свима онима који желе не само да прате литературу на руском језику из филолошких дисциплина, већ и да стекну потпунија сазнања из овог словенског језика.

Уџбеник је детерминисан програмским садржајима, захтевима и циљевима наставе руског језика на Филозофском факултету, с једне, и стручно-научним профилем његових корисника, с друге стране.

Концепција, садржаји и начин презентовања грађе у уџбенику подразумевају да су студенти учили руски језик на првој (претходној) години студија или у претходном семестру и да поседују знања и умења предвиђена програмским садржајима. Отуда је у уџбенику, поред изворних руских текстова, полазни језик у интерпретацији садржаја увек руски, али у неким случајевима аутор иде од српског језика, и то онда када је српски језички проблем квалитативно или квантитативно израженији од руског. Конфронтациона анализа примењивана је свуда где је то било могуће и где је то било потребно.

Структуру уџбеника чине три главне целине, и то: I део, текстови из лингвистике, књижевности, уметности и руске друштвено-историјске стварности, с једне, и српске књижевности, с друге стране; II део рукописа представља „Кратак речник лингвистичко-књижевних појмова“, а III део обухвата коришћену литературу.

Основни део рукописа чине наставни материјали и садржаји, намењени филолошком усмерењу, који су организовани у виду уџбеничких лекција. Свака лекција садржи главни текст, лексичко-граматичка објашњења и коментаре, тумачења лингвокултуролошких садржаја и чињеница и енциклопедијска објашњења и везана за текст и ауторе, затим, граматичка, комуникативна и лингвистичка вежбања

уз дати текст, граматичка објашњења и коментаре новог материјала, краће текстове за самостално превођење у оба правца и диктате, сажета објашњења књижевнo-лингвистичких појмова у вези са жанром и врстом текстова који се анализирају, анегдоте, паремије, и, на крају, део под називом „За оне који желе да знају више“.

Завршни део уџбеника садржи, као што је то био случај и са уџбеником за прву годину, кратак речник лингвистичко-књижевних термина, чија је семантизација такође контрастивна, јер се даје на оба језика.

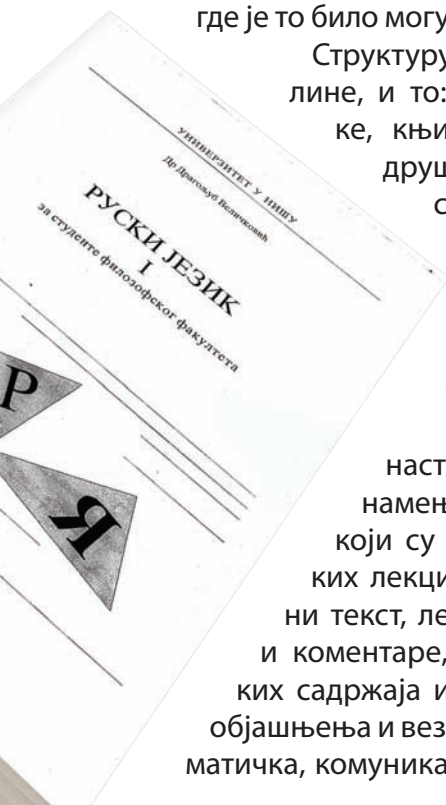
Анотирала: Маја Вељковић

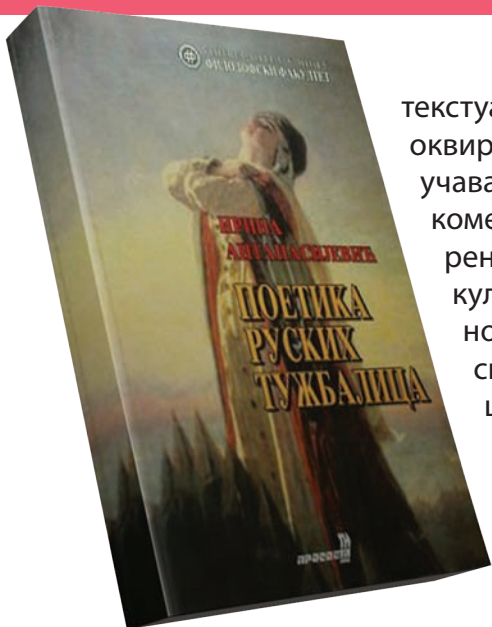
**Антанасијевић, Ирина (2003).**

***Поетика руских тужбалица.***

**Ниш: Филозофски факултет : Просвета, 210 стр., ISBN 86-7455-601-9.**

У истраживању поетике једног од најкомплекснијих жанрова једне од најкомплекснијих светских књижевности, ауторка најпре настоји да реши недоумице настале из покушаја одређивања самог жанра, будући да у ранијим истраживања тужбалица није пронађен критеријум на основу кога би се могле разграничити погребне од сватовских, односно регрутске од свакодневних тужбалица. Други методолошки проблем претходних истраживања, који ауторка у образложењу избора теме истраживања истиче, јесте губљење везе са контекстом прасловенске културе и са најстаријим магијским ритуалима. Допринос науци истраживања представљеног у монографији професорке Антанасијевић састоји се у првом реду у одређивању круга основних јединица, које чине језгро руских тужбалица, при чему се у складу са хијерархијском слојевитошћу самог жанра, први део новог проучавања односи на пред-





текстуални контекст, након кога, у оквиру контекстуалног круга проучавања, следи методолошки, у коме се говори о генетским коренима руских тужбалица, пакултни који дотиче специфичност прасловенске обредне симболике. Логичан завршетак истраживања представља проучавање интертекстуалне специфичности руских тужбалица. Ауторка циљ свог истраживања одређује као разраду „општих принципа, који ће

лежати у основи нове стратегије истраживања проблема; покушај да се, не рушећи творевину претходних истраживања, већ на њеним темељима, изгради нова грађевина претпоставки и закључака“.

Анотирао: Велимир Илић

**Антанасијевић, Ирина (2005).**  
**Пејзаж у руској и српској народној епизи.**  
Ниш: Просвета, 126 стр., ISBN 86-7455-658-2.

Студија Ирине Антанасијевић посвећена је питању које до данашњих дана изазива оштре дискусије у књижевној теорији и фолклористици – проблему пејзажа у епском делу. Ауторка приступа решавању овог проблема на нетрадиционалан начин, разматрајући га најпре са позиције израде новог одређења термина који би више одговарао савременим представама, а затим структурира своје истраживање у облику компаративно-аналитичког приступа анализи пејзажа у руском и српском народном епосу. Овакво упоредно истраживање пејза-

жа руских билина са пејзажем епоса словенских народа омогућило је издвајање општих законитости, као и истицања појава од великог значаја за фолклористику. Разматрајући у првом делу свог рада сам појам пејзажа и његове основне термилошке детерминације, ауторка издваја три основна приступа решењу тог питања: *difinitio genetica* (генетску дефиницију), *difinitio essentialis* (суштинску дефиницију), *difinitio realis* (реалну дефиницију). У другом, основном делу рада, ауторка сагледава пејзаж у руском и српском народном епосу уз примену поменутог компаративно-аналитичког прилаза. Анализом су издвојени како екстравертни (функционална подела), тако и интравертни елементи пејзажа (структурна, мотивацијска и сензорна подела). Истраживање сензорне поделе интравертних елемената пејзажа подстакло је ауторку на издвојено разматрање визуелних, акустичких, тактилних и олфакторних елемената пејзажа. Значај ове монографске студије огледа се у промени уобичајеног начина сагледавања проблема пејзажне структуре, што може бити од користи у истраживању пејзажа у делима других жанрова, стилова или књижевних формација.

Анотирао: Ненад Благојевић

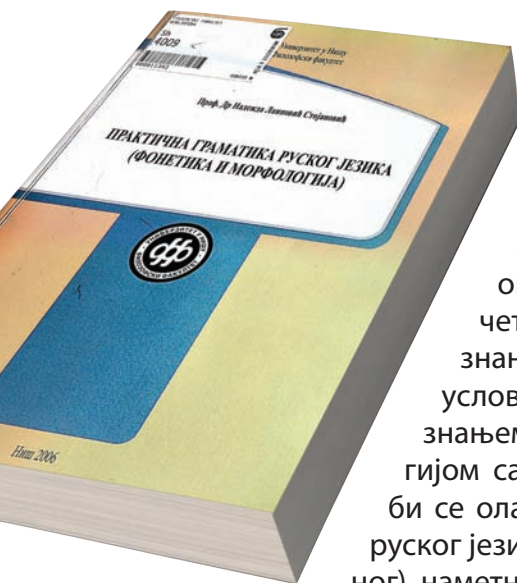




Лаиновић Стојановић, Надежда (2006), *Практична граматика руског језика (фонетика и морфологија)*.

Ниш: Филозофски факултет у Нишу, 354 стр., ISBN 86-7379-113-8.

*Практична граматика руског језика* проф. др Надежде Лаиновић Стојановић на-



мењена је систематизованом усвајању основних знања из фонетике и морфологије руског језика, пре свега, студентата Департмана за српски језик и књижевност, а онда и свих студената-почетника са неуједначеним знањем, које је у великој мери условљено средњошколским знањем, али и језичком аналогijом са матерњим језиком. Како би се олакшало учење и полагање руског језика (као страног или почетног) наметнуо се „концепт граматике која би комбиновањем већ усвојених

знања с новим и непознатим, требало да стимулише пажњу студената и освежава њихово интересовање“. Овај принцип коришћен је и у примерима за вежбања при чему се настојало да се избегну стереотипни примери, исте речи и синтагме, те да се материјал актуализује давањем примера из живота студената, факултета, Универзитета и шире средине. Отуда и назив уџбеника *Практична граматика...*

Због корисника чија су предзнања непоуздана, па захтевају обнављање, систематизацију и уједначавање знања, ауторка се задржала доминантно на фонетици, која је обрађена у обиму фундаменталног нивоа, и морфологији, али уџбеник нуди и обиље материјала који се

користи и у настави синтаксе руског језика. Граматички материјал који се односи на једну тему даје се у одговарајућим одељцима, што је погодно за рад са студентима различитог предзнања.

Разумљиво је да оваква врста уџбеника не даје исти простор (нити врши подједнако детаљну разраду) свим граматичким категоријама. Детаљније су разрађене оне области које се у српској језичкој средини теже савлађују. Оно што је различито, поткрепљено је теоријским објашњењима и са више примера. Подробније су разрађени глаголи кретања, глаголски придеви (посебно трпни). Нарочито се водило рачуна о нормама двају језичких система, указујући на њихове разлике и на могућности превођења са руског на српски језик, што са великим бројем различитих примера који су узимани из свакодневног живота, а тежи примери из уџбеника које студенти користе у настави, као и вежбањима представља највећу вредност овог уџбеника.

Уџбеник има 354 стране, а доживео је и друго издање 2007. године.

Анотирала: Виолета Џонић

Џонић, Виолета (2014), *Двородност код именица у руском и српском језику*. Ниш: Филозофски факултет у Нишу, 170 стр., ISBN 978-86-7379-344-3.

Монографија др Виолете Џонић *Двородност код именица у руском и српском језику* садржи 174 стране и састоји се од Увода и пет поглавља: Род и појава двородности, Развој двородних именица, Творбена структура двородних именица, Семантичке карактеристике двородних именица у руском и српском језику, Парадигма и конгруенција код двородних именица, Закључка и два регистра: списка двородних речи у руском и у српском

језику. На крају књиге су Извори и Литература.

Ауторка као свој основни задатак наводи давање прегледа постојећих становишта о двородности у руској и српској лингвистичкој средини и покушај описа ове појаве употребом контрастивног метода на репрезентативном лингвистичком корпусу састављеном од речника руског и српског језика из 19. и 20. века. Овај задатак је обављен на адекватан начин, употребом стандардних лингвистичких метода.

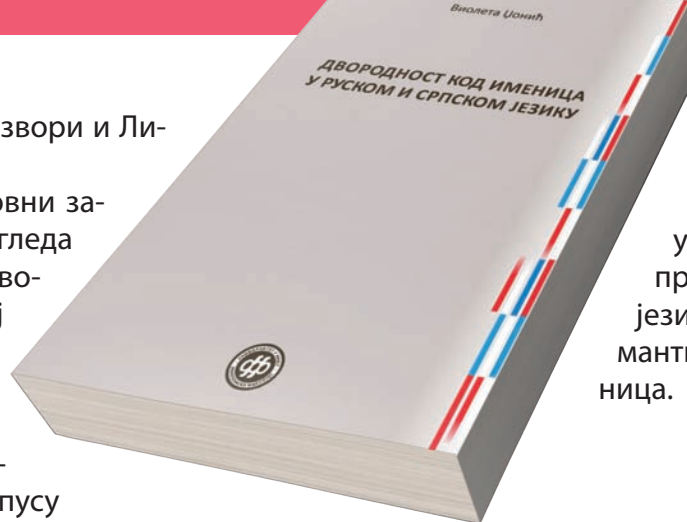
Двородним именицама (онима које могу да означе особе мушког и женског пола без обзира на граматички род), које су представљале изазов истраживачима категорије рода, ауторка прилази са становишта да их треба посматрати као појаву која се испољава истовремено на више нивоа: морфолошком, синтаксичком и творбеном.

У Закључку се на прегледан и систематичан начин указује на резултате компарације двородних именица у руском и српском језику извршене на различитим језичким нивоима.

Посебну вредност монографије представљају спискови двородних именица у руском и српском језику, сачињени на основу репрезентативних речника – 188 руских и 568 српских лексема. Одређен број лексема прати етимолошко објашњење, а све руске лексеме дате су са преводом на српски.

Библиографски списак садржи 99 јединица литературе посвећене проблематици двородности на словенским и несловенским језицима, а међу изворима су речници руског и српског језика од 19. века.

Анализирана монографија представља значајан допринос компаративним српско-руским истражи-



вањима језичког система због изражене систематичности у излагању проблема, врло добро проучене и јасно представљене историје проучавања појаве у оба разматрана језика, као и због успешно извршене семантичке класификације двородних именица.

Анотирала: Виолета Џонић

**Марковић, Дејан (2015)**

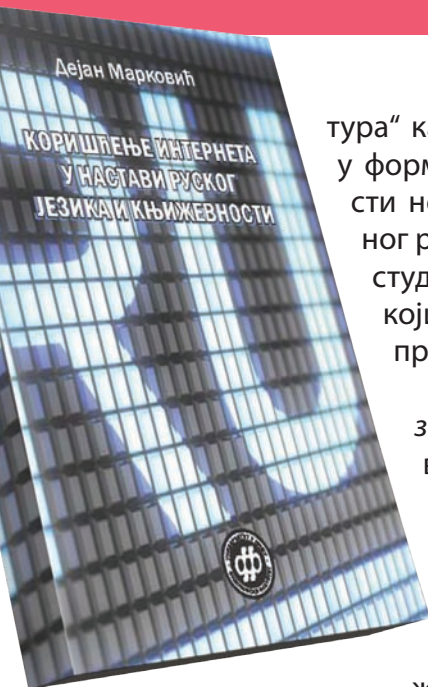
*Коришћење Интернета у настави руског језика и књижевности.*

Ниш: Филозофски факултет у Нишу, SCERO PRINT, 154 стр., ISBN 978-86-7379-374-0.

Ова монографија, на 154 странице текста, у основи се бави могућностима коришћења интернета у настави страног језика и питањима усвајања компјутерске лексике и фразеологије на различитим нивоима наставе руског језика у српској говорној средини. Разматрају се могућности употребе интернета у усвајању компјутерске лексике и фразеологије на различитим степенима наставе руског језика у српској говорној средини. Монографија се састоји од седам поглавља, закључка и прегледа релевантне литературе.

Прво поглавље *Коришћење интернета у наставној пракси* наводи дидактичке функције интернета као средства формирања и формулисања мисли; даје преглед могућности интернета у настави страног (руског) језика; разматра примере практичног коришћења интернета са студентима Филозофског факултета Универзитета у Нишу на Департману за руски језик и књижевност.

Читаво једно поглавље посвећено је „дијалогу кул-



тура“ као доминантној идеји интернета у формирању културних универзалности неопходних за постизање узајамног разумевања и припреми ученика/студената за шире културне оквире у којима они постају отворенији једни према другима.

*Сајтови за проширивање знања из руског језика* представља најинтересантнији и најкориснији материјал монографије који доприноси усвајању и развијању граматичких, лексичких и комуникативних знања и вештина у виду тестова, истраживачких задатака, вежбања, диктата и других дидактичких садржаја. Види се да се аутор монографије вешто сналази у коришћењу интернета, те је зналачки одабрао и препоручио значајан број интернет страница са оваквом садржином.

Тема ове монографије је веома актуелна са лингво-дидактичког становишта, од посебног значаја за савремену наставу страног (руског) језика, а примењена методологија и техника излагања материјала одражавају висок степен компетенције аутора у тој области.

Анотирао: Дејан Марковић

**Марковић, Дејан (2017)**

*Руски језик за економисте.*

Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу, SCERO PRINT, 192 стр., ISBN 978-86-7379-374-0.

Уџбеник представља значајан допринос настави руског језика и усвајању језика струке. Он садржи 192 странице текста и користи се у настави предмета *Руски*

*језик* на основним академским студијама Економског факултета у Нишу.

Сам уџбеник има три дела: у *првом делу* будући економисти обрађују теме *Упознавање, Економија као наука, Државе света, Друштвена производња и ресурси, Банка као субјект у финансијском пословању* и *Руски економски жаргон*. У *другом делу* рукописа будући економисти сусрећу се са руским текстовима и темама у вези с царином, културом пословне комуникације (усменом и писаном), упознају се са законима понуде и потражње. *Трећи део* књиге аутор посвећује менаџменту, рекламама, трговинским центрима, медијима.

Једну лекцију чини неколико елемената: сваку тему прати један или више текстова, обрађених у различитим, типичним, ситуацијама, објашњење граматичких садржаја, као и низ вежби које треба да потпомогну боље усвајање језика струке. После сваког текста аутор даје речник непознатих речи и израза економске струке. Све речи су дате у контексту, на синтаксичкој основи. После великог броја текстова аутор даје кратке шале, хумористичке садржаје, пословице и изреке, као и различите говорне секвенце. Циљ ових садржаја јесте разбијање монотоније научног (стручног) језика, као и обезбеђивање динамике у самом процесу наставе и учења језика.

Представљени материјал развија све језичке вештине, и рецептивне и продуктивне: читање, писање, говор и слушање. Ово се у највећој мери постиже различитим вежбањима. Заступљени су различити типови вежби: допуњавања, трансформације, супституције, давање одговора на питања, превођења са српског на руски (које развијају говорну продукцију), постављања питања,





допуњавања дијалога, састављања реченице од задатих речи, састављања дијалога по моделу, допуњавање дијалога репликама које недостају, састављања плана текста. Овим вежбама аутор поступно припрема студенте за самосталну комуникацију на руском језику у оквиру језика економске струке.

Анотирао: Дејан Марковић

**Илић, Велимир (2020).**  
***Руска књижевност и језик за правнике,***  
**Ниш: Филозофски факултет, 117 стр.,**  
**ISBN 978-86-7379-523-2.**

Уџбеник намењен студентима Правног факултета Универзитета у Нишу, који уче руски језик један семестар, међу иначе малобројним уџбеницима страног језика за студенте права издваја се својим оригиналним концептом, у складу са којим се остварује јасна и природна веза са руском књижевном традицијом, односно са правом и књижевношћу, који „настају и развијају се у истој природној и социјалној средини, условљени истим социјално-економским односима, истим захтевима друштва и веома сличним циљевима и задацима“, како наводи аутор у Уводу свог уџбеника, а затим додатно образлаже избор оваквог концепта: „Теме у вези са правом и правосуђем, које су заинтригирале руске писце биле су веома разнолике – почев од најшире конципираних тема односа власти и народа, преко теме социјалне неправедности, представљене пре свега из угла „малог човека“, па до познате теме односа права и морала приказом судбина књижевних јунака у делима великих класика руске књижевности“. У почетним текстовима ова веза се најпре остварује интересантним примерима начина вођења судских процеса са општепознатим јунацима руске класике – Оњегином, Чичиковим и Рас-

кољниковим, представљеним са прецизно објашњеним улогама свих учесника судског процеса, а затим и пажљиво одабраним одломком стенограма суђења Јосифу Бродском, који се одиграо шездесетих година XX века.

У завршном делу уџбеника, под насловом „Право у руској књижевности“ представљен је избор текстова из руске књижевности, у којима су остварене најтешње везе књижевности и права. Дат је одломак Гогољеве „Повести о томе како су се посвађали Иван Иванович и Иван Никифорович“, Толстојевог романа „Васкрсење“, као и одломак Толстојевог „Писма студенту права“. Текстови су дати у оригиналу, под претпоставком да ће студенти до завршног дела курса овладати знањима која ће им омогућити, уз помоћ одговарајућих лексичких објашњења, која су веома јасно дата након сваког текста, да их самостално, или уз помоћ наставника, прочитају и разумеју.

Анотирао:  
Велимир  
Илић







## ДЕПАРТАМАН ЗА ФИЛОЗОФИЈУ

**Бјелица, Драшко (2008).**

***Епилеме: проблем односа философских питања и одговора на прагу панеротетичких философских истраживања.***

**Ниш: Свен, 138 стр., ISBN 978-86-7746-131-7.**

С ону страну здравог разума, али и с ону страну искушења да се препусти баруштини (свјесно одабрана или произвољно преузета) ирационализма, Бјелица на себи својствен начин афирмира примат питања над одговорима, бар кад је ријеч о питањима и одговорима што их постављају и разматрају филозофи. У филозофији коначних и једнозначних одговора нити има

нити их може бити (додуше, могло би се питати

и то гдје таквих одговора, осим на неким посве тривијалним разинама, уопће и има), а да је тому тако, требала би нас поучити еротерика, филозофијски концепт што га наш аутор елаборира, концепт који искључује сваку догму (истозначну са смрћу филозофије), а са своје се стране темељи на исконски бестемељну јединству онога што су Грци изрицали (међусобно итекако диференцираним) појмовима ерос и филиа. У том смислу,

а посебице уколико узмемо у обзир аналогију односа питања и одговора (дакле, генерализирано, процеса и учинка процеса) с односом живота и смрти, *Епилеме* су силовита афирмација живе и животне филозофије насупрот мртвој и умртвљујућој догматици. У рубрицирајућем дисциплинарном смислу могло би се рећи да је књига релевантан допринос филозофији живота (иако једна таква књига као што су *Епилеме* по дефиницији измиче свакој рубрицирајућој класификацији). Ипак, њезина је битна вриједност у успјешном повезивању питања и приступа класичне метафизике (и опћенито филозофијске традиције), гдје се као Бјеличини суговорници појављују и Платон и Аристотел, али и Парменид и Питагора, и Лао Це и Буда, и Анселмо и Декарт, и Кант, и Хегел (па од новијих мислилаца Бодлер, Ниче, Витгенштајн, Фројд, Гадамер...), с питањима која се усредоточују око улоге филозофије у људском животу – а у том погледу је Бјеличино наглашавање њезине виталне важности колико индикативно, толико и увјерљиво.

Анотирао: Лино Вељак

**Димић, Зоран (2013).**

***Рађање идеје универзитета,***

**Сремски Кароловци / Нови Сад, Издавачка**

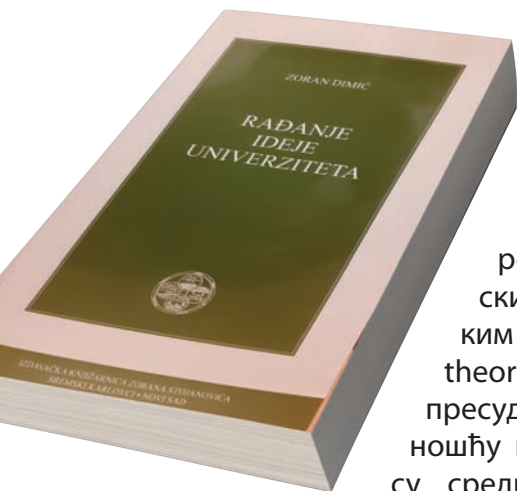
**књижница Зорана Стојановића, 283 стр.,**

**ISBN 978-86-7543-265-4**

Расправа, Рађање идеје универзитета, представља покушај филозофско-повесног приказа рађања идеје универзитета. Поред Уводних разматрања (1) у којима се одређује тема и задатак интерпретације, расправа садржи следеће одељке: 2. Предмодерни темељи идеје универзитета; 3. Модерна идеја универзитета; 4. Закључна разматрања. Основно питање које рад покреће је на који нам начин истраживање ове идеје омогућује да данас пред њом отворимо нове хоризонте? У другом одељ-







ку аутор развија идеју да знанствено Ми има дугу повест. У том смислу грчко васпитно-образовно искуство са робом-педагогом, хетериом, питагорејским, односно Сократовским и академијско-ликејским начином живота, тј. bios theoretikos-ом, показује њихов пресудни значај за бављење знаношћу и филозофијом. Премда су средњовековни универзитети формално-правно чврсто везани за постојеће институционалне ауторитете, Цркву и двор, они обичајносно стоје потпуно одељено од спољашњег света. Тај ексклузивитет изродио је подозрење које чини основ општег насиља у и ван средњовековног универзитета. У трећем одељку аутор се непосредно бави настанком и развојем модерне идеје универзитета. Фихтеово, Шлајермахерово и Хумболтово инсистирање на одбрани аутономије универзитета створило је нови проблем – судбинско везивање универзитета за државу довело је до тога да се универзитет све више удаљавао од својих просветитељско-хуманистичких оквира. Међутим, он је једнако био жртвом високо подигнутог тона филозофа немачког идеализма. Они универзитету приписују исту ону тотализујућу моћ измирења идеја и стварности какву најпре додељују филозофији. Идеја универзитета се тиме претворила у идеологију универзитета. Данашњи пут филозофије у некакво ново легитимизирање универзитета могућ је само ако ова ревидира свој став према тој институцији. Место где обитава идеја универзитета мора се тражити у једној заједници знанственог и филозофског мишљења, у једном Ми студената и професора.

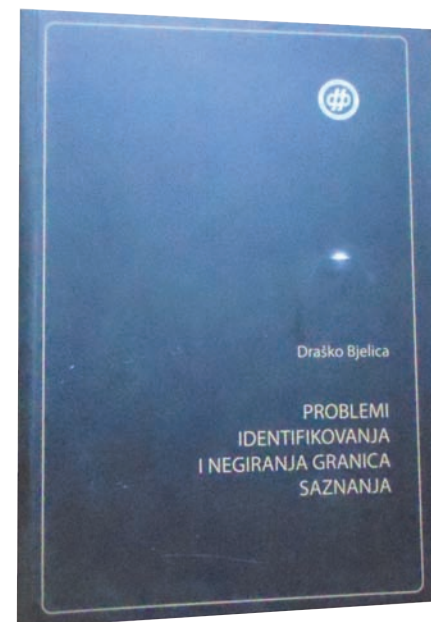
Анотирао: Растислав Динић

Бјелица, Драшко (2014).

*Проблеми идентификовања и негирања граница сазнања.*

Ниш: Филозофски факултет Ниш, 148 стр., ISBN 978-86-7379-304-7.

Драшко Бјелица је у књизи извео минуциозну, микролошку анализу за њега кључних „гносеолошко-логичких“ или транс-гносеолошких ставова Конфучија, Горгије, Сократа, Канта и Маркса, уверен да на најважнија филозофска питања велики филозофи нису дали коначан одговор, тј. да она вазда остају отворена за поновно преиспитивање у изменљивим хоризонтима епоха. Уосталом, он држи до тога да је – независно од ауторства, аутентичности, изван дивљења теоријама и системима и робовања ауторитетима – „битан став као такав“, што истиче и на почетку и на крају студије. Драшко Бјелица гради пројект дугорочнога „нетрадиционалног“ истраживања проблема идентификовања и негирања граница сазнања, и то „спекулативно-теоријском методом“. Својим основним појмом „свести-знања-сазнавања-самосазнавања-самосвети“ он означава како полазни, „нулти“ проблем сазнања, потом универзални принцип сазнања, потом универзални принцип сазнања, најзад универзалну методу сазнања, а само идентификовање проблема изводи преко његова три манифестна момента, којима је, у ствари, насловио три носећа поглавља своје студије. Проблем знања незнања, проблем односа сазнатљиво-несазнатљиво, проблем својствености предметне истине људском мишљењу, искорачујући, коначно из оквира гносеологије – равно у социјално-онтолошки, практички до-

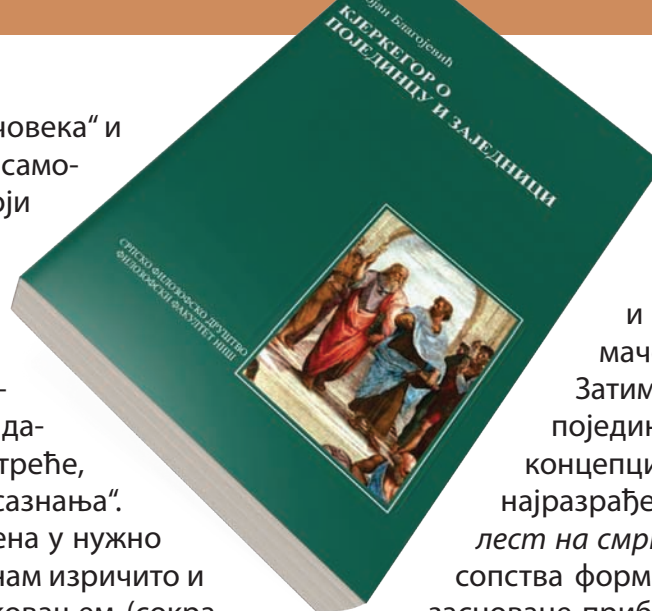


мен „краја историје“ као „предисторије човека“ и пројекцију „натчовека“ као слободнога самоделатног човека. Писац ове књиге настоји да потврди своју полазну троставну тезу – да је проблем идентификовања односно негирања граница сазнања односно незнања заправо „елементарни (нулти) облик универзума проблема сазнања; (...) универзални фундаментални принцип сазнања, и, уједно, треће, фундаментални универзални метод сазнања“. Назначио је да његова анализа, изложена у нужно скраћеном облику, но довољноме да нам изричито и убедљиво покаже да је тек идентификовањем (сократовскога) проблема „знања незнања“ заправо рођена философија, да је тиме конституисан субјект сазнања, откривен извор свих проблема сазнања, те да је показана немогућност пангносизма гносеолошки доказ вечно живог и недовршеног сазнавања-самосазнавања, то јест човека самог.

Анотирао: Драган Жунић

**Благојевић, Бојан (2016).**  
*Кјеркегор о појединцу и заједници.*  
Београд: Српско филозофско Друштво, Ниш:  
Филозофски факултет Универзитета у Нишу, 310  
стр., ISBN 978-86-81349-34-2.

У књизи се аутор покушава укључити у дебату која се води око значаја појма заједнице у Кјеркегоровом делу, при чему заступа тезу да заједница има конститутивни значај за формирање сопства, и излаже типологију односа појединца и заједнице на основу његових псеудонимних дела. У ту сврху, он прво излаже концепцију заједнице која се може наћи у Кјеркегоровим делима. Будући да Кјеркегор сам не користи термин „заједница“



као технички термин, као интерпретативни оквир Кјеркегорове концепције заједнице користи се Хабермасово (Habermas) и Матуштиково (Matuštik) тумачење и критика Кјеркегора. Затим се аутор посвећује појму појединца, презентованом преко концепције сопства коју Кјеркегор најразрађеније даје у свом делу *Болест на смрт*. Елаборирањем аспеката сопства форми очајања које су на њима засноване прибавља се други пол концептуалног оквира у који је смештена анализа. Водећи се Тојнисеновом примедбом да форме очајања које Кјеркегор наводи представљају заправо стадијуме једног процеса у којем се појединац отуђује од свог сопства, идентификују се различите форме очајања код појединца у различитим егзистенцијалним сферама, и показује на који начин ти појединци поимају заједницу и учествују у њој (уколико су уопште у стању да то чине). Након постављања концептуалног оквира, окреће се интерпретацији псеудонимних дела. Аутор анализира појединачне модусе егзистенције на естетском, етичком и религиозном стадијуму и проблематизује њихову способност да учествују у конституисању разних облика заједнице. У закључном поглављу, поред резимирања резултата нашег истраживања, представљају се сукобљене интерпретације карактера целокупног Кјеркегоровог дела које дају Брус Кирмсе и Мајкл Тили и показује како његов значај можемо видети само уколико га сагледамо као у целини полемичко.

Анотирао: Милан Јовановић

**Димић, Зоран (2017),**  
***Политике образовања: од паидеје до Билдунга,***  
**Београд/Лозница: Карпос, 187 стр.,**  
**ISBN 978-86-6435-054-9.**

Политике образовања: од паидеје до билдунга аутора Зорана Димића, прати концептуализовање проблема образовања од антике па све до модерног доба, усредсређујући се нарочито на Аристотела, Хумболта, Фихтеа, Дјуија. Књига садржи седам различитих студија, насталих у периоду 2000–2010, чији заједнички именитељ представља описивање и тумачење непрестане напетости између појединца и његове политичке заједнице, која представља безмало једну од најсудбоноснијих драма западне културе и цивилизације. Подробније бављење античким текстовима о паидеји врло брзо нам открива у којој мери је ова тема била тесно повезана са изворним смислом политике, која је у антици несумњиво била тема свих тема, како за грађане античких полиса тако и за филозофе. Смисао и циљ старогрчког концепта васпитања и образовања се отуда морају сагледавати у контексту напора и жеља чланова једне политичке заједнице да унапреде заједнички живот. Занемаривање реалног историјског контекста у ком настаје и развија се концепт паидеје, где је очито њено политичко порекло, често је доводило до њеног романтизованог и погрешног тумачења, које није успевало да васпитање и образовање сагледа и као предмет међусобне стратешке манипулације грађанских група и појединаца. Премда је у вековима након нестанка античког света, а нарочито током средњег века, интересовање за васпитно-образовне теме опадало, модерно доба је поново увело на велика врата вас-



питно-образовне теме у грађански свет. Управо је тај моменат постао врло важан за идентитет онога што називамо модерним светом. Решавање васпитних и образовних проблема постаје од пресудне важности за обликовање онога што је Кант назвао „светским грађанским поретком“.

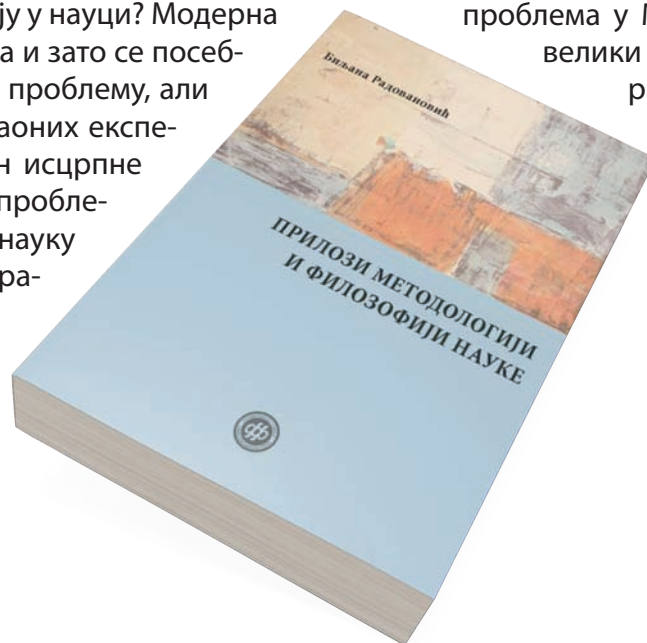
Анотирао: Растислав Динић

**Радовановић, Биљана (2020)**  
***Прилози методологији и филозофији науке.***  
**Ниш: Издавачки центар Филозофски факултет**  
**Универзитет у Нишу, 173 стр.,**  
**ISBN 978-86-7379-538-6.**

Монографија др Биљане Радовановић под називом *Прилози методологији и филозофији науке* обрађује круцијалне теме из Методологије и Филозофије науке. Монографија је подељена у 15 поглавља у којима се проблемски приступа разматраним темама. Ауторка полази од самог појма науке, даље се дефинише природа и структура научног истраживања, те тематизује процес конституисања *филозофије науке* као филозофске дисциплине. Будући да је значајан број наука емпиријског карактера изучава се питање оправданости индуктивног пута закључивања. Границе сазнатљивог из позиције науке се у овој монографији разматрају из перспективе реализма и антиреализма. Ова монографија поставља читав низ најрелевантнијих питања и дилема. Које критеријуме научно знање мора да задовољи да би било третирано као објашњење неке појаве или скупа чињеница? Има ли више различитих начина на које нека емпиријска евиденција



може бити успешно објашњена, односно, како разумети појаву субдетерминације у науци? Да ли су логички позитивисти у праву када се залажу за редукционизам и свођење свих знања на физику? Шта су научне чињенице и како се оне објашњавају, да ли су оне теоријски оптерећене или не? Шта је хипотеза и које врсте хипотеза се примењују у науци? Модерна наука је експериментална и зато се посебна пажња поклања овом проблему, али се разматра и улога мисаоних експеримената у науци. Након исцрпне листе питања, теорија и проблема који карактеришу науку и процес научног истра-



живања Биљана Радовановић, у последњем поглављу, заокружује причу питањима из етике науке, расправом о последицама развоја и експанзије научног знања у савременом свету, као и разматрањем одговорности научника данас. Монографија др Биљане Радовановић доноси исцрпан и заокружен преглед најрелевантнијих проблема у Методологији и Филозофији науке, као и велики број илустративних примера из историје разних наука који додатно расветљавају проблеме који се тематизују.

Анотирао: Бојан Благојевић





## ДЕПАРТМАН ЗА КОМУНИКОЛОГИЈУ И НОВИНАРСТВО

**Милашиновић, Срђан и Јевтовић, Зоран (2013).**  
*Методологија истраживања конфликта и комуницирање у савременом друштву*, Београд: Криминалистичко полицијска академија, 250 стр., ISBN 978–86–7020–271–9.

Монографија *Методологија истраживања конфликта и комуницирање у савременом друштву*, (2013) аутора Зорана Јевтовића (коауторство са Милашиновић Срђаном), међу првима на нашим просторима отвара проблем теоријског и емпиријског одговора на проблеме растућег криминала и тероризма, сукоба и револуција на интернету, указујући на значај медијских слика о конфликтима, кризама и безбедносним последицама. Користећи интердисциплинарни приступ а задирући у више области, од безбедносних наука, преко конфликтологије, комунологије и науке о медијима, аутори на критички начин пишу о потреби новог промишљања у сфери безбедности.

Они указују на чињеницу да виртуелна заједница посредством вебова, блогова, дискусионих група, форума и др. истовремено комуницира у реалном времену, без икаквих просторних ограничења и да управо

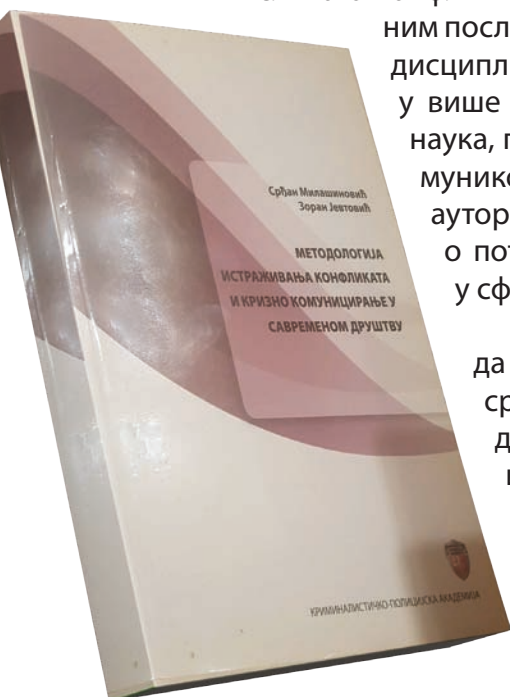
са њима настају нови безбедносни ризици и претње. Аутори предвиђају да ће брз и структурни развој друштвених мрежа обележити непосредну будућност. Продирање у приватност објеката и различитих центара је само један од начина нарушавања безбедности, стога је познавање комуникације у дигиталном окружењу кључ за разумевање безбедносне културе.

Аутори у монографији објашњавају на који начин се стиче позитивни публицитет као и на који се начин може креирати целовита слика о природи кризе, ризицима приликом решавања, као и приоритетима деловања. Они нису оптимисти када је реч о конфликтима, јер судари култура, развијених и неразвијених нација ће се стално јављати. Међу главне препреке на путу ка праведнијем и безбеднијем свету аутори убрајају: високу стопу незапослености, глобални тероризам, слабе локалне економије, екстремни национализам, ратове, корупцију, лоше образовање и здравствену заштиту и контролисане медије.

Анотирао: Иван Цветановић

**Симеуновић Бајић, Наташа (2014).**  
*Медијска слика Рома у Србији: дискурзивна анализа новинских текстова 2001–2007*. Београд: Институт за новију историју Срба. 217 стр., ISBN 978-86-7005-116-4.

У монографији *Медијска слика Рома у Србији: дискурзивна анализа новинских текстова 2001–2007*. ауторка на самом почетку објашњава ефекте медија од самог њиховог настанка, како би указала на значај приказивања националних мањина и формирања представа о њима, у овом случају о Ромима. Након историјског приказа настанка Ромске националне мањине у свету, али и у Србији, ауторка указује на дискриминацију са којом се Роми сусрећу а која је уочена у више сфера:







приступ јавним местима, становање, противправно понашање полиције, образовање, запошљавање и приступ здравственим службама и ауторка додаје медије, као значајну друштвено-политичку сферу (2014: 45). Ауторка у свом истраживању полази од закључака ранијих истраживања медијског извештавања о Ромима: „Теме о Ромима су маргинализоване; Извештавање о њима повезује се са неким актуелним проблемом; Припадници ромске етничке мањине најчешће су колективно обележени; У извештавању о криминалним делима наводи се етничка припадност; Роми се представљају као друштвена опасност“ (Симеуновић Бајић 2014: 49). Поред анализе садржаја текстова у релативно дугом периоду, ауторка покушава да објасни и идеолошку матрицу која се назире „између редова“ користећи термин медијски палимсести, алудирајући на давно коришћене пергаменте палимсесте и њихову слојевитост. Ауторка не заобилази ни таблоиде и њихов начин извештавања, као ни важну тему говора мржње, али и популарне културе, односа локала према Ромима и етичке аспекте извештавања. У закључку ауторка наводи следеће: „Међутим, након петооктобарских промена, неуспело успостављање стабилног медијског система и слаба демократизација јавности видљиви су и у начинима представљања Рома у дневној штампи“ (2014: 179).

На жалост, национална Ромска мањина није професионално ни етички представљена у медијима у периоду 2001–2007. године и управо је ово истраживање рађено са намером да се тај проблем предочи и предугри.

Анотирала: Ивана Стојановић Прелевић

Јовановић, Зоран (2015).

*Виртуелна планета.*

Ниш: Филозофски факултет, 330 стр.,

ISBN 978-86-7379-395-5.

Монографија *Виртуелна планета* упознаје читаоца са медијима масовног комуницирања и савременом медијском културом. Полазећи од генезе медија масовног комуницирања и језика масовних медија и његових специфичности, аутор Зоран Јовановић читаоцима представља различите медијске форме и велики број медија: од штампаних до дигиталних медија.

Када се говори о медијској култури тешко је заобићи етичка и естетичка питања, што се може и у овој књизи приметити: „Тако допадљивост (оно што представља нижи облик естетско-естетичког битка) као саставни део, и неопходни облик медијске амбалаже, постаје значајни императив и у свакодневним међуљудским односима“ (Јовановић, 2015: 116). Указујући на комуникацијску одговорност, превасходно јавних личности, аутор се усредсређује на културу јавног говора те пише о: припреми за јавни наступ, сузбијању страха и треме, обраћању путем масовних медија, али и техникама истраживања јавног мњења и техникама телевизијске манипулације. Аутор указује и на социјализаторску и индоктринацијску улогу медија, али и значај медијског образовања. У закључку Јовановић сумира своје ставове о медијима укрштајући га са гледиштима других теоретичара. Позивајући се на пољског есејисту Јана Кота који објашњава да је у „глобалном селу“ све постало могуће, Јовановић пише: „Наравно, оно што је могуће није увек добро и пожељно, нити је оно што је корисно, заиста и вредно. Уколико се посредством медија уједначавају ставови, мишљења, модели живота и понашања, онда свакако, разлога за забрину-



тост има“ (2015: 290). Криза је кључни појам у закључку: криза медијске продукције, криза медијског говора и језика, криза визуелизације, криза као информативна мимикрија и на крају криза слободног лудизма у медијима.

Анотирала: Ивана Стојановић Прелевић

**Вулић, Татјана (2018).**

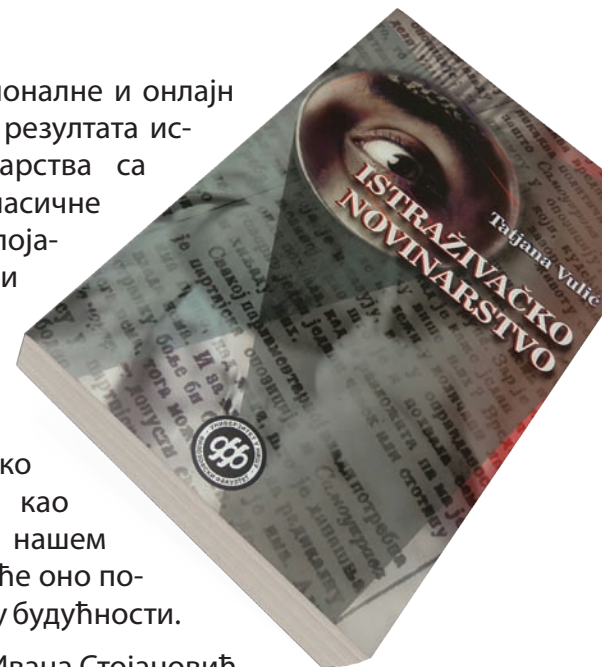
***Истраживачко новинарство.***

**Ниш: Филозофски факултет. 138 стр., ISBN 978-86-7379-471-6.**

Ауторка монографије *Истраживачко новинарство*, Татјана Вулић, ову посебну врсту новинарства описује као новинарство чији аутори покушавају да пред јавност изнесу податке о појавама које актери тих појава покушавају сакрити од јавности. Ова књига нуди широк теоријски оквир, али и обрасце и моделе практичне примене. Полазни предуслови истраживачког новинарства, избор теме за истраживачку причу, синопсис као полазна тачка истраживачке приче само су неки од подналова ове монографије. Ауторка нарочито истиче значај провере чињеница које представљају темељ веродостојне истраживачке приче, као и важност промоције истраживачке приче. Пут до добре приче није нимало лак, у томе могу помоћи методе и технологија. Новинари истраживачи су попут детектива, тврди ауторка: „Често се ради ближег појашњења прави поређење са детективима. На овоме се инсистира из више разлога, али су најзначајнија два и то да новинар као сведок неког догађаја има другачији став у односу на то када о том догађају чује информације из друге руке... Други разлог је у поверењу које је потребно да саговорник има према новинару како би испричао истинито и целовито виђење“ (Вулић, 2018: 54). Истраживачко новинарство има порекло у штампи, али се оно шири

и на остале традиционалне и онлајн медије. Преношење резултата истраживачког новинарства са онлајн медија на класичне медије је значајна појава у медијској сфери што само показује актуелност истраживачког новинарства у садашњости. Ауторка истраживачко новинарство види као значајну карику у нашем друштву и верује да ће оно постати још значајније у будућности.

Анотирала: Ивана Стојановић  
Прелевић



**Радовић, Владета (2018).**

***Увод у методологију медијског истраживања.***

**Ниш, Београд: Талија, Институт за политичке студије 251. стр., ISBN 978-86-80406-37-4 (ТИ), ISBN 978-86-7419-299-3 (ИПС).**

Монографија *Увод у методологију медијског истраживања* аутора Владете Радовића представља једно свеобухватно штиво које студентима новинарства и комунологије пружа увид у предмет методологије и значај научног истраживања за друштво, као и могућност упознавања са методологијом медијског истраживања и методама применљивим у овој области. На самом почетку аутор објашњава циљеве и добробити које наука има за друштво. Методе које истраживачима омогућавају да истражују и дођу до одређених резултата представљају предмет методологије. „Задатак методологије јесте, превасходно, да укаже и утре пут ка научном саз-

нању, односно да открије, опише и објасни методе научног сазнања, као и да их непрестано проверава“ (Радовић, 2018: 40). Након упознавања са задацима методологије, читалац може да се упозна са изворима сазнања, трансфером научног знања и кадровским аспектом научног развоја и трансфера знања. Читајући ову монографију читалац може стећи комплетну слику и теоријско знање о могућим начинима реализације научног истраживања. Један део монографије посвећен је методологији медијског истраживања. Објашњени су методи научног истраживања – научно посматрање, научни експеримент и научно испитивање, али и информатички метод, метод анализе садржаја и метод студије случаја. Посебну пажњу аутор посвећује техникама испитивања – интервјуу и анкети, и специфичностима медијске анкете, те значају формулације и класификације питања и тоналитету.

Анотирала: Ивана Стојановић Прелевић

**Цветановић, Иван (2018).**

***Утицај масовних медија на стил јавног говора.***

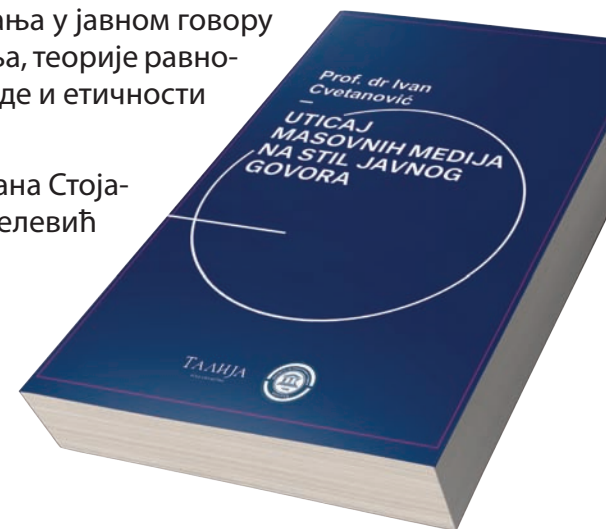
**Ниш, Београд: Талија, Институт за политичке студије, 270 стр., ISBN 978-86-80406-38-1, 270.**

Монографија *Утицај масовних медија на стил јавног говора* аутора Ивана Цветановића је врло значајна студија која критички приступа утицају медија на јавни говор и значају који таква врста говора има у данашњем, глобалном друштву, где се улога медија све више своди на лидера који не трпи дијалог. Аутор књиге полази од тезе да су масовни медији у знатној мери

узнемирили природан развој знања и слободног мишљења, а с тим и језик и говор у јавном животу, чиме су знатно нарушили идеале демократског друштва да креира грађане који ће слободним и отвореним говором неговати демократски дух и свест о значају јавног дискурса. Посебан акценат Цветановић ставља на младе у Србији, зато што се медијско образовање, као посебан предмет, који се у западним, демократским друштвима изучава од предшколског доба, код нас тек почело уводити у средње школе. Стога је поред слободе говора и мишљења, које су загарантоване Уставом и другим међународним прописима, потребно више пажње посвећивати вештини и умећу јавног говорења, али и продубљивању свести о њеном значају.

Комуникационе способности су најважније за свако здраво и просперитетно друштво, јер свако друштвено ангажовање грађана зависи од тога колико добро разумеју начин комуницирања у време када је моћ масовних медија толико нарасла да се осећа у свим областима живота, и где се језик и стил изражавања полако повлаче пред празнословљем свакодневних информација. Зато је данас изучавање културе говора потребније него икада. Аутор даје примере из америчке теорије и праксе од употребе аргумената, вештина слушања и резонувања у јавном говору до теорије убеђивања, теорије равнотеже, друштвене осуде и етичности јавне комуникације.

Анотирала: Ивана Стојановић Прелевић





Стојановић Прелевић, Ивана (2020).  
*Филозофија медија – прагматички и аксиолошки аспекти.*

Ниш: Филозофски факултет, 129 стр.,  
ISBN 978-86-7379-529-4.

Монографија *Филозофија медија – прагматички и аксиолошки аспекти* ауторке Иване Стојановић Прелевић представља теоријску синтезу и критичко размишљање о медијима као једној од најважнијих тема садашњице. Филозофски приступ овој важној теми обогаћен је фокусирањем на прагматичке и аксиолошке аспекте, те вредносним диференцирањем добрих и лоших страна медија. Ауторка истражује шта је заправо филозофија медија и који је њен задатак. Разматрајући два њена главна аспекта – теоријски и прагматички, назире се закључак да савремена филозофија медија обједињује и теоријску спекулацију и медијску сферу. Развој технологије је изнедрио нова питања и етичке проблеме, те и сама медијска етика захтева редефинисање и ауторка види решење у глобалној, односно ра-

дикалној медијској етици.

Медији својом естетиком заводе и потчињавају публику, но они иду и даље: „Застрашивање и осуђивање јесу методе које користе медији. Међутим, тотална друштвена контрола је чин који медији спроводе од самог свог настанка. Публика тада бива потчињена медијима“ (Стојановић Прелевић, 2020: 105). Подручје визуелног је веома заводљиво и варљиво што се у монографији објашњава на примеру фотографије, селфија, телевизије, филма и друштвених медија. Ауторка у деловању филозофије медија заједно са другим научним дисциплинама види могућом одбрану истине и победу над пропагандном медијском машинеријом, указујући на потребу за новим „обртом“ који би дошао након медијалног обрта у коме је човек средство, а не циљ.

Анотирао: Иван  
Цветановић







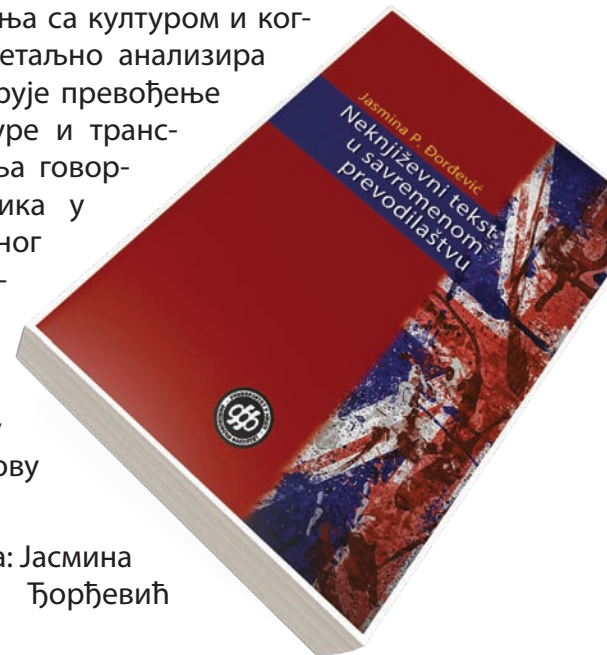
## ЦЕНТАР ЗА СТРАНЕ ЈЕЗИКЕ

**Ђорђевић, Јасмина (2017).**  
*Некњижевни текст у савременом преводаштву.*  
Ниш: Филозофски факултет, 150 стр.,  
ISBN 978-86-7379-451-8

Монографија *Некњижевни текст у савременом преводаштву* се бави неправедно занемареном облашћу превођења – некњижевним превођењем. Све тврдње поткрепљене су бројним аутентичним примерима превода из вишегодишње преводачке праксе ауторке, што књижи пружа додатни кредибилитет. Монографија је намењена и почетницима и искусним преводиоцима некњижевних и стручних и научних текстова. Монографија пружа детаљан хронолошки преглед настанка преводаштва као научне дисциплине у Србији и свету. Затим наводи главне особине некњижевног превода, па из широке дефиниције некњижевног текста произлазе и различити жанрови. У сваком од њих, основни проблем јесте проблем еквиваленције, или боље речено, њеног недостатка, и то најчешће услед појмовне и/или лексичке празнине. Други део монографије бави се позајмљивањем и утицајем позајмљивања на превод некњижевног текста, па ауторка у том смислу третира позајмљивање као једну од техника у превођењу. Позајмљивање није нужно погрешно нити га треба по сваку цену избегавати, јер у многим случајевима представља једино решење и обогаћује српски језик. Приказане су и друге технике превођења некњижевног текста, попут адаптације, амплификације, економисања, транспозиције, мо-

дулације, компензације итд. Посебан одељак посвећен је превођењу терминологије и препорукама на основу вишегодишњег преводачког искуства ауторке управо на том пољу. У трећем делу монографије ауторка се бави веома важним аспектом превођења сваког а нарочито некњижевног текста, когнитивно-културном анализом текста, односно нераскидивом повезаношћу превођења са културом и когницијом. Ауторка детаљно анализира и примерима илуструје превођење као трансфер културе и трансфер начина поимања говорника изворног језика у преводу некњижевног текста, посебно истичући метафору као чест проблем у превођењу и реконтекстуализацију као релативно нову стратегију.

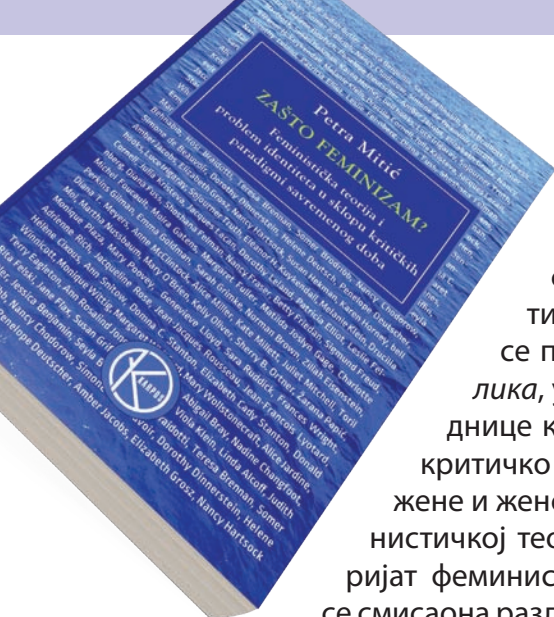
Анотирала: Јасмина  
Ђорђевић



**Mitić, Petra (2017).**  
*Zašto feminizam? : feministička teorija i problem identiteta u sklopu kritičkih paradigmi savremenog doba.*  
Loznica : Karpos, 425 str., ISBN - 978-86-6435-063-1

Монографија је резултат истраживања које је Петра Митић спровела током израде своје докторске дисертације, и представља критичку анализу веома широког интердисциплинарног поља феминистичке теорије, а са фокусом на различите начине на које се у овој теорији проблематизује појам индивидуалних и





Петра Митић  
**ZASTO FEMINIZAM?**  
Feministička teorija  
problem identiteta u slobodi književnosti  
paradigmi savremenog doba

колективних идентитета. Као главни референтни оквири из којих се усмерава и фокусира овако оријентисана анализа користе се појмови *језик, род и разлика*, узети као базичне одреднице које отварају простор за критичко сагледавање проблема жене и женског у савременој феминистичкој теорији. Освртом на историјат феминистичке идеје, наглашава се смисаона разлика између термина *феминизам* и *феминистичка мисао*, будући

да феминизам као теорија и организован покрет припадају историји новијег датума, док феминистичка мисао сеже до самих почетака (познате) патријархалне историје и њених првих уметничких уобличења у чувеним делима грчких трагичара. Ауторка не нуди стандардну и уобичајену класификацију феминистичких школа, већ приступа проблему на нов и другачији начин, успостављањем смислених веза у равни синхроничног пресека, или сличности и разлике по временској хоризонтали, али и по вредносној вертикали, како би се истакле разлике или сличности феминистичких читања или феминизама, како се данас често називају, независно од самог датума настанка појединачних текстова. Главни циљ ове научне студије састоји се у покушају разјашњења сложених и често конфликтних односа феминистичке теорије, и саме врло хетерогене, са другим утицајним културолошким моделима савременог доба, како би се утврдиле реалне могућности критичког интервенисања којим феминизам данас располаже.

Анотирала: Петра Митић

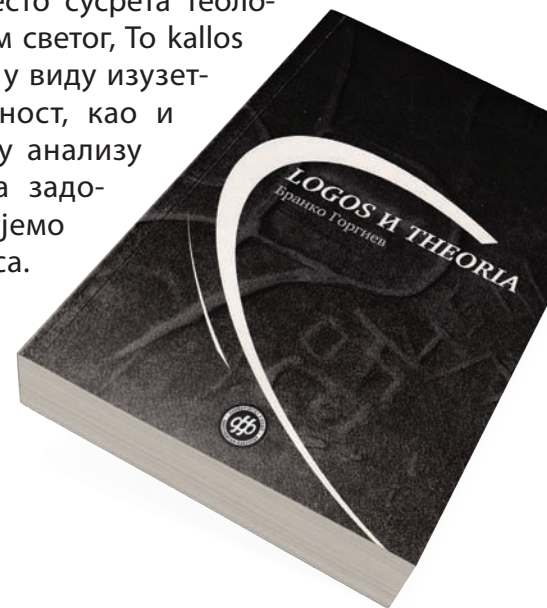
Горгиев, Бранко (2014).

*Logos u theoria : poetika naučnih i filozofskih termina u antiци.*

Ниш: Филозофски факултет, 184 стр., ISBN 978-86-7379-319-1

Монографија *Logos u theoria – Поетика философских и научних термина у антици*, др Бранка Горгиева, представља веома квалитетно и инспиративно дело поткрепљено стручним терминима и изворном литературом. Као што се и из самог поднаслови може видети, акценат је стављен на анализу неких термина у антици који се данас често користе у науци и филозофији и који су током вековне научне употребе, изгубили нека есенцијално важна значења из времена када се античка философија зачала и конституисала. Аутор др Бранко Горгиев овом својом монографијом покушава да укаже на важност одређених античких термина који су својом вишезначношћу и поетичношћу послужили философима у старини да изграде свој светоглед на један више филопоетичан, него филотехнички начин. Анализа ових термина спроведена је кроз шест поглавља: *Logos u theoria*, *Poiesis u techne*, Идеја перспективе у антици и хришћанству, *Einai* – место сусрета теологије и филозофије, Појам светог, *To kallos* – идеја лепоте. Имајући у виду изузетни квалитет, оригиналност, као и вишеструко спроведену анализу поменутих термина, са задовољством препоручујемо штампање овог рукописа.

Анотирао: Бранко  
Горгиев

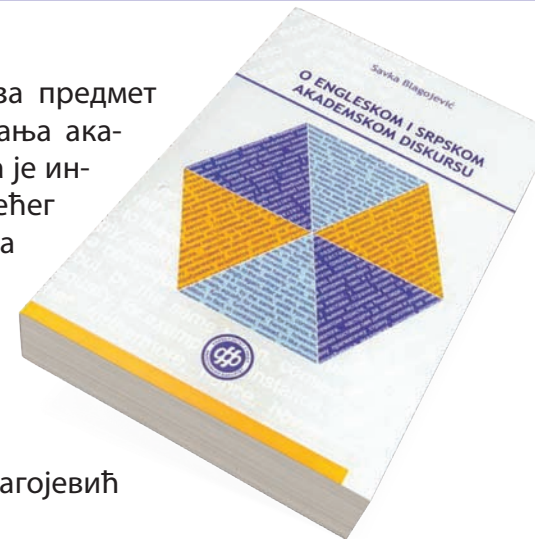


**Благојевић, Савка (2012).**  
**О енглеском и српском академском дискурсу.**  
**Ниш: Филозофски факултет, 151 стр.,**  
**ISBN 978-86-7973- 261-3**

Ова књига је плод ауторкиног дугогодишњег истраживања енглеског и српског академског дискурса и једна од првих књига на српском говорном подручју која се бави теоријско-методолошким аспектом контрастирања академског дискурса и која нуди корисна сазнања на пољу остваривања функционалне научне писмености. Мада првенствено намењена лингвистима, књига може бити од користи свим научним посленицима из српске говорне средине који своје радове објављују на енглеском језику, пружајући им увид у неке од конвенција академског писања које су карактеристичне за две академске писане културе. Књига садржи контрастивна истраживања која се односе на научно-истраживачки рад као врсту академског жанра, и то како на текстуалну организацију тог жанра, тако и на језичка средства која се користе у циљу успостављања интерперсоналног односа између аутора текста и његове читалачке публике. Први део књиге, насловљен „Академски дискурс и култура“, заснован је на идеји да је академски дискурс носилац културних специфичности писаних култура из којих његови аутори потичу и пружа ширу перспективу упоређивања академског писања аутора из различитих културних средина кроз разматрање неких од концепата који се различито тумаче у међународној академској заједници (академска учтивост, персуазивност, ауторова „видљивост“, итд.). Други део књиге, насловљен „Контрастивна анализа енглеског и српског академског дискурса“ приказује конкретне резултате добијене упоређивањем текстова научно-истраживачких радова аутора из енглеске и српске говорне средине и указује на оне културноспецифичне карактеристике српског академског дискурса које би потенцијално могле бити препрека за успешну интернационалну академску комуникацију. Књига је уврштена у обавезну литературу за студенте докторских студија филологије Филозоф-

ског факултета у Нишу за предмет „Контрастивна истраживања академског дискурса“ и била је инспирација за писање већег броја семинарских радова и научно-истраживачких радова објављених на енглеском и српском језику у нашим реномираним часописима.

Анотирала: Савка Благојевић



**Цветковић, Тања (2010).**

**Између мита и тишине: Канадска књижевност, постмодернизам и Западни триптих Роберта Кроуча.**

**Београд: Нолит, 311 стр., ISBN 978-86-19-02487-7**

Монографија *Између мита и тишине: Канадска књижевност, постмодернизам и Западни триптих Роберта Кроуча* резултат је научних истраживања из области канадске књижевности с фокусом на анализе романа *Западног триптиха* канадског аутора Роберта Кроуча. После уводног дела и краћег прегледа канадске књижевности, у књизи се наглашава улога митског фрагмента у романима *Речи моје вике*, *Власник пастува*, *Отишао у Индијанце* у постмодерном контексту схватања савремених мислилаца попут Барта, Лиотара, Фукоа. Кроучово бављење митом и експериментисање са митским фрагментом јесте одговор на изазов приказивања канадског искуства, односно потреба за стварањем аутентичног канадског идентитета кроз књижевну форму. Инсистирање да је мит генеративан, како ауторка монографије показује на примерима романа који су предмет књижевне анализе, и схватање да свака прича и мит испричани у новом контексту постају нова прича и мит, рефлектује потребу писца да исприча нову канадску причу. Кроучов



одговор на канадску тишину и празнину је прича у чијој основи је митски фрагмент. Дијалектички однос између супротних сила у делу овог писца одраз је саме природе канадског друштва у коме Кроуч види изазов равнотеже, пошто Канађани жуде за „великим тренутком у коме су ред и хаос синоними.“

Аотирала: Тања Цветковић

**Цветичанин, Весна (2006).**

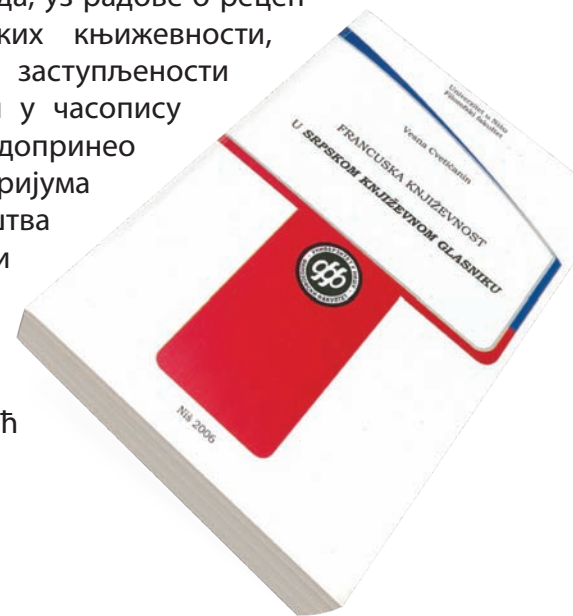
***Француска књижевност у Српском књижевном гласнику.***

**Ниш: Филозофски факултет, 393 стр., ISBN 86-7379-102-2**

Монографија *Француска књижевност у Српском књижевном гласнику* настала је на основу обимног истраживања једног од наших најзначајнијих књижевних часописа са почетка 20. века и представља критичку анализу рецепције француске књижевности у обе серије овог часописа (Прва серија 1901–1914 и Нова серија 1920–1941). Монографија пружа детаљан преглед француске књижевности заступљене у 814 свезака часописа и то кроз преводе прозних, поетских и драмских дела француских писаца као и кроз текстове објављиване о њима у различитим рубрикама часописа. Изузетно обимна и разноврсна грађа систематизована је тако да омогућава преглед по различитим равнима. Прилози (преводи, прегледи, огледи, прикази, белешке) најпре су разврстани на оне који се односе на француске прозне, поетске и драмске текстове. Свако од наведених поглавља (Француска проза, Француска поезија, Француска драмска књижевност) организовано је даље према француским писцима као и према серији часописа

у којој се појављују (Прва серија, Нова серија). Овакав приказ омогућава тако увид у рецепцију француске књижевности најпре по књижевним родовима, а онда, унутар њих, хронолошки, по књижевним правцима и репрезентативним ауторима. Присуство француске књижевности могуће је такође пратити хронолошки, кроз цео часопис, или по серијама које су приказане напоре. Монографија *Француска књижевност у Српском књижевном гласнику* представља прво систематизовано проучавање рецепције француске књижевности у овом часопису тако да, уз радове о рецепцији других европских књижевности, употпуњава слику о заступљености страних књижевности у часопису који је у знатној мери допринео успостављању критеријума књижевног стваралаштва у нашој књижевности прве половине 20. века.

Аотирала:  
Весна Симовић





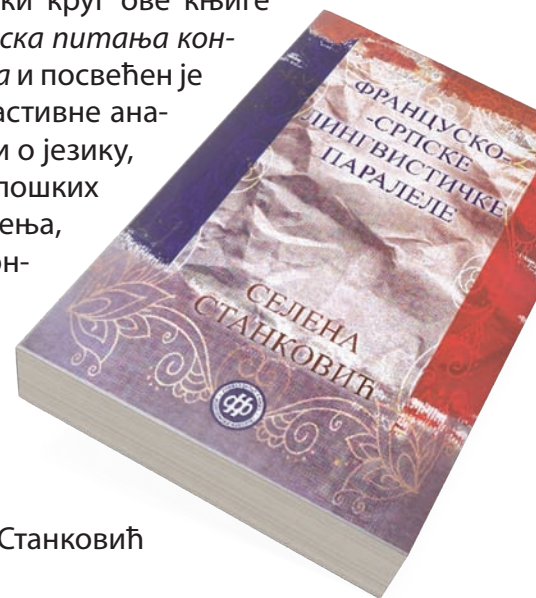


## ДЕПАРТМАН ЗА ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

**Станковић, Селена (2016).**  
**Француско-српске лингвистичке паралеле.**  
**Ниш: Филозофски факултет, 236 стр.,**  
**ISBN 978-86-7379-426-6.**

Књига *Француско-српске лингвистичке паралеле* обједињује резултате синтаксичких, морфолошких, семантичких, традуктолошких и лингвокултуролошких контрастивних истраживања француског и српског језика. У првој тематској целини насловљеној *О неким француским заменицама* истражују се синтаксичка обележја и семантичке вредности француских прилошких заменица *en* и *у*, као и неодређене заменице *on*. С обзиром на то да у српском језику не постоје формални граматички еквиваленти ових француских заменичких облика, испитују се њихови преводни еквиваленти. Анализа се спроводи на грађи ексцерпираној из неколико романа савремених француских аутора и из њихових превода на српски језик. Други по реду, тематски круг *Из синтаксе и семантике француских предлога pour и par* повезује радове који се на примерима из романа *Француско завештање* А. Макина (*Le Testament français*, А. Makine) баве синтаксичко-семантичким карактеристикама француских предлога *pour* и *par*, као и њиховим еквивалентним и кореспондентним формама у српском језику. У оквиру треће тематске јединице под насловом *Француски језик у говорима југоисточне Србије* анализирају се елементи романског супстрата као једног од важнијих слојева језичког и културног наслеђа на подручју српских говора призренско-тимочке дијалекатске

основице. Сагледава се утицај романских балканских језика на поменуте српске говоре на фонетском, морфолошком, синтаксичком и лексичком плану, разматрају се морфолошка и семантичка адаптација француских позајмљеница и њихова интеграција у лексички састав и морфосинтаксичку структуру ових српских говора. У склопу четвртог тематског блока са насловом *Из традуктологије* спроводи се традуктолошка и лингвокултуролошка студија о француским лексичким јединицама у изворној, енглеској верзији романа *Пнин* В. Набокова (*Pnin*, V. Nabokov) и у његовом преводу на српски и француски језик. Пети тематски круг ове књиге носи наслов *Нека теоријска питања контрастивне анализе језика* и посвећен је разматрању појма контрастивне анализе, њеног места у науци о језику, њених теоријско-методолошких проблема и могућих решења, сагледавању резултата контрастивне анализе језика и њихове примене у лингвистичким дисциплинама, као и класификацији контрастивних проучавања.



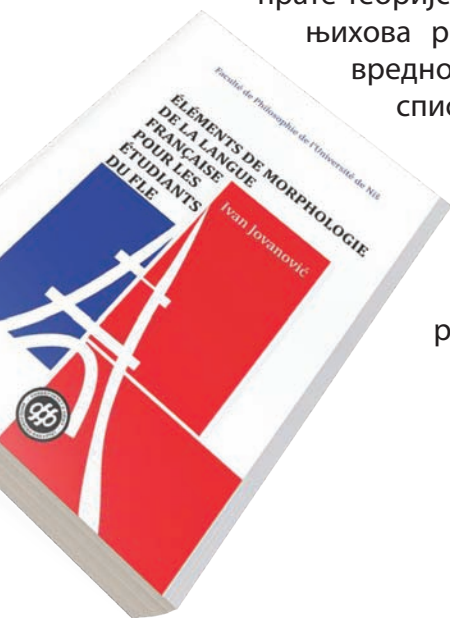
Анотирала: Селена Станковић

**Јовановић, Иван (2016).**  
**Éléments de morphologie de la langue française pour les étudiants du FLE.**  
**Ниш: Филозофски факултет, 202 стр.,**  
**ISBN 978-86-7379-419-8.**

Уџбеник *Éléments de morphologie de la langue française pour les étudiants du FLE* намењен је, пре свега, студентима француског језика и књижевности. Овај уџ-

беник обухвата садржај двају предмета који су, као обавезни курсеви, заступљени на другој години основних академских студија Француског језика и књижевности Филозофског факултета у Нишу, а то су: Граматичка морфологија и Лексичка морфологија. Након детаљнијег бављења морфологијом и лексикологијом француског језика, притом пратећи потребе Департмана и студента, и служећи се савременим приступима у изучавању лингвистике, аутор издаје овај уџбеник који се активно користи у настави двају поменутих предмета, и на предавањима и на вежбама. Уџбеник је 2016. године издао Филозофски факултет у Нишу и обима је 202 стране. Ово дело је подељено у четири логичко и тематски структурисана поглавља. Прва три поглавља приказују ауторова теоријска и практична сазнања најпре о лингвистици, а затим и посебно о морфологији. Користећи се бројном и разноврсном страном и домаћом литературом из дате научне области, аутор нам на јасан и прецизан начин објашњава језичке појмове и феномене. Четврто поглавље садржи вежбања са датим решењима која прате теоријски оквир; понуђена вежбања и њихова решења представљају посебну вредност овог уџбеника. Напослетку, списак богате литературе, као и индекс појмова и имена поткрепљују ауторову подробну анализу лексичке и граматичке морфологије што доказује и мишљење страних рецензената овог уџбеника.

Анотирао: Иван Јовановић

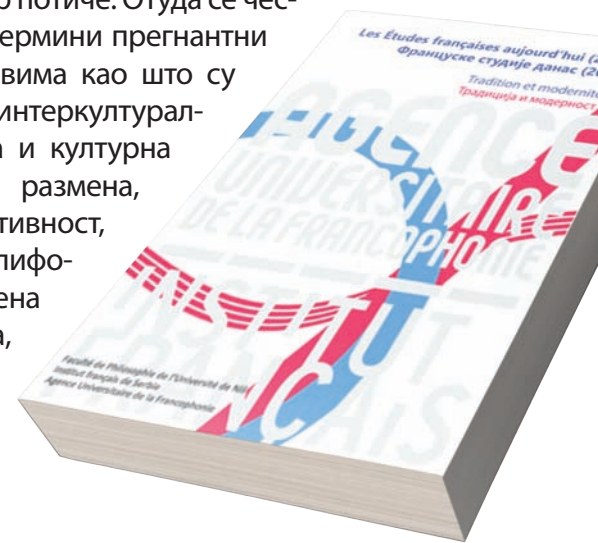


**Зборник радова. Уредници Селена Станковић и Нермин Вучељ.**

**Француске студије данас. Традиција и модерност (2015) / Études françaises aujourd'hui. Tradition et modernité (2015) (2016).**

**Ниш: Филозофски факултет, 492 стр., ISBN 978-86-7379-417-4.**

Зборник радова са осмог по реду међународног скупа *Француске студије данас. Традиција и модерност (2015)* обједињује тридесет и седам чланака који су груписани у три веће целине: I *Лингвистичка истраживања (Études linguistiques)*, II *Књижевна истраживања (Études littéraires)* и III *Дидактичка истраживања (Études didactiques)*. Свака целина подељена је у мање тематске блокове који илуструју богатство и плуралитет релевантних приступа одређеној материји. У радовима се може уочити изузетна разноврсност обрађених тема као и формалних поступака којима се аутори служе у савременим француским студијама. Та разноврсност и нијансираност на тематско-мотивском и структурном плану указује на комплексност и полифоновост материје какви су језик, књижевност, култура и дидактика чија је природа у бити динамичка, те стога и захтева флексибилније и увек другачије приступе. Велики број студија из овог зборника је упоредног карактера где су први члан поређења наравно француски језик, књижевност или култура, а други члан су најчешће језик, књижевност и култура из које аутор потиче. Отуда се често срећу савремени термини прегнантни значењима и смисловима као што су интертекстуалност и интеркултуралност, дијалог култура и културна медијација, културна размена, трансфер и рецептивност, хетерогеност и полифоновост, плуралитет, усмена и писана полиглосија, интерпретативна амбивалентност и сл. На тај начин,



овај зборник радова не само да доприноси учвршћивању француско-српских књижевних и културних веза, већ пружа продубљени увид у сложене односе идентитета и алтеритета, односно сагледавање „велике“ стране културе и цивилизације у контексту своје, релативно „мале“ културе (овде: српске, хрватске, босанске, пољске и тунижанске) која трпи, прима и трансформише емисиону моћ такозване „велике“ културе каква је француска. Тај процес се одвија на најразличитијим нивоима које *Француске студије данас* минуциозно анализирају.

Анотирао: Владимир Ђурић

**Ђурић, Владимир (2019).**

***Француска веза.***

**Нови Сад: Академска књига. 223 стр.,**

**ISBN 978-86-6263-266-1.**

Ова монографија умногоме прати традицију учвршћивања и продубљивања француско-српских књижевних и културних веза, али из једне перспективе која до данас није била у центру истраживачке пажње. Реч је о српској женској књижевности која је, разуме се, паралелно са књижевношћу у јавности доминантно присутних мушких аутора, водила интертекстуални дијалог са француском књижевношћу. У првом поглављу књиге дат је општи преглед статуса француске књижевности и културе међу српским списатељицама у првој половини XX века. У другом поглављу монографије представљене су методолошке основе на којима је изведена компаративна анализа текстова српских списатељица. У првом плану, реч је о савременим истра-

живањима у области имагологије и интертекстуалности са освртом на концепте типолошких аналогичности и незаобилазног „женског писма“. Треће поглавље посвећено је Јелени Ј. Димитријевић (1862–1945), тачније вишеслојности интертекстуалних и интеркултурних додира које жанровски различита дела Јелене Ј. Димитријевић остварују са француском књижевношћу и културом: од полифоног личног идентитета, преко богате дискурзивне (лектирне) интертекстуалности, до различитих језичко-лексичких варијација, културних пресликавања, имплицитног и поетског интертекста. Четврто поглавље посвећено је познатој и признатој Исидори Секулић (1877–1958), а раскошна интертекстуалност и интеркултуралност у контексту француских веза посматрана је на примеру њене плодне есејистике. Пето поглавље посвећено је Ксенији Атанасијевић (1894–1981), нашој првој филозофкињи са докторатом Београдског универзитета. Њени филозофски текстови разматрани су пре свега у контексту француске филозофске и моралистичке књижевности. У последњем поглављу, кроз компаративно-имаголошку анализу, приказани су есеји о феминизму Јулке Хлапец Ђорђевић (1882–1962), као и један епистоларни роман и једна збирка путописних скица те ауторке. Резултати свих анализа показују да су француски језик, књижевност и култура имали изразито значајну улогу у стваралаштву наведених српских списатељица прве половине XX века. Одјечи те женске *франкофилије* из које неретко избија ангажовани *феминизам*, манифестују се, више или мање очигледно или прикривено, у *најразличитијим* видовима интертекстуалних веза и имаголошких аналогичности, што сведочи о високој продуктивности интеркултурних додира и размена на традиционално пријатељској, премда понекад одвећ идеализованој релацији Француска–Србија.

Анотирао: Владимир Ђурић





Вучељ, Нермин (2020).

*Француска култура: језик, друштво и духовност кроз епохе. Књига I – Од романизоване Галије до ренесансне Француске.*

Ниш: Филозофски факултет, 341 стр., ISBN 978-86-7379-550-8. DOI <https://doi.org/10.46630/jdde.2020.1>.

Ова монографска студија припада области културне и политичке историје Француске и у њој се аналитички и полемички сагледава историја француске цивилизације, дух епоха у културној историји француског народа и његово уметничко стваралаштво. Прва књига, од замишљене две, разматра еволутивне фазе француског језика и дух који га обележава, политичку и духовну историју француског друшт-



ва од романизоване Галије до ренесансне Француске, те уметничко стваралаштво, духовно наслеђе, етичке вредности и хуманистичке идеале. Овом монографском студијом се настоји понудити продубљени поглед на француско културно наслеђе кроз епохе и извршити компаративна и критичка анализа хроника и студија које се баве овим предметом. Књига се састоји од осам поглавља: I Култура, II Галија, III Франачка, IV Француска у доба Капета, V Англо-француске везе од 11. до 14. века, VI Стогодишњи рат (1337–1453), VII Хуманистички покрет у Француској, VIII Реформација и верски ратови. Монографија садржи 125 библиографских наслова и индекс имена са 424 личности из културне и политичке историје Француске.

Анотирао: Нермин Вучељ



CIP - Каталогизација у публикацији  
Народна библиотека Србије, Београд

017.42:(497.11)“1971/2021”

**КАТАЛОГ издања Филозофског факултета у Нишу :**  
анотације одабраних књига наставног особља 1971-2021. /  
приредио Душан Стаменковић. - Ниш : Филозофски факултет,  
2021 (Ниш : Scero print). - 124 стр. : илустр. ; 24 cm

Тираж 500. - Стр. 7: Аотирани каталог књига наставног  
особља Филозофског факултета у Нишу 1971-2021. : уводна  
реч / Душан Стаменковић.

ISBN 978-86-7379-569-0

а) Филозофски факултет (Ниш) -- Издања -- 1971-2021 --  
Каталози

COBISS.SR-ID 46896393